ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม

ISSN 0857-2909

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ เมษายน – มิถุนายน ๒๕๓๒

เรื่องที่น่าสนใจในฉบับนี้

- "รตนตฺตยคมนปณามคาถา" เทศน์ของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- **พระมหากัสสปเถระนิพพาน**
- **จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน**
- "คุณธรรมของผู้ทำงาน"
- **เพศสัมพันธ์อันเป็นเหตุให้ปีนต้นงิ้ว**
- ตอบปัญหาธรรม : **จักรพรรดิ**

วันที่ ๑๗ มี.ค. พระอาจารย์เสริมชัย ได้รับอาราธนาจากพระคุณเจ้า ดร. ศรีธัมมานันท์ เจ้าสำนักพุทธวิหาร ประเทศมาเลเซีย ให้ไปบรรยายธรรมและสอนการปฏิบัติภาวนาแก่สาธุชน และนักการศึกษาทางพระพุทธศาสนา ณ พุทธวิหาร เป็นเวลา ๓ ชั่วโมง โดยได้บรรยายเรื่อง "ทุกข์และเหตุแห่งทุกข์ตามสายปฏิจจสมุปบาทธรรม" และสอนเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย แก่ผู้ที่สนใจเข้ารับฟังเป็นจำนวนมาก ในการนี้พระคุณเจ้า ดร. ศรีธัมมานันท์ ได้ถวายหนังสือธรรมบทฉบับภาษาอังกฤษให้แก่พระอาจารย์เสริมชัย พร้อมกันนั้นพระอาจารย์เสริมชัยก็ได้ถวายภาพหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ และหนังสือธรรมปฏิบัติให้ไว้แก่พุทธวิหารด้วย

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง วรปุญโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติโมลี (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชปริยัติกวี (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ กณฺฑตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม (อำนวย ปณฺณาวุฑฺโฒ ป.ธ.๗)
พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร

ผู้จัดการ :
รศ. ดร. พัฒนะ ภวะนันท์

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ. ดร. ธีระ เกรอต

กองบรรณาธิการ
รศ. ถาวร สุทธิพงษ์
แพทย์หญิง คุณสวรรยา เดชอุดม
ผศ. ดร. พีระดา สิริจินตกาญจน์
ผศ. ดร. ศิริพร สิทธิประณีต
ผศ. เบญจา ตระกูลบุญ
คุณอรวรรณ เวศอุไร
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์
คุณสุนีรัตน์ ชลสายพันธ์

ฝ่ายภาพ :
คุณสง่า สัจพันโรจน์
คุณวีระ เนตยกุล

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณพจมาน ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณบำรุง บุญเชื้อ
คุณอมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล
คุณสมชาย บุญเชื้อ

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ

รูปเล่ม/ตัวเรียงอักษรคอมพิว :
บริษัท วีชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด
โทร. ๒๕๕-๒๘๕๘, ๒๕๔-๓๓๐๑-๒

พิมพ์ที่ :
ศรีเมืองการพิมพ์ ๕/๓๙ ถนนรองเมือง ซอย ๕ กทม. ๑๐๕๐๐
นายประยุทธ คมอำนาจสกุล ผู้พิมพ์โฆษณา
โทร. ๒๑๔๕๖๖๐, ๒๑๔๕๓๗๐

อธิบายปก : พระหัตถ์ขวาของพระประธานประจำศาลาอเนกประสงค์ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย เป็นปางปฐมเทศนา พระอังคุฐ กับพระดัชนี จีบเป็นวงกลม หมายถึง ดวงปฐมมรรคมีขนาดประมาณเท่าฟองไข่แดงของไก่

นิตยสาร "ธรรมกาย" ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๓๒

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
รตนตฺตยคมนปณามคาถา ..... พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๕

มหาสติปัฏฐาน ๔ : ธรรมกาย
จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ..... พระเสริมชัย ชยมงฺคโล ๗๑

ธรรมปฏิบัติ
เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานฯ ..... พระภาวนาโกศลเถร ๒๐

จากพระไตรปิฎก ๔

ประสบการณ์ผู้ปฏิบัติธรรม
เห็นทุกข์พบสุข ..... วันวิสาข์ ๔๓

ตอบปัญหาธรรม ..... มงคลบุตร ๑๐๙

บุคคลกับธรรมะ
แม่ชีปุก มุ้ยประเสริฐ ..... เขต ต้นรัศมี และพีรดา สิริจินตกานต์ ๖๗

ธรรมสภา ..... วิมังสา ๕๒

แวดวงธรรมกาย ..... วิชชาธร ๙๓

ปกิณกะ
ขี้ – เกลียด ..... สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) ๗๖
ละครชีวิต ..... สมเด็จพระธีรญาณมุนี (เขมจารี) ๗๗
คำแนะนำเกี่ยวกับอาจาระ ..... สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ปณฺณโก) ๑๖
คำกราบเรียนถวายรายงาน ..... พระเสริมชัย ชยมงฺคโล ๖๑
สัมโมทนียกถา ..... พระพรหมคุณาภรณ์ ๖๔
พระมหากัสสปเถระนิพพาน ๗๗
เพศสัมพันธ์อันเป็นเหตุให้ปืนต้นงิ้ว ..... ประสก ๒๕
อานิสงส์ของการรักษาศีลฯ ..... สันติธรรม ๒๙
คุณธรรมของผู้ทำงาน ..... พระเสริมชัย ชยมงฺคโล ๙๗
สุขใจ ..... แม่ชีประยูร ระฆังสมบูรณ์ ๑๐๘

ท้ายเล่ม
เริ่มวันนี้ไม่มีคำว่าสาย : พ่อแม่ผู้มีบุญคุณ ..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกายของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ. ดำเนินสะดวก ราชบุรี ในโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และมูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร

● **อัตราค่าสมาชิก :** ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๒๐ บาท เล่มละ ๓๐ บาท

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า **"สัมมาอะระหัง"** พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรงศูนย์กลางกายเหนือสะดือสองนิ้วมือเป็นดวงแก้วกลมใส เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิ เรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอในอริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหัตน์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอยออก ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้เดินดวงเดินกายคือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก
แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

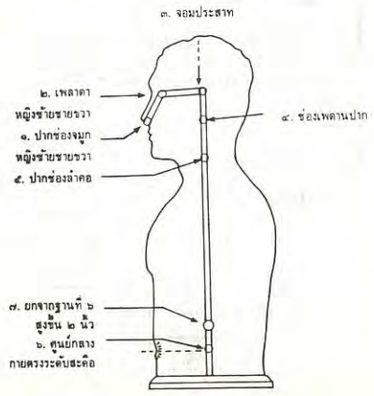

ถ้อยแถลง

การนอบน้อมต่อพระรัตนตรัยแม้จะเป็นเรื่องที่พุทธศาสนิกชนควรจะรู้เข้าใจอยู่แล้ว แต่ก็คงมีหลายท่านที่ยังไม่แน่ใจว่าจะปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้อง ท่านอาจจะคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องธรรมดากระทำผิดพลาดไปบ้าง ไม่สมบูรณ์ก็ไม่เป็นอะไร ความคิดเช่นนี้เป็นสิ่งที่น่ากลัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม พอจะกล่าวได้ว่าการนอบน้อมไม่ถูกต้องก็คือการไม่นอบน้อมต่อพระรัตนตรัย เช่นนี้จะหวังความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมได้อย่างไร เป็นเรื่องที่พึงสังวรระวังให้มาก **พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ รตนตฺตยคมนปณามคาถา** ได้กล่าวถึงความนอบน้อมด้วยกาย วาจา ใจ ในพระผู้มีพระภาค เมื่อมีพระชนมายุอยู่ และเมื่อดับขันธปรินิพพานแล้ว น่าที่จะนำมาปฏิบัติให้ถูกต้อง ก็จะมีความก้าวหน้าในธรรมปฏิบัติ และเป็นมงคลแก่ตัวของท่านเอง

พระมหากัสสปเถระเป็นพระอสีติมหาสาวก ที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องว่าเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายทางธุดงค์ มีปรกติถือธุดงค์ทั้ง ๑๓ ประการ เป็นอย่างอุกฤษฐ์ เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ท่านได้เป็นประธานในการทำปฐมสังคายนา บทความพระมหากัสสปเถระนิพพานกล่าวถึงการนิพพานของท่านไว้อย่างน่าสนใจ ไม่ทราบนามผู้รจนา จึงถือโอกาสขออนุญาตไว้ในที่นี้

คอลัมน์ประจำมีมหาสติปัฏฐานสี่ ธรรมปฏิบัติ ตอบปัญหาธรรมฯ ยังเต็มไปด้วยเนื้อหา ท่านจะได้รับความรู้ที่หาจากที่อื่นได้ยาก โปรดติดตาม

ก่อนที่จะจบถ้อยแถลงอย่างสั้นขอยกพุทธภาษิตที่ว่า **การให้ธรรมชนะการให้ทั้งปวง** และขอแจ้งข่าวดีให้ทราบว่าถ้าท่านสนใจที่จะทำธรรมทานละก็ ทำได้ทันทีโดยเป็นเจ้าภาพการ**อบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ รุ่นที่** ๑๗ ระหว่างวันที่ ๑ ถึง ๑๕ พฤษภาคมศกนี้ ณ **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยร่วม**ทอดผ้าป่ามหากุศล** ในวันจันทร์ที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒ นี้ ณ สถาบันฯ มีรถรับส่งฟรีออกจากหน้าศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ เวลา ๐๗.๐๐ น. และกลับถึงกรุงเทพฯ ประมาณ ๑๖.๓๐ น. สอบถามรายละเอียดได้ที่ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย โทร. ๒๒๔๗๔๗๕

ขออนุโมทนา
บรรณาธิการ

พระเถระที่พระพุทธองค์ไม่ทรงสรรเสริญ

กัสสปะ! ภิกษุ แม้เป็นเถระแล้ว แต่ก็ไม่เป็นผู้ใคร่ต่อไตรสิกขาด้วยตนเอง, ไม่สรรเสริญผู้ปฏิบัติในไตรสิกขา, ไม่ชักจูงผู้ไม่รักไตรสิกขา, ไม่กล่าวยกย่องผู้รักการปฏิบัติในไตรสิกขา ตามเวลาที่ควรแก่การยกย่องตามที่เป็นจริง, กัสสปะ! เราตถาคตไม่สรรเสริญภิกษุเถระชนิดนี้

ข้อนั้นเพราะอะไร? เพราะเหตุว่า ภิกษุทั้งหลายจะไปหลงคบภิกษุเถระชนิดนั้นเข้า ด้วยคิดว่า "พระศาสดา สรรเสริญภิกษุชนิดนี้" ดังนี้. ภิกษุเหล่าใดไปคบหาภิกษุเถระชนิดนั้นเข้า ก็จะถือเอาภิกษุเถระชนิดนั้นเป็นตัวอย่างสืบไป. การถือเอาภิกษุเถระชนิดนั้น เป็นตัวอย่างย่อมเป็นทางให้เกิดสิ่งอันไม่เป็นประโยชน์ และเป็นทุกข์ แก่ภิกษุเหล่านั้นเองสิ้นกาลนาน.

กัสสปะ! เพราะเหตุนั้น เราจึงไม่สรรเสริญภิกษุเถระชนิดนี้.

ฯลฯ

บาลี พระพุทธภาษิต ติก.อํ. ๒๑/๓๐๙/๕๓๑
ตรัสแก่ท่านพระมหากัสสปะ ที่นิคมของชาวโกศล ชื่อ ปังกธา.

รตนตฺตยคมนปณามคาถา

๖ มีนาคม ๒๔๙๒

...ผู้ที่จะเข้าถึงพระรัตนตรัย ต้องเอาใจของตนไปจดอยู่ที่ศูนย์กลางกายของตนนั้น แล้วทำใจให้หยุดหยุดในหยุด หนักเข้าไปทุกทีไม่ให้คลายออก ทำไปจนใจไม่คลายออก ใจนั้นหยุดในหยุดหนักเข้าไปทุกทีนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ไม่ใช่ทางไปของปุถุชน ทางไปของปุถุชนไม่หยุด ออกนอกจากหยุด นอกจากทางไป ของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์อยู่เสมอ...

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)
อิจฺเจตํ รตนตฺตยํ พุทฺโธ
ธมฺโม สงฺโฆ จาติ
นานาโหนฺตมฺปิ วตฺถุโต อญฺญมญฺญาวิโยคา
วเอกิภูตมฺปนตฺถโต พุทฺโธ
ธมฺมสฺส โพเธตา ธมฺโม
สงฺเฆน ธาริโต สงฺโฆ จ สาวโก
พุทฺธสฺส อิจฺเจกาพุทฺธเมวิทนฺติฯ

อาตมาขอโอกาสแด่ท่านมหาชนทั้งหลายทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตบรรดามีศาสนาเป็นภารกิจหวังปฏิบัติให้ถูกสนิทตามศาสนาของตน ๆ จึงได้อุตส่าห์พากันทรมานร่างกายในเวลาทำกิจทางศาสนา ทุก ๆ ศาสนาล้วนแต่สอนให้ละความชั่วประพฤติความดีสิ้นด้วยกันทุกชาติทุกภาษา

ส่วนในทางพระพุทธศาสนา เวลาเช้าเวลาเย็นไหว้พระบูชาพระและสวด สังเวคกถา ปสาทกถาตามกาลเวลาเสร็จแล้ว ที่มีกิจเรียนคันถธุระก็เรียนไป ที่มีกิจเรียนวิปัสสนาธุระก็เรียนไป ฝ่ายพระเถรานุเถระก็เอาใจใส่ตักเตือนซึ่งกันและกันตามหน้าที่ เพื่อจะได้รักษาเนติแบบแผนอันดีของสาธุชนในพุทธศาสนาไว้ ให้เป็นตำรับตำราสืบสายพระศาสนาไป

บัดนี้ขอเชิญชวนท่านทั้งหลาย ฟังปณามคาถาความนอบน้อมพระรัตนตรัย ในอดีต อนาคตปัจจุบัน และถึงเป็นที่พึ่งโดยย่อ

ความนอบน้อมมาจาก นโม **นโม** แปลว่านอบน้อม เป็นบุคลาธิษฐาน คือ **นอบน้อมด้วยกาย นอบน้อมด้วยวาจา นอบน้อมด้วยใจ** นอบน้อมในพระผู้มีพระภาค เมื่อพระองค์มีพระชนมายุอยู่ อุบาสกอุบาสิกาเข้าไปสู่ที่เฝ้าแล้วถวายบังคมพระผู้มีพระภาคด้วยเบ็ญจางคประดิษฐ์ คือกราบพร้อมด้วยองค์ ๕ เข่าและศอกทั้ง ๒ ต่อกัน ฝ่ามือทั้ง ๒ วางลงให้เสมอกัน ก้มศีรษะลงให้หน้าจดพื้น ในระหว่างมือทั้ง ๒ นั้น หรือในระหว่างที่เฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าอยู่นั้น คอยฟังพระโอวาทานุสาสนีของพระองค์ ไม่ส่งใจไป

...ในเมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ยังเหลือแต่เจดีย์ ๔ เหล่า คือ บริโภคเจดีย์ ธาตุเจดีย์ ธรรมเจดีย์ อุทเทสิกเจดีย์ พุทธศาสนิกชนไปถึงที่เช่นนั้นเข้าแล้ว ในเมื่อกั้นร่มควรลดร่มลง ห่มผ้าปิด ๒ บ่าควรลดออกเสียบ่าหนึ่งในเมื่อสวมรองเท้าเข้าไป ควรถอดรองเท้าเสีย และเข้าไปในที่นั้นไม่ควรแสดงอึงคะนึง และไม่เคารพแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องแสดงเคารพอย่างจริงใจ ไม่ทิ้งของที่สกปรกลงไว้ เช่นก้นบุหรี่ หรือชานหมาก น้ำลาย น้ำมูก อุจจาระ ปัสสาวะ ในที่บริเวณนั้น เมื่อเข้าไปในที่นั้น เห็นรกปัดกวาดเสีย ถากถางเสีย เห็นไม่สะอาดทำให้สะอาด เห็นผุพังควรแก้ไขซ่อมแซมปฏิสังขรณ์ได้ก็ยิ่งดี ดังนี้เป็นความนอบน้อมพระผู้มีพระภาคด้วยกายโดยบุคลาธิษฐาน... ...อนึ่งนำเรื่องของพระรัตนตรัยไปสรรเสริญในที่นั้น แก่บุคคลนั้นอยู่เนือง ๆ ดังนี้ ก็ชื่อว่านอบน้อมด้วยวาจา... ...และคิดถึงพระรัตนตรัยอยู่เนือง ๆ ไม่ยอมให้ใจไปจดอยู่กับอารมณ์สิ่งอื่นมากนัก คอยบังคับใจให้จดอยู่กับพระรัตนตรัยเนือง ๆ ดังนี้ชื่อว่านอบน้อมพระรัตนตรัยด้วยใจ...

ในที่อื่น ไม่เปล่งวาจาออกในระหว่างที่พระองค์ทรงรับสั่งอยู่ เป็นการรบกวนพระองค์ด้วยวาจาให้เป็นที่ระแคะระคายพระทัย

อนึ่งเมื่อเข้าไปสู่ที่เฝ้า ไม่นั่งให้ไกลนัก จะเป็นการเบียดเบียนพระองค์ ด้วยต้องออกพระกำลังเสียงในเวลารับสั่ง ไม่นั่งให้ใกล้นัก จะเป็นการเบียดเบียนพระองค์ ด้วยกายอันเป็นของปฏิกูล จะเป็นที่รำคาญพระนาสิก ในเวลากลิ่นกายฟุ้งไป ไม่นั่งในที่เหนือลม ด้วยเคารพพระองค์ กลัวลมจะพัดเอากลิ่นกายที่ฟุ้งออกไปมากระทบพระนาสิกของพระองค์ ไม่นั่งในที่ตรงพระพักตร์นัก กลัวจะเป็นที่รำคาญพระเนตรทั้งสองของพระองค์ ไม่นั่งในที่เบื้องหลังนัก เกรงว่าพระองค์จะต้องหันพระพักตร์มากไปในเวลาจะทรงรับสั่ง ต้องนั่งในที่สมควร นอกจากที่ ๆ แสดงมาแล้ว ในเวลาอยู่ในที่เฝ้า ไม่ส่งใจไปในที่อื่น ไม่เปล่งวาจา

ให้เป็นที่รำคาญพระทัยแด่พระองค์ ดังนี้แล นอบน้อมด้วยกายในพระองค์

ในเมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ยังเหลือแต่เจดีย์ ๔ เหล่า คือ บริโภคเจดีย์ ธาตุเจดีย์ ธรรมเจดีย์ อุทเทสิกเจดีย์ พุทธศาสนิกชนไปถึงที่เช่นนั้นเข้าแล้ว ในเมื่อกั้นร่มควรลดร่มลง ห่มผ้าปิด ๒ บ่าควรลดออกเสียบ่าหนึ่ง ในเมื่อสวมรองเท้าเข้าไป ควรถอดรองเท้าเสีย และเข้าไปในที่นั้นไม่ควรแสดงอึงคะนึง และไม่เคารพแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องแสดงเคารพอย่างจริงใจ ไม่ทิ้งของที่สกปรกลงไว้ เช่น ก้นบุหรี่ หรือชานหมาก น้ำลาย น้ำมูก อุจจาระ ปัสสาวะ ในที่บริเวณนั้น เมื่อเข้าไปในที่นั้น เห็นรกปัดกวาดเสีย ถากถางเสีย เห็นไม่สะอาดทำให้สะอาด เห็นผุพังควรแก้ไขซ่อมแซมปฏิสังขรณ์ได้ก็ยิ่งดี ดังนี้เป็นความนอบน้อมพระผู้มีพระภาคด้วยกายโดยบุคลาธิษฐาน

อนึ่งนำเรื่องของพระรัตนตรัยไปสรรเสริญในที่นั้น แก่บุคคลนั้นอยู่เนือง ๆ ดังนี้ ก็ชื่อว่านอบน้อมด้วยวาจา

และคิดถึงพระรัตนตรัยอยู่เนือง ๆ ไม่ยอมให้ใจไปจดอยู่กับอารมณ์สิ่งอื่นมากนัก คอยบังคับใจให้จดอยู่กับพระรัตนตรัยเนือง ๆ ดังนี้ ชื่อว่านอบน้อมพระรัตนตรัยด้วยใจ

ความนอบน้อมของข้าพเจ้าจงมี แด่พระผู้มีพระภาคผู้เป็นองค์อรหันต์ ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ บรรดาพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ต้องว่าดังนี้ ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตทั้งหลาย ในเวลาทำศาสนกิจทุกครั้ง เช่นพระเถรานุเถระกระทำสังฆกรรม และอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย จะสมาทานศีล ก็ต้องว่า "นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส" ถึง ๓ หน จะว่าแต่เพียงหนหนึ่งหรือสองไม่ได้ หรือได้เหมือนกันแต่ว่าไม่เต็มรัตนตรัยทั้ง ๓ กาล จะให้เต็มหรือถูกรัตนตรัยทั้ง ๓ กาลแล้ว ต้องว่าให้เต็ม ๓ หน หนที่ ๑ นอบน้อมพระรัตนตรัยในอดีต หนที่ ๒ นอบน้อมพระรัตนตรัยในปัจจุบัน หนที่ ๓ นอบน้อมพระรัตนตรัยในอนาคต ทั้งหมดต้องว่า ๓ หน จึงครบถ้วนถูกพระรัตรตรัยทั้ง ๓ กาล

รัตนตรัย แบ่งออกเป็น ๒ คือ รัตน ๑ ตรัย ๑ รัตนแปลว่าแก้ว ตรัย แปลว่า ๓ รัตนตรัยรวมกันเข้า **แปลว่า แก้ว ๓ พุทธรัตนะแก้วคือพระพุทธ ธรรมรัตนะแก้วคือพระธรรม สังฆรัตนะแก้วคือพระสงฆ์** ทำไมจึงต้องเอา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์มาเปรียบด้วยแก้ว ที่ต้องเปรียบด้วยแก้วนั้น เพราะแก้วเป็นวัตถุทำความยินดี ให้บังเกิดแก่เจ้าของผู้ปกครองรักษา ถ้าผู้ใดมีแก้วมีเพชรไว้ในบ้านในเรือนมาก ผู้นั้นก็อิ่มใจ ดีใจ ด้วยคิดว่าเราไม่ใช่คนจน ปลื้มใจของตนด้วยความมั่งมี แม้คนอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของเล่าเห็นแก้วเห็นเพชรเข้าแล้ว ที่จะไม่ยินดีไม่ชอบนั้นเป็นอันไม่มี ต้องยินดีต้องชอบด้วยกันทั้งนั้น ฉันใด รัตนตรัยแก้ว ๓ ดวงคือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ทั้ง ๓ นี้ ก็เป็นที่ยินดีปลื้มใจของเทวดาแลมนุษย์ทั้งหลายฉันนั้น

พระรัตนตรัยเป็นแก้วจริง ๆ หรือเปรียบด้วยแก้ว ถ้าเป็นทางปริยัติเข้าใจตามอักขระแล้ว เป็นอันเปรียบด้วยแก้ว ถ้าเป็นทางปฏิบัติเข้าใจตามปฏิบัติแล้ว เป็นแก้วจริง ๆ ซึ่งนับว่าประเสริฐเลิศกว่าวิญญาณกรัตนะและอวิญญาณกรัตนะ ซึ่งมีในไตรภพลบรัตนะในไตรภพทั้งหมดสิ้น

จะกล่าวถึงรัตนะในทางปฏิบัติ "ปฏิปตฺติ" แปลว่า ถึงเฉพาะผู้ปฏิบัติ ถึงเฉพาะซึ่งพระรัตนตรัย การถึงรัตนตรัยของผู้ปฏิบัติในยุคนี้ต่าง ๆ กัน ผู้ไม่ได้เล่าเรียนศึกษาก็ถึงรูปพระปฏิมากรในโบสถ์วิหารการเปรียญ ถึงพระธรรมในตู้ในใบลาน ถึงพระสงฆ์สมมุติทุกวันนี้ ผู้ได้เล่าเรียนศึกษารู้พุทธประวัติ ก็ถึงพระสีธาตุราชกุมารที่ได้ตรัสรู้ใต้ควงไม้ศรีมหาโพธิ์ ที่ได้มาโปรดพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ถึงพระธรรมก็คือปฐมเทศนาธรรมจักกัปปวัตตนสูตร กับธรรมที่พระองค์ทรงสั่งสอนปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ให้ได้บรรลุ

มรรคผลทั้งสิ้น ถึงพระสงฆ์ก็คือพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ จนถึงสุภัททภิกษุ ซึ่งเป็นปัจฉิมสาวกเวไนย

ผู้มีสติปัญญา เป็นผู้เฒ่าเหล่าเมธาเล่าเรียนศึกษามาก การถึงรัตนตรัยของท่านลึกล้ำ ท่านคิดว่า "พุทธ" ก็แปลกันว่าตรัสรู้ ตรัสรู้เป็นภาษาเจ้า เพราะพระพุทธเจ้าท่านเป็นเจ้าจึงแปลว่าตรัสรู้ ภาษาสามัญก็แปลว่ารู้เท่านั้น ท่านก็ทำขึ้นในใจของท่านว่ารู้นั่นเอง เป็นพระพุทธเจ้า ท่านก็ถึงความรู้ของท่านที่ถูกดี ถึงธรรมของท่านความดีไม่มีผิด ถึงสงฆ์ของท่าน "สงฺฆนฺธาริโต" พระสงฆ์ทรงไว้ ตัวของเรานี้เองที่รักษาความรู้ถูกรู้ดีไม่ให้หายไป เป็นสงฆ์

การถึงพระรัตนตรัยดังแสดงมาแล้วนี้ก็ถูกเหมือนต้นไม้เอานิ้วไปจดเข้าที่กะเทาะก็ถูกต้นไม้ เอานิ้วไปจดเข้าที่เปลือกก็ถูกต้นไม้ เอานิ้วไปจดเข้าที่กระพี้ก็ถูกต้นไม้ ถูกแต่กะเทาะ เปลือก กระพี้ เท่านั้น หาถูกแก่นของต้นไม้ไม่

การถึงพระรัตนตรัย ต้องเอากายวาจาใจของเราที่ละเอียด จดเข้าไปให้ถึงแก่นพระรัตนตรัยจริง ๆ รัตนตรัยซึ่งแปลว่าแก้ว ๓ แก้วคือพระพุทธ ๑ แก้วคือพระธรรม ๑ แก้วคือพระสงฆ์ ๑ ได้ในบทว่า **สกฺกตฺวา พุทฺธ รตนํ กระทำตนให้เป็นแก้วคือพุทธ สกฺกตฺวา ธมฺมรตนํ กระทำตนให้เป็นแก้วคือธรรม สกฺกตฺวา สงฺฆรตนํ กระทำตนให้เป็นแก้วคือสงฆ์**

การเข้าถึงพระรัตนตรัย ต้องใช้กายวาจาใจที่ละเอียด ที่หยาบเข้าไม่ถึง กายที่ละเอียด ซึ่งได้กับกายสังขาร วาจาที่ละเอียดซึ่งได้กับวจีสังขาร

...กายสังขารสงบ คือลมหายใจหยุด วจีสังขารสงบ คือความตรึกตรองหยุด จิตสังขาร สงบคือใจหยุด อยู่ที่ศูนย์กลางของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ชื่อว่าสันติ ลมหยุดลงไปในที่เดียวกันชื่อว่า อานาปาน ซึ่งแปลว่าลมหยุดนิ่งหรือไม่มี เมื่อสังขารทั้ง ๓ หยุดถูกส่วนเข้าแล้ว เรียกว่ากายานุปัสสนาสติปัฏฐานด้วยส่วนหนึ่ง เมื่อสังขารสงบมีความสุขเกิดขึ้น เรียกว่า เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตคิดว่าเป็นสุขเรียกว่า จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานในเมื่อสติปัฏฐานะทั้ง ๓ ถูกส่วนพร้อมกันเข้า เกิดเป็นดวงใสขึ้น เท่าฟองไข่แดงหรือเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ใสบริสุทธิ์สนิทเหมือนกระจกส่องเงาหน้านั่นแหละธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน...

ใจที่ละเอียดซึ่งได้กับจิตสังขาร กายสังขารคือลมหายใจเข้าออกซึ่งปรนเปรอกายให้เป็นอยู่ วจีสังขารคือความตรึกตรองที่จะพูด จิตสังขารคือความปรุงของจิตสำหรับใช้ทางใจ กายสังขารหยุด วจีสังขารก็หยุด จิตสังขารก็หยุด เป็นจุดเดียวกัน อยู่ที่ตรงศูนย์กลางของกายมนุษย์ มีธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ เป็นดวงใสเท่าฟองไข่แดงของไก่ ใสดังกระจกส่องเงาหน้า กายวาจาใจที่ละเอียดจดลงที่ศูนย์กลางของธรรมนั้น ก็หยุดพร้อมทั้งกายสังขาร วจีสังขาร จิตสังขาร นับว่าหยุดเป็นจุดเดียวกัน ได้ชื่อว่าสังขารสงบ การสงบสังขารชนิดนี้ เด็กในท้องมารดาก็สงบจึงอยู่ในที่แคบเป็นอยู่ได้ เทวดาใน ๖ ชั้นทำได้ รูปพรหมและอรูปพรหมทำได้ เด็กในท้องก็นับว่าสังขารสงบ เทวดาก็นับว่าสังขารสงบได้ รูปพรหม และอรูปพรหมก็นับว่าสังขารสงบได้ การสงบสังขารเสียเป็นสุขสมด้วยคาถา ๔ บาท ในบาทเบื้องปลายว่า "เตสํ วูปสโมสุโข" สงบสังขารทั้งหลายเสียได้ นำมาซึ่งความสุข นี้สงบสังขารได้ตามสมควร เป็นทางทำตนให้เป็นพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ชั้น ๑

กายสังขารสงบ คือลมหายใจหยุด วจีสังขารสงบ คือความตรึกตรองหยุด จิตสังขารสงบคือใจหยุด อยู่ที่ศูนย์กลางของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ชื่อว่าสันติ ลมหยุดลงไปในที่เดียวกันชื่อว่า อานาปาน ซึ่งแปลว่าลมหยุดนิ่งหรือไม่มี เมื่อสังขารทั้ง ๓ หยุดถูกส่วนเข้าแล้ว เรียกว่ากายานุปัสสนาสติปัฏฐานด้วยส่วนหนึ่ง เมื่อสังขารสงบมีความสุขเกิดขึ้นเรียกว่า เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตคิดว่าเป็นสุขเรียกว่า จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ในเมื่อสติปัฏฐานทั้ง ๓ ถูกส่วนพร้อมกันเข้า เกิดเป็นดวงใสขึ้น เท่าฟองไข่แดงหรือเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ใสบริสุทธิ์สนิทเหมือนกระจกส่องเงาหน้านั่นแหละ**ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** ดวงนี้บางท่านเรียกว่าพระธรรมดวงแก้ว โบราณท่านใช้แปลในมูลกัจจายว่า **"ปฐมมรรค"** กลางธรรมดวงนี้แหละคือ**ดวงศีล** เพราะอยู่ในเหตุว่างของธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ใสบริสุทธิ์ไม่มีราคี ตาของกายทิพย์เห็น ต้องเอาใจของตนจดลงที่ตรงกลางดวงศีลนั้น ทำใจให้หยุดนิ่งแต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงศีล ดวงศีลก็ว่างออกไปเห็น**ดวงสมาธิ** เอาใจหยุดนิ่งลงไปที่กลางดวงสมาธิแต่พอถูกส่วนเข้าใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงสมาธิ ดวงสมาธิก็ว่างออกไป ตาของกายทิพย์ก็เห็น**ดวงปัญญา** ที่อยู่ในกลางดวงสมาธินั้น แล้วเอาใจของตนจดเข้าที่ศูนย์กลางดวงปัญญา ทำให้ใจหยุดนิ่งแต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงวิมุตติ ดวงวิมุตติก็ว่างออกไป ตาของกายทิพย์ก็เห็น**ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ**ที่อยู่ในกลางดวงวิมุตตินั้นแล้วเอาใจของตนจดเข้าที่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ทำใจให้หยุดนิ่ง แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ดวงวิมุตติญาณทัสสนะก็ว่างออกไป ตาของกายทิพย์ก็เห็นตนของตนเอง อยู่ในศูนย์กลางของดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั้น เหมือนตาของกายมนุษย์เห็นตัวของกายมนุษย์ฉะนั้น ที่ได้แสดงมาแล้วนี้ ก็เป็นวิธีทำตัวให้เป็นพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ชั้น ๑

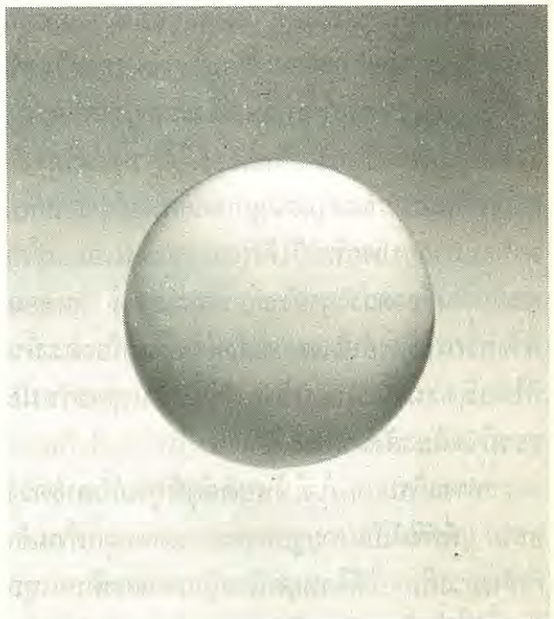

ทำต่อไป ทำใจให้หยุดอยู่ที่ศูนย์กลางของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ แต่พอถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงศีล ให้ใจหยุดนิ่งอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงศีล ดวงศีลก็ว่างออกไปเห็นดวงสมาธิอยู่ในกลางดวงศีล ให้ใจหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงสมาธิ แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงสมาธิ ดวงสมาธิก็ว่างออกไปเห็นดวงปัญญาอยู่ในกลางดวงสมาธิ ให้ใจหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงปัญญา แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงปัญญา ดวงปัญญาก็ว่างออกไปเห็นดวงวิมุตติอยู่ในกลางดวงปัญญา ให้ใจหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็

ละเอียดยิ่งกว่าดวงวิมุตติ ดวงวิมุตติก็ว่างออกไป เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะอยู่ในกลางดวงวิมุตติ ให้ใจหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ดวงวิมุตติญาณทัสสนะก็ว่างออกไป ตาของกายรูปพรหมก็เห็นตนของตนเองอยู่ในศูนย์กลางของดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั้น เหมือนตาของกายทิพย์เห็นตนของกายทิพย์เองฉะนั้น ที่ได้แสดงมานี้ก็เป็นวิธีทำตัวให้เป็นพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ชั้น ๑

ทำต่อไป ทำใจให้หยุดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรม ที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม แต่พอถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงศีล ให้ใจหยุดนิ่งอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงศีล ดวงศีลก็ว่างออกไป เห็นดวงสมาธิอยู่ในกลางดวงศีล ให้ใจหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางของดวงสมาธิ แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงสมาธิ ดวงสมาธิก็ว่างออกไปเห็นดวงปัญญาอยู่ในกลางดวงสมาธิ ให้ใจหยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางดวงปัญญา แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงปัญญา ดวงปัญญาก็ว่างออกไป เห็นดวงวิมุตติอยู่ในกลางดวงปัญญา ให้ใจหยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงวิมุตติ ดวงวิมุตติก็ว่างออกไป เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะอยู่ในกลางดวงวิมุตติ ให้ใจหยุดอยู่ในศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ดวงวิมุตติญาณทัสสนะก็ว่างออกไป ตาของกายอรูปพรหมก็เห็นตนของตนเองอยู่ในศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั้น เหมือนตาของกายรูปพรหมเห็นตนของกายรูปพรหมเองฉะนั้น ที่แสดงมานี้ก็เป็นวิธีทำตัวให้เป็น พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ชั้น ๑

ทำต่อไป ทำใจให้หยุดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม แต่พอถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงศีล ให้ใจหยุดนิ่งอยู่ที่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงศีล ดวงศีลก็ว่างออกไป เห็นดวงสมาธิอยู่ในกลางดวงศีล ให้ใจหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงสมาธิ แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงสมาธิ ดวงสมาธิก็ว่างออกไปเห็นดวงปัญญาอยู่กลางดวงสมาธิ ให้ใจหยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางดวงปัญญา แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงปัญญา ดวงปัญญาก็ว่างออกไป เห็นดวงวิมุตติอยู่ในกลางดวงปัญญา ให้ใจหยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ แต่พอถูกส่วนเข้า ใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงวิมุตติ ดวงวิมุตติก็ว่างออกไป เห็นดวงวิมุตติญาณทัสนนะ อยู่ในกลางดวงวิมุตติ ให้ใจหยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ แต่พอถูกส่วนเข้าใจก็ละเอียดยิ่งกว่าดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ดวงวิมุตติญาณทัสสนะก็ว่างออกไป ตาของกายธรรมก็เห็นกายของพระองค์เอง อยู่ที่ศูนย์กลางของดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั้น เหมือนตาของกายอรูปพรหมเห็นตนของตนเองฉะนั้น ที่ได้แสดงมานี้เป็นวิธีที่ทำตัวให้เป็นพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ชั้น ๑

เมื่อทำมาถึงกายธรรมหรือธรรมกายดังนี้แล้ว ก็รู้จักตัวตนชัดเจนโดยไม่ต้องสงสัย เพราะกายทั้ง ๕ บอกตัวของตัวเอง กายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม ทั้ง ๔ กายนี้ บอกตัวเองอยู่ว่าไม่เที่ยง ไม่ใช่ตัวเป็นแต่สมมุติเท่านั้น รู้ได้เองว่ากายมนุษย์มาเกิดเป็นมนุษย์แล้ว ก็ชั่วคราวตามอายุขัยและวัย สิ้นปัจจัยคือบุญและบาปแล้ว ก็แตกสลายไป **รู้ได้จริง ๆ อย่างนี้ ไม่ใช่แต่รู้ เห็นด้วยตาของตนทุก ๆ คนด้วยกันทั้งนั้น**

ส่วนกายทิพย์ หรือรูปพรหม อรูปพรหม สิ้นอำนาจของบุญกรรม และรูปฌาน อรูปฌานแล้ว ก็แปรไปเหมือนกายมนุษย์ ต่างกันแต่ช้าและเร็วเท่านั้น

ส่วนกายธรรมหรือธรรมกายเป็นตัวยืนบอกความจริงว่าเที่ยง เป็นสุข เป็นตัว ส่วนกายทั้ง ๔ เป็นตัวยืนบอกเท็จว่าไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัว เท็จต่อความจริงอย่างนี้เมื่อไม่รู้เห็นจริง จะรู้เห็นเท็จได้อย่างไร ต้องรู้จริงเห็นจริงเสียก่อน จึงย้อนมารู้จักเท็จได้ดังนี้

ธรรมกายนี้เองเป็นพุทธรัตนะ ซึ่งแปลว่า แก้วคือพุทธะ เมื่อรู้จักพุทธรัตนะแล้ว ก็ควรรู้จักธรรมรัตนะเสียทีเดียว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม อรูปพรหม **เป็นธรรมรัตนะ แต่เป็นส่วนโลกีย์** ส่วนธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั้น**เป็นโคตรภู**ต่อเมื่อใด ธรรมกายเลื่อนขึ้นไปเป็นพระโสดาแล้ว **ธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระโสดานั้นเอง เป็นโลกุตตระ**

ส่วน ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ที่อยู่ในศูนย์กลางของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม แลกายอรูปพรหมเป็นโลกียมรรค เพราะกายทั้ง ๔ นั้นเป็นโลกีย์ ธรรมจึงเป็นโลกีย์ไปตามกาย ส่วนศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ที่อยู่ในศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายเป็นโลกุตตร เพราะธรรมกายของพระโสดาเป็นโลกุตตร ธรรมจึงเป็นโลกุตตรไปตามกาย **ธรรมที่ทำให้เป็นกายต่าง ๆ นี้เอง เป็นธรรมรัตนะ** ซึ่งแปลว่า แก้วคือธรรม เมื่อรู้จักธรรมรัตนะแล้ว ก็ควรรู้จักสังฆรัตนะเสียทีเดียว ธรรมกายหรือกายธรรมหมดทั้งสิ้น ยกธรรมกายของพระสัพพัญญู และธรรมกายของพระปัจเจกพุทธเจ้าออกเสีย นอกจากนั้นเป็น**ธรรมกายของสาวกพุทธทั้งสิ้นมีมากน้อยเท่าใดเป็นสังฆรัตนะ** แก้วคือสงฆ์

...พระเจ้าจักรพรรดิมีแก้ว ๗ ประการคือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คหบดีแก้ว ปรินายกแก้ว แก้ว ๗ ประการนี้เกิดขึ้นในโลกกาลใด มนุษย์ในโลกได้รับความสุขปราศจากการไถและหว่าน สำเร็จความเป็นอยู่อาศัยแก้ว ๗ ประการของพระเจ้าจักรพรรดิให้เป็นอยู่ได้โดยตลอดชีวิต ไม่ต้องทำกิจการใด ๆ ทั้งสิ้น พระเจ้าจักรพรรดิสอนให้ตั้งอยู่ในศีล ๕ กรรมบท ๑๐ ครั้นสิ้นชีพแล้ว ไปบังเกิดในสุคติโดยส่วนเดียว ไม่มีตกไปอยู่ในทุคติเลย...

การที่จะเข้าถึงพระรัตนตรัย ที่ถูกแท้นั้นต้องเอาใจของตนจดลงที่ศูนย์กลางของธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ เป็นดวงใสบริสุทธิ์เท่า ๆ ฟองไข่แดงของไก่ ตั้งอยู่ศูนย์กลางของกายมนุษย์มีเหมือนกันหมดทุกคน จำเดิมแต่อยู่ในท้องมารดาใจของกุมารกุมารีจดจี้หยุดนิ่งอยู่ตรงศูนย์กลางของดวงธรรมนั้นทุกคน ตรงศูนย์กลางของดวงธรรมมีว่างอยู่ประมาณเท่าเมล็ดโพธิ์หรือเมล็ดไทรใจของกุมารหรือกุมารีก็จดอยู่ศูนย์กลางนั้น

ผู้ที่จะเข้าถึงพระรัตนตรัย ต้องเอาใจของตนไปจดอยู่ที่ศูนย์กลางกายของตนนั้น แล้วทำใจให้หยุด หยุดในหยุด หนักเข้าไปทุกทีไม่ให้คลายออก ทำไปจนใจไม่คลายออก ใจนั้นหยุดในหยุดหนักเข้าไปทุกที นี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ไม่ใช่ทางไปของปุถุชน ทางไปของปุถุชนไม่หยุด ออกนอกจากหยุด นอกจากทางไป ของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์อยู่เสมอ จึงได้เจอะเจอพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ยากนัก ขอผู้จงรักภักดีต่อตนของตนที่แท้แล้ว จงตั้งใจแน่แน่ว ให้ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์เถิดประเสริฐนัก พระพุทธเจ้าพระอรหันต์ในอดีตอนาคตปัจจุบัน ไปทางเดียวเหมือนกันทั้งหมด

เพราะฉะนั้นพวกเราที่จะเข้าถึงพระรัตนตรัยจึงต้องทำใจให้หยุดให้นิ่ง ให้ตรงต่อทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ จึงจะถูกหลักฐานในพุทธศาสนา ทั้งถูกตำราของสัตว์ผู้ไปเกิดมาเกิดด้วย สัตว์ผู้ไปเกิดมาเกิดเข้าสิบไม่ถูก ก็ไม่ตกศูนย์ เมื่อไม่ตกศูนย์ก็ไปเกิดมาเกิดไม่ได้ ธรรมดาของเกิดแลตาย ต้องมีสิบศูนย์เป็นเครื่องหมายเหมือนกันทั้งหมด ทั้งในภพและนอกภพ การที่จะเข้าถึงพระรัตนตรัยก็เหมือนกัน ต้องเข้าสิบศูนย์เป็นชั้น ๆ ไปจึงจะเข้าถึงพระรัตนตรัยได้ ดังแสดงมาตั้งแต่ต้นเป็นชั้น ๆ มาแล้วทุกประการ

รัตนะทั้ง ๓ นี้ เป็นแก้วจริง ๆ จัง ๆ แก้วที่มีในไตรภพนี้มีคุณภาพไม่เทียมทัน ส่วนแก้วในไตรภพที่มนุษย์ใช้อยู่บัดนี้ เพชรเป็นสูงกว่า หรือแก้วที่มีรัศมีเป็นของหายากไม่มี ใครจะใช้กันนักแก้วชนิดอย่างนั้น มีสีต่าง ๆ ถ้าสีนั้นเขียว ใส่ลงไปในน้ำ ๆ ก็เขียวไปตามสีแก้วนั้น ถ้าสีเหลืองน้ำก็เหลืองไปตาม ถ้าแดงน้ำก็แดงไปตามสีแก้ว ตกว่าแก้วสีอะไรน้ำก็เป็นไปตามสีแก้วนั้น ๆ นี้เป็นรัตนะที่สูงในโลก สูงยิ่งกว่านี้ขึ้นไป ก็ต้องเป็นแก้วของพระเจ้าจักรพรรดิ์

พระเจ้าจักรพรรดิ์มีแก้ว ๗ ประการคือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คหบดีแก้ว ปรินายกแก้ว แก้ว ๗ ประการนี้เกิดขึ้นในโลกกาลใด มนุษย์ในโลกได้รับความสุข ปราศจากการไถและหว่าน สำเร็จความเป็นอยู่อาศัยแก้ว ๗ ประการของพระเจ้าจักรพรรดิ์ ให้เป็นอยู่ได้โดยตลอดชีวิต ไม่ต้องทำกิจการใด ๆ ทั้งสิ้น พระเจ้าจักรพรรดิ์สอนให้ตั้งอยู่ในศีล ๕ กรรมบท ๑๐ ครั้นสิ้นชีพแล้ว ไปบังเกิดในสุคติโดยส่วนเดียว ไม่มีตกไปอยู่ในทุคติเลย

แก้วทั้งหลายในโลก พิเศษถึงเพียงนี้แล้ว ยังไม่พิเศษเท่าแก้ว คือพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ แก้วคือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะนั้น ถ้าผู้ใดเข้าไปได้เข้าไปถึงแล้ว ลืมแก้วลืมสวรรค์ลิบ ๆ ในโลกหมดทั้งสิ้น

ผู้ที่จะเข้าไปได้ถึง แก้วทั้ง ๓ นี้ ต้องดำเนินไปตามต้น กายวาจาใจ คือ กายสังขาร วจีสังขาร จิตสังขารดังแสดงมาแล้วในเบื้องต้น จนถึงธรรมกาย คือให้ดำเนินไปตามโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ตั้งต้นแต่ กาย เวทนา จิต ธรรมไป แต่พอถึงธัมมานุปัสสนาก็เห็นเป็นดวงใส ที่เรียกว่าดวงศีล ต่อแต่นั้นก็ถึง สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ซึ่งนับว่าเป็นที่รวมพระไตรปิฎก ๆ รวมอยู่ในศูนย์กลางของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นี้ทั้งสิ้น เมื่อจับที่รวมของกายมนุษย์ได้แล้ว กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม กายธรรมก็เหมือนกันดังแสดงมาแล้ว

ที่ได้แสดงมาแล้วนี้ เป็นวิธีให้เข้าถึงรัตนะทั้ง ๓ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ มีอาการต่าง ๆ กัน ในเมื่อจับหลักยังไม่ได้ ต่อเมื่อจับหลักคือธรรมกายเสียได้แล้ว จะเห็นว่าไม่ต่างกัน เนื่องเป็นอันเดียวกันแท้ ๆ

สมด้วยกระแสบาลีในเบื้องต้นว่า "หมวดสามของรัตนะนี้ คือ พุทโธ ธัมโม สังโฆ หรือพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ แม้ต่างกันโดยวัสดุ แต่เนื้อความเป็นอันเดียวกัน เป็นของเนื่องซึ่งกันและกัน พระพุทธเจ้าเป็นผู้ตรัสรู้ พระธรรมพระสงฆ์ทรงไว้ พระสงฆ์เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า เนื่องเป็นอันเดียวกันเป็นบรรทัดฐานดังแสดงมาทุกประการพอสมควรแก่เวลาด้วยประการฉะนี้.

■■■■

คำแนะนำเกี่ยวกับอาจาระ

โดย

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ปุณฺณโก ธีร์ ป.ธ.๙)

ในโอกาส

เปิดประชุมฝึกอบรมพระธรรมทูต ที่วัดจักรวรรดิราชาวาส

กรุงเทพมหานคร

๑. อย่าสะพายย่ามขึ้นบ่า

๒. อย่าแบกร่ม

๓. อย่าเลิกชายจีวรขึ้นพาดไหล่

๔. อย่าคาบบุหรี่หรือเดินสูบตามถนนหรือในที่สาธารณะ

๕. ออกนอกคณะ (หรือนอกเขตวัด) ให้ห่มจีวร แม้มีอังสะออกนอกคณะก็ไม่ควร

๖. การนุ่งห่ม มิใช่เพื่อความสวยงาม แต่ควรระมัดระวังอย่าให้สกปรกเปรอะเปื้อนและส่งกลิ่นโดยเฉพาะเวลาออกนอกวัดหรือไปในงานพิธี ควรใช้สบง อังสะ จีวรให้เป็นสีเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันที่สุดอย่าให้ผิดสีกันจนดูไม่เรียบร้อย

๗. เวลานุ่งห่มไม่ว่าในวัดหรือนอกวัด ควรหาที่กำบัง ไม่ควรนุ่งห่มในที่เปิดเผย

๘. ถึงวันโกนถ้าจะไปในงานพิธีตอนเช้าไม่ต้องโกนศีรษะ ตอนบ่ายถ้าจะไปในงานพิธีจะต้องโกนก่อน

๙. เวลาไปประชุมหรือไปในงานพิธี ควรไปถึงสถานที่ก่อนผู้ใหญ่ อย่าให้ผู้ใหญ่ไปรอผู้น้อย ความจริงผู้น้อยควรจะไปรอรับผู้ใหญ่ จึงจะชอบด้วยระเบียบ

๑๐. เวลาไปในงานพิธี ไม่ควรเดินไปอาสนะแล้วนั่งลงเลยทีเดียว เป็นกิริยาไม่สุภาพควรคุกเข่าลงหน้าอาสนะแล้วเดินเข่าเข้าไปนั่ง และต้องรอพระเถระผู้ใหญ่ หรือรอให้พร้อมกัน

๑๑. ในงานพิธีเจริญพระพุทธมนต์ ให้วางพัดข้างขวา วางย่ามไว้ข้างซ้ายเราเสมอไป

๑๒. ควรมีผ้ากราบติดย่ามไปในงานพิธีทุกครั้ง การใช้ผ้าเช็ดหน้า หรือผ้าอื่นรับของที่สตรีนำมาถวาย เป็นการไม่สมควร

๑๓. การจับพัดในงานพิธีทั่วไปใช้มือขวา ถ้าบังสุกุลใช้มือซ้าย ส่วนมือขวาจับผ้าภูษาโยงอย่าเอนพัดโย้หน้าโย้หลัง ต้องตั้งให้ตรง แม้ก่อนหรือเมื่อเสร็จพิธีแล้ว การถือพัดควรให้อยู่ในลักษณะสำรวมเสมอ อย่าถือต่ำหรือแกว่งพัดไปมา เป็นกิริยาที่ไม่งาม

๑๔. ไม่ควรนั่งเสมอแถวเดียวกันกับผู้ใหญ่ ควรนั่งเยื้องหรือแถวถัดลงมา ถ้าจำเป็นต้องนั่งแถวเดียวกันกับผู้ใหญ่ ควรนั่งทางข้างซ้ายผู้ใหญ่

๑๕. ไม่ควรนั่งเบียดเสียดผู้ใหญ่ หรือใกล้เกินไป

๑๖. ไม่ควรพูดข้ามศีรษะผู้ใหญ่ คือยื่นคอไปพูดกับผู้อื่นที่อยู่ตรงข้ามกับเรา ซึ่งมีผู้ใหญ่คั่นอยู่ระหว่างกลาง

๑๗. ไม่ควรพูดทะลุกลางปล้อง คือผู้ใหญ่พูดอยู่ยังไม่จบ พูดแทรกขึ้นในระหว่าง

๑๘. ไม่ควรพูดคัดค้านผู้ใหญ่ตรง ๆ โดยลักษณะไม่เคารพ

๑๙. เดินตามผู้ใหญ่ ไม่ควรให้ใกล้นัก ห่างนัก ควรเดินเยื้องข้างซ้ายท่านนิดหน่อย ไม่ควรเดินเยื้องขวา

๒๐. ไม่ควรเดินแซงขึ้นหน้าผู้ใหญ่ หรือเดินนำหน้าผู้ใหญ่ ถ้าจำเป็นจะต้องขึ้นหน้า ควรแซงให้ห่างมาก ๆ

๒๑. ถ้าเดินสวนทางกับผู้ใหญ่ ควรหลีกทางขวา หรือควรหยุดยืนอยู่และหันหน้ามาทางท่าน ให้ท่านผ่านไปก่อนแล้วจึงค่อยเดินต่อไป

๒๒. ถ้าเราเดินอยู่ รู้ว่าผู้ใหญ่เดินตามมา ควรหยุดหลีกให้ท่านเดินไปข้างหน้าเสียก่อน แล้วจึงเดินตามท่าน

๒๓. ผู้ถือคัมภีร์พระธรรม ไม่ควรเดินตามหลังพระผู้เทศน์ ควรถือออกหน้าห่างพอสมควร และไม่ควรแบกหรือถือคัมภีร์โดยอาการไม่เคารพ

๒๔. การนั่งร่วมยานพาหนะไปกับผู้ใหญ่ เช่น นั่งในรถในเรือ ไม่ควรนั่งอาสนะเดียวกับท่าน สำหรับในรถ ควรนั่งข้างหน้า ส่วนในเรือควรนั่งข้างหลัง ถ้าจำเป็นจะต้องนั่งเคียงท่าน ควรนั่งข้างซ้ายท่าน ให้ท่านนั่งข้างขวาเรา และควรไหว้ขอโอกาสก่อนเสมอ

๒๕. การเดินนำทางผู้ใหญ่ ไม่ควรนำตรง ควรเดินเลี่ยงข้างนำท่านไป

๒๖. ผู้ใหญ่ไม่กั้นร่ม เราก็ไม่ควรกั้นร่มเดินตามท่าน ผู้ใหญ่ไม่สวมรองเท้า ก็ไม่ควรสวมรองเท้าเดินตามท่าน

๒๗. ยืนพูดกับผู้ใหญ่ที่ท่านไม่ได้สวมรองเท้า ไม่ได้กั้นร่ม ถ้าเราสวมรองเท้า ควรถอดรองเท้าลงจากรองเท้า และลดร่มทุกคราว

๒๘. ไม่ควรนั่งโดยอาการไม่เคารพพูดกับผู้ใหญ่ เช่น นั่งขัดสมาธิ หรือชันเข่า หรือนั่งท้าวแขนเป็นต้น

๒๙. อยู่ในบ้านหรือในที่มิใช่วัด ไม่ควรกราบ–ไหว้พระผู้ใหญ่ เพียงแต่ทำความสำรวมแสดงอาการเคารพเท่านั้น

๓๐. ผู้ใหญ่นั่งอยู่ จะเปิด–ปิดประตูหน้าต่างหรือเอื้อมหยิบของที่อยู่สูงกว่าศีรษะผู้ใหญ่ ควรไหว้หรือขอโอกาสก่อนทุกครั้ง

๓๑. ไม่ควรยืนฉันอาหาร หรือยืนดื่มน้ำเป็นต้น ควรนั่งลงก่อน แล้วจึงฉันหรือดื่ม

๓๒. เวลาฉันอาหาร ควรห่มผ้า และนั่งฉันให้เรียบร้อยทุก ๆ ครั้ง

๓๓. แม้อยู่ภายในกุฎีหรือภายในคณะ อย่านุ่งผ้าเหน็บกระเตียว หรือนุ่งผ้าลอยชาย

๓๔. อย่าเอาผ้าอาบ–อังสะ–จีวรคล้องคอหรือพาดไหล่เดินไปมา หรือปล่อยชายลงข้างหน้าข้างหลังก็ไม่ควร

๓๕. อย่าเอาผ้าอาบพันเอว

๓๖. เวลาเข้าประชุมหรือต่อหน้าผู้ใหญ่หรือญาติโยม อย่านั่งเท้าแขนหรือก้มหน้าเอนหลัง

๓๗. เวลาจะเปลี่ยนท่านั่งพับเพียบจากขาข้างหนึ่งไปขาข้างหนึ่ง ให้คุกเข่าเปลี่ยนเท้าทั้งสองด้านหลัง อย่าเปลี่ยนโดยเอาขามาทางด้านหน้า

๓๘. อย่าเล่นหรือออกกำลังกายอย่างคฤหัสถ์ เช่น หมากรุก ไพ่ เตะตะกร้อ ชกมวยเป็นต้น ถ้าจะออกกำลังกายควรหาวิธีโดยควรแก่สมณสารูป

๓๙. อย่าทดลองหรือใช้เครื่องนุ่งห่ม หรือเครื่องประดับอย่างคฤหัสถ์ เช่น นาฬิกาข้อมือ รองเท้า หมวก เสื้อ กางเกง เป็นต้น

๔๐. เวลาลงทำวัตรสวดมนต์หรือเข้าประชุม ควรจัดนั่งเรียงแถวหน้ากระดานให้เป็นระเบียบเรียบร้อย อย่านั่งห่างกันเป็นหย่อม ๆ หรือแถวคดดูไม่เรียบร้อย

๔๑. เวลาเข้าหรือเลิกประชุม ไม่ควรแย่งกันเข้าหรือออกควรให้โอกาสแก่ผู้ใหญ่ตามลำดับอาวุโส

๔๒. เวลาไปในงานพิธี ตอนจะลุกจากอาสนะ ควรให้ประธานหรือหัวหน้าลุกก่อน นอกนั้นให้ลุกและออกมาตามลำดับจนถึงปลายแถว ผู้อยู่ปลายแถว ไม่ควรลุกก่อน

๔๓. ดอกไม้ธูปเทียนที่ทายกทายิกาถวายมา ไม่ควรทิ้งขว้างหรือวางไว้ในที่ไม่สมควร ควรจะนำมาบูชาพระ

๔๔. อย่าทิ้งเศษกระดาษหรือสิ่งของลงทางหน้าต่าง หรือจากชั้นบนลงพื้นชั้นล่าง และตามบริเวณวัดหรือที่สาธารณะเป็นกิริยาของผู้ที่ไม่มีมารยาท ควรหาที่ใส่แล้วนำไปทิ้งในที่จัดไว้

๔๕. อย่าเปิดวิทยุเสียงดับให้ผู้อยู่ใกล้เคียงรำคาญ

๔๖. ให้ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดภายในกุฎี ภายในคณะอย่าดูดาย

๔๗. ไปในงานพิธีสวดมนต์ในวัดหรือนอกวัด ไม่ควรเอาหนังสือสวดมนต์แบบไปกางสวด หรือเอาหนังสือไปอ่าน หรือเอาตำราไปท่องเป็นกิริยาที่ไม่งาม

๔๘. ให้ช่วยกันสอดส่องผู้อยู่ในปกครองของตน ตลอดผู้ที่พักพาอาศัย ให้เอื้อเฟื้อต่อระเบียบของคณะและของวัด

๔๙. ไปลา มาบอก โดยวาจาหรือโดยลายลักษณ์อักษร เป็นสมบัติของผู้ดีที่ควรปฏิบัติ

๕๐. อย่าสะพายกล้องถ่ายรูปในที่สาธารณะ

๕๑. อย่ารับเป็นมัคคุเทศก์พาคฤหัสถ์ต่างชาติเที่ยว

■■■■

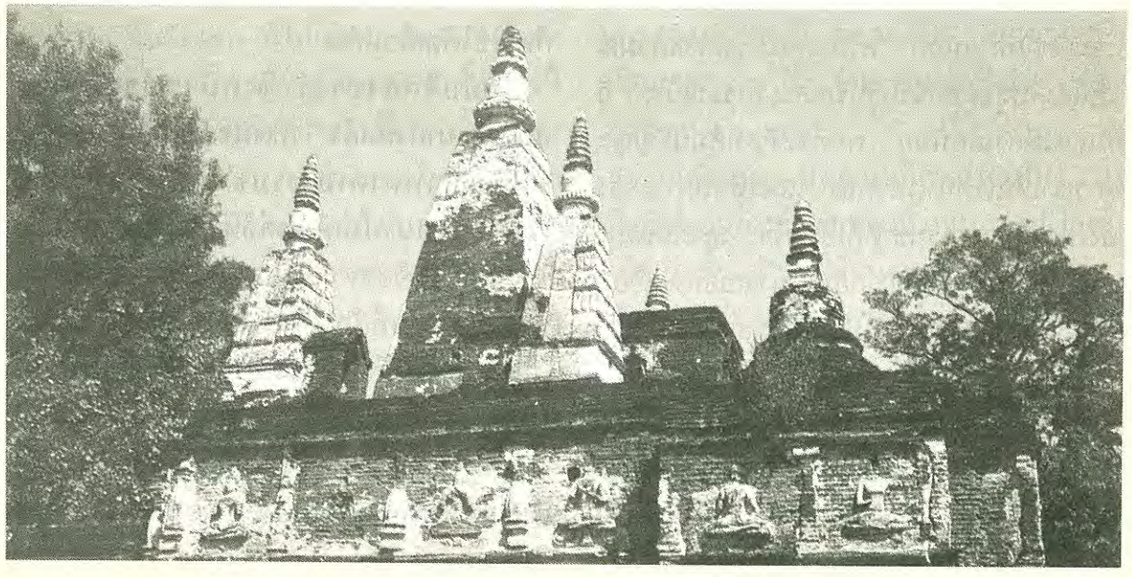

เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน

วิธีพิจารณาอายตนะ ๑๒ และธาตุ ๑๘ ส่วนละเอียด และวิธีพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา เป็นทั้งภายใน และภายนอก (ต่อ)

โดย **พระภาวนาโกศลเถร**

สำหรับ**ผู้ถึงธรรมกายแล้ว ก็พยายามพิสดารกายไปสู่กายที่สุดละเอียด แล้วรวมใจของทุกกายให้หยุดอยู่ ณ ศูนย์กลางกายพระอรหัตองค์ที่ละเอียดที่สุด ให้เห็นใสละเอียดอยู่เสมอทุกอิริยาบถ** จิตก็จะไม่ปรุงแต่งอารมณ์ ไม่น้อมไปสู่อารมณ์ ไม่รับรู้และไม่เสวยอารมณ์จากภายนอก หรือแม้จะปรุงแต่งอารมณ์โดยน้อมไปสู่อารมณ์รับรู้หรือเสวยอารมณ์บ้าง ก็เป็นแต่เพียงเล็กน้อย พอที่จะมีสติสัมปชัญญะพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา และเห็นสภาวะจริงของเวทนาตามธรรมชาติที่เป็นจริง และเห็นทางออกของเวทนาด้วยปัญญาอันเห็นชอบอันละเอียดลึกซึ้ง และจะแจ้งยิ่งขึ้นไปอีกได้โดยไม่ยาก

ส่วน**ผู้ที่ยังไม่ถึงธรรมกาย ก็ให้พยายามกำหนดบริกรรมนิมิตและบริกรรมภาวนาคู่กันไปเสมอ** คือ พยายามตรึกนึกให้เห็นดวงแก้วกลมใส หรือพระพุทธรูปขาวใส เกตุดอกบัวตูมขึ้นที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ตรงที่สุดลมหายใจเข้าออก เหนือระดับสะดือสองนิ้วมือแล้วให้ใจหยุดอยู่กลางดวงใส หรือกลางพระพุทธรูปขาวใสนั้น มีที่หมายเป็นจุดเล็กใสเท่าปลายเข็ม กำหนดนึกให้เห็นใสละเอียดอยู่เสมอ พร้อมกับนึกในใจเพื่อประคองนิมิตนั้นไว้เรื่อยว่า "สัมมาอะระหัง ๆ ๆ" ก็พอใช้ได้เหมือนกัน

เมื่อจิตสงบระงับจากนิวรณ์ธรรมด้วยสมถภาวนาดังนี้แล้ว ก็จงพิจารณาให้เห็นสภาวะจริงของเวทนาตามธรรมชาติที่เป็นจริงต่อไปอีกว่า **เวทนานั้นเกิดแต่จิต** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของใจอันมีอวิชชา คือความไม่รู้สภาวะจริงของธรรมชาติตามที่เป็นจริงนั้นเอง **ทำหน้าที่ปรุงแต่งอารมณ์**ที่เรียกว่า **จิตสังขาร อันเป็นเหตุให้เกิดการรับรู้อารมณ์จากภายนอกที่สัมผัสกับทวารต่าง ๆ** ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และทางใจ แล้ว**จิตนั้นเองก็เสวยอารมณ์สุขทุกข์ หรืออทุกขมสุขเวทนา** แล้วแต่กรณี

เมื่อพิจารณาถึงเหตุที่เกิดเวทนาทั้งหลายนับตั้งแต่อวิชชาเองก็ไม่เที่ยง มีการเกิดขึ้นแล้วก็ดับไปพร้อมกับจิต ซึ่งก็ไม่เที่ยงอีกเช่นเดียวกัน **ทั้งอวิชชาและจิต** จึงต่างก็หามีตัวตนที่แท้จริงไม่ ต่างก็เป็น**อนัตตา** ด้วยกันทั้งสิ้น นี้ข้อหนึ่ง

อาการปรุงแต่งอารมณ์ของจิต ที่เรียกว่า **สังขาร** นั้นอีกเล่า **ก็ไม่เที่ยง** มีเปลี่ยนแปลงแปรผันอยู่เสมอ, วันนี้ เห็นบุคคลรูปร่างอย่างนี้แต่งกาย และมีกิริยาอาการอย่างนี้ว่า น่ารัก น่าพอใจ แต่พอภายหลัง กลับไม่ชอบ ไม่ยินดี หรือเห็นขัดหูขัดตาไปก็มี หรือกลับเห็นอย่างอื่นดีกว่าก็มี หรือเมื่อก่อนเคยไม่ชอบรสสะเดาหรือรสมะระเพราะว่ามีรสขม ต่อเมื่อภายหลัง กลับชอบรสขม ๆ ของสะเดาหรือมะระก็มี, ดังนี้เป็นต้น มันไม่เที่ยงอย่างนี้ หากยึดถือก็เป็นทุกข์ เพราะไม่มีแก่นสารตัวตนให้ยึดถือได้ **อาการปรุงแต่งอารมณ์ของจิต**จึงเป็นอนัตตาอีกด้วย นี้ก็อีกข้อหนึ่ง

ทวารต่าง ๆ หรือ อายตนะภายใน ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และ ใจ กับตัวสิ่งที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ คือ อายตนะภายนอกเอง ได้แก่ รูปเสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกายและ **ธัมมารมณ์** อันเกิดกับใจเอง **ก็ไม่เที่ยง**อีกเหมือนกัน **รวมตลอดทั้งสิ่งที่จะก่อให้เกิดอารมณ์จากภายนอกในรูปอื่น ๆ** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง**โลกธรรม ๘ ประการ** ได้แก่ **ลาภ–ความเสื่อมลาภ, เกียรติยศ–ความเสื่อมยศ, คำสรรเสริญ ยกย่อง–คำนินทา, ความสุข–ความทุกข์** ไม่ว่าจะเจือด้วยกามคุณหรืออามิสหรือไม่ก็ตาม เป็นต้นว่า **การเกิด แก่ เจ็บไข้** หรือ**ความตาย** หรือ**การได้กำเนิด** และ**เสวยวิบากกรรมจากผลบุญ–ผลบาปในภพหรือภูมิใหม่ใด ๆ** ก็ตาม **ก็ล้วนแต่ไม่เที่ยงทั้งสิ้น** มีเปลี่ยนแปลงแปรผันตามเหตุปัจจัยอยู่เสมอ ผู้ใดยึดถือก็เป็นทุกข์ เพราะต่างก็ไม่มีแก่นสารตัวตนให้ยึดถือได้ตลอดไป มีเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมสลายดับสิ้นไปเป็นธรรมดา นี้เป็น **อนัตตา** อีกข้อหนึ่ง

ก็เมื่อ**เหตุ–ปัจจัยที่เกิดของเวทนา** และ**สิ่งที่เกี่ยวเนื่องด้วยเวทนาทั้งหลายต่างก็ไม่เที่ยง** เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย ผู้ใดยึดถือก็เป็นทุกข์ เพราะไม่มีตัวตนให้ยึดถือได้ จึงเป็น**อนัตตา** ไปหมด ดังนี้แล้ว **เวทนาเองก็จึงหาได้มีแก่นสารหรือเป็นตัวตนแต่ประการใดไม่** อีกเช่นกัน **มีเกิดขึ้นแล้วก็ดับไปเป็นธรรมดา หากผู้ใดยึดมั่นถือมั่นในเวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง** ที่เป็นอดีตก็ดี อนาคตก็ดี ปัจจุบัน

ก็ดี ภายในก็ดี ภายนอกก็ดี หยาบก็ดี ละเอียดก็ดี เลวก็ดี ประณีตก็ดี มีในที่ไกลก็ดี ในที่ใกล้ก็ดี **ด้วยความเห็นผิดว่าเป็นของเรา** หรือว่า **เราเป็นตัวเวทนา เวทนามีในตัวเรา หรือตัวเรามีในเวทนา** ซึ่งเรียกว่า**สักกายทิฏฐิ ๔** แล้ว ย่อมเป็นเหตุแห่งความทุกข์ เพราะสภาวะจริงตามธรรมชาติที่เป็นจริงของเวทนานั้น ก็เป็นสักแต่เวทนา หาใช่เป็นของผู้ใดหรือมีในตัวตนของผู้ใดไม่ เป็นอนันตาแท้ ๆ

เมื่อเห็นแจ้งในสภาวะจริงของเวทนาตามธรรมชาติที่เป็นจริง ทั้งกระบวนการเกิดของเวทนา เหตุที่เกิดของเวทนา ตลอดทั้งข้อดี ข้อเสียของเวทนาดังนี้ **ทิฏฐิคือความเห็นผิดในสภาวะจริงของธรรมชาติ อันประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งว่าเป็นตัวตน บุคคล เรา เขา ของเรา ของเขา ก็เป็นอันหมดไป ตัณหา และอุปาทาน คือความทะยานอยากแล้วยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นของเรา เราเป็นตัวเวทนา เวทนามีในตัวเรา หรือตัวเรามีในเวทนา** ซึ่งรวมเรียกว่า **สักกายทิฏฐิ ๔ ประการ อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ก็ย่อมถูกกำจัดให้หมดสิ้นไปด้วย**

เมื่อปัญญาอันเห็นชอบเจริญขึ้นดังนี้ ก็ยิ่ง**เห็นทางออกของเวทนา หรือวิธีปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากโทษของเวทนา** ไม่ว่าจะเป็นสุข ทุกข์ หรืออทุกขมสุขเวทนา **อันเจือด้วยมิจฉาทิฏฐิอย่างชาวโลก ไปสู่อุเบกขาเวทนาอันประกอบด้วยสัมมาทิฏฐิ อันเป็นบรมสุขด้วยความสงบกาย วาจา และใจอย่างพระอริยบุคคลได้** ดังต่อไปนี้คือ

รวมใจหยุดในหยุด ณ ที่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ถูกส่วนเข้า ก็จะถึง**กายมนุษย์ละเอียด**ซึ่งเสวยสุขเวทนายิ่งกว่า ดวงเห็นซึ่งทำหน้าที่ของเวทนาก็ผ่องใสกว่าของกายมนุษย์หยาบ

ใจของกายมนุษย์ละเอียดหยุดในหยุดลงไปที่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดถูกส่วนเข้าก็จะถึง**กายทิพย์หยาบ** แล้วก็**กายทิพย์ละเอียด** ซึ่งเสวยสุขเวทนาอันประณีตยิ่งกว่ากายมนุษย์ละเอียดและกายทิพย์หยาบตามลำดับ ดวงเห็นซึ่งทำหน้าที่เวทนาก็ผ่องใสยิ่งไปกว่าของกายต้น ๆ ที่ผ่านมาแล้ว

ใจของกายทิพย์ละเอียดก็หยุดในหยุด ณ ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียดถูกส่วนเข้า ก็จะถึง**กายรูปพรหมหยาบ** แล้วก็**กายรูปพรหมละเอียด** ซึ่งเสวยสุขเวทนาที่ละเอียดประณีตยิ่งกว่ากายต้น ๆ ดวงเวทนาก็ผ่องใสกว่าของกายต้น ๆ ที่ผ่านมาแล้ว

ใจของกายรูปพรหมละเอียดก็หยุดในหยุด ณ ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ถูกส่วนเข้า ก็จะถึง**กายอรูปพรหมหยาบ** แล้วก็**กายอรูปพรหมละเอียด** ซึ่งเสวยสุขเวทนาที่ละเอียดประณีตที่สุด ในกระบวนเวทนาของกายในภพสามทั้ง ๘ กาย

แต่ผู้มีปัญญาอันเห็นชอบในธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวทนาอันมีอวิชชาเป็นมูลรากอยู่ ว่าต้องตก

อยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาแล้วดังนี้ ย่อมจะไม่หยุดอยู่เพียงนั้น กล่าวคือ

ให้ใจของกายอรูปพรหมละเอียด หยุดในหยุดอยู่ ณ ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียดต่อไปอีก พอใจหยุดถูกส่วนเข้า ก็จะถึง**กายธรรม** หรือ **ธรรมกายหยาบ** และ**ธรรมกายละเอียด ๆ** ต่อ ๆ ไปอีก คือ ธรรมกายพระโสดาหยาบ–พระโสดาละเอียด, ธรรมกายพระสกิทาคามีหยาบ–พระสกิทาคามีละเอียด, ธรรมกายพระอนาคามีหยาบ–พระอนาคามีละเอียด, ธรรมกายพระอรหัตหยาบ–พระอรหัตละเอียด ซึ่งมีขนาดโตเต็มส่วน ๒๐ วา สูง ๒๐ วา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย ซึ่งมีดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด และดวงรู้ซ้อนอยู่ก็ขยายโตเต็มส่วนเท่าหน้าตักและความสูงของธรรมกายแต่ละกาย **เพราะธรรมกายเป็นกายนอกภพสามเป็นธรรมขันธ์ที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งอวิชชา เมื่อดวงรู้ปราศจากอวิชชาหุ้มซ้อนอยู่ จึงขยายโตเต็มส่วนและกลับเป็นดวงญาณ ซึ่งหยั่งรู้สภาวะจริงของธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งทั้งหลายในภพสามโดยละเอียดลึกซึ้ง** และชัดแจ้งดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

เมื่อเจริญภาวนามาถึงขั้นนี้ จึงจะหลุดจากเวทนาอันเจือด้วยอวิชชา หรือมิจฉาทิฏฐิอย่างชาวโลก แล้วกลับเสวยอุเบกขาเวทนาด้วยสัมมาทิฏฐิคือ ปัญญาอันเห็นชอบดังกล่าว เพราะการเจริญภาวนาตามแนวนี้ เป็นการปฏิบัติทางจิตล้วน ๆ โดยรวมใจหยุดในหยุดผ่านกาย เวทนา จิต และธรรม จากหยาบไปหาละเอียด อันมีลักษณะเป็นการถอนขันธ์ของกายโลกียะ ไปสู่ธรรมขันธ์ของกายโลกุตตระ คือ **ธรรมกาย** เมื่อผู้เจริญภาวนาได้ถึงธรรมกายพระอรหัตที่สุดละเอียดแล้ว ก็จะประจักษ์ในผลของการปฏิบัติภาวนาตามแนวนี้ด้วยตนเอง และเมื่อถึงธรรมกายที่ละเอียด ๆ แล้ว ก็จะพบว่า

เวทนาสักแต่เป็นเวทนาอันเกิดกับกาย แต่หาได้กระทบกระเทือนถึงใจด้วยไม่

และจะพบว่า **ใจ** กับ **กาย** หรือ **นาม** กับ **รูป แยกจากกันเป็นคนละส่วนจริง ๆ**

และจะพบความจริงเมื่อเจริญฌานสมาบัติ **ปล่อยกายตกศูนย์เข้าอายตนนิพพานอีกว่า**

เมื่อพ้นจากกายโลกียะที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ซึ่งจะต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คือ เป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาแล้ว ก็จะถึงกายธรรม หรือธรรมกาย ซึ่ง เป็นกายโลกุตตระ เป็นธรรมขันธ์อันไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง และ เป็นกายนิจจัง สุขัง และอัตตาโดยแท้

โดยเหตุนี้ หลวงพ่อวัดปากน้ำ จึงได้ย้ำนักย้ำหนาว่า

"ใจหยุดนั้นแหละเป็นตัวสำเร็จ" หยุดลงไปในกลางของหยุดในหยุด ตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นั้นเรื่อยไป ก็จะผ่านกาย เวทนา จิต ธรรม จากกายหยาบไปสู่กายละเอียด จากขันธ์ของโลกียะ ไปสู่ธรรมขันธ์ของกายโลกุตตระ คือ ธรรมกาย

การเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายนั้นมีอุบายทำให้ใจหยุดใจนิ่ง อยู่ในอารมณ์เดียวแนบสนิท ตรงศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ซึ่งให้ผลทั้งในด้านสมถะ อันช่วยให้จิตใจใสสะอาดบริสุทธิ์จากกิเลสนิวรณ์ทั้งหลาย จึงสามารถเห็นอรรถเห็นธรรมได้ชัดแจ้ง และทั้งสามารถเจริญ **วิปัสสนาปัญญา** และ **โลกุตตรปัญญา** จากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็นสภาวะจริงของธรรมชาติตามที่เป็นจริง และเห็นแจ้งในสัจธรรมทั้งหลายได้โดยละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะพบว่า **กลางของกลางตรงศูนย์กลางกาย อันเป็นที่ตั้งของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายของแต่ละกายซึ่งซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ เข้าไปข้างในนั้นเอง คือ เอกายนมรรค ทางสายเอกไปสู่อายตนนิพพาน** ผู้ถึงธรรมกายย่อมประจักษ์ความจริงข้อนี้ด้วยกันทุกคน

ดังนี้ จึงเป็นธรรมาวุธอันคมกล้าที่จะใช้ปหานอวิชชา กิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายให้หมดสิ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

■■■■

เพศสัมพันธ์อันเป็นเหตุให้ปีนต้นงิ้ว

โดย **ประสก***

ผมอ่านเรื่องที่ คุณชายคึกฤทธิ์ เขียนลงในคอลัมน์ซอยสวนพลู พาดพิงถึงผมและเรื่องนกเขาที่เป็นข่าว แล้วท่านสนใจใคร่ทราบถึงขอบเขตของการประพฤติผิดศีล ๕ ข้อที่ ๓ คือ กาเมสุ มิจฉาจาร **ขณะผมอยู่ทางภาคเหนือ เพื่อแจกทุนการศึกษาพระภิกษุสามเณร**

ผมจะลองรวบรวมเขียนเสนอดู ตามแนวที่ได้ศึกษามาจาก คัมภีร์ต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ แม้จะไม่ละเอียดทุกด้าน ก็จะลองดู

คำศัพท์ของศีล ๕ ข้อที่ ๓ ที่เป็นคำบาลี คือ **กาเมสุ มิจฉาจาโร** แปลว่า ความประพฤติผิดในกามทั้งหลาย ถ้ามีคำว่า **เวรมณี** ต่อท้าย ก็จะเป็นว่า **กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี** ดังที่เราท่านทั้งหลายชินปากอยู่ในเวลารับศีลจากพระสงฆ์ แปลว่า "เว้นจากความประพฤติผิดในกามทั้งหลาย"

ที่ท่านใช้คำพหูพจน์ว่า **กาเมสุ-ในกามทั้งหลาย** เพราะกาม คือ เพศสัมพันธ์ที่คนเราทำผิดนั้นมีหลายประเภท เกณฑ์หรือแนวที่ขีดเส้นไว้ว่า ถ้าล่วงไปแล้วเป็นผิดนั้นมี ๔ ประเภท คือ

๑. ผิดกาละ
๒. ผิดเทศะหรือสถานที่
๓. ผิดความพอใจ
๔. ผิดในบุคคลต้องห้าม

ผิดกาละ เช่น ในเวลาเมื่ออีกฝ่ายหนึ่ง ไม่พร้อมที่จะให้ร่วมเพศสัมพันธ์ ยกตัวอย่างเมื่อฝ่าย

** ผู้เขียนบทความ "คนข้างวัด" ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน*

สตรีกำลังมีรอบเดือน และในเวลาไม่สบาย

ผิดเทศะ หรือสถานที่ เช่น ประกอบในที่สาธารณะต่อสาธารณชน ในเขตห้วงห้าม เช่น ในวัดในโบสถ์ รวมทั้งในสถานที่ต้องห้ามอื่น ๆ เช่น สถานที่ราชการเป็นต้น

ผิดความพอใจ หมายถึง เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่มีความพอใจที่จะร่วม อีกฝ่ายข่มขืน หรือกระทำโดยพลการ ฝ่ายข่มขืน ผิดศีลข้อ ๓ นี้

ทั้ง ๓ ประเภทนี้ ถึงผู้ประกอบเพศสัมพันธ์จะเป็นสามีภรรยากัน ก็เป็น **กาเมสุ มิจฉาจาร** คือ ประพฤติผิดในกาม หรือผิดศีลข้อนี้

ผิดในบุคคลต้องห้าม คือ การประกอบเพศสัมพันธ์กับบุคคลต้องห้ามทุกประเภท ซึ่งมีทั้งสตรีและบุรุษ หรือหญิงและชาย

หญิงต้องห้ามที่ชายผู้ล่วงละเมิดหรือประกอบเพศสัมพันธ์แล้วชายเป็นฝ่ายผิดศีลข้อ กาเมสุมิจฉาจาร มี ๒ ประเภท

๑. หญิงต้องห้าม ๒๐ จำพวก

๒. หญิงต้องห้ามนอกจาก ๒๐ จำพวก

หญิงต้องห้าม ๒๐ จำพวก คือ

๑. มาตุรักขิตา – หญิงที่อยู่ในความปกครองของมารดา

๒. ปิตุรักขิตา – หญิงที่อยู่ในความปกครองของบิดา

๓. มาตุปิตุรักขิตา – หญิงที่อยู่ในความปกครองของทั้งมารดาและบิดา

๔. ภาตุรักขิตา – หญิงที่อยู่ในความปกครองของพี่ชายและน้องชาย

๕. ภคินิรักขิตา – หญิงที่อยู่ในความปกครองของทั้งพี่สาวและน้องสาว

๖. ญาติรักขิตา – หญิงที่อยู่ในความปกครองของญาติ

๗. โคตตรักขิตา – หญิงที่อยู่ในความปกครองของวงศ์สกุล เช่น ราชวงศ์คุ้มครอง

๘. ธัมมรักขิตา – หญิงที่อยู่ในความปกครองของจารีต เช่น พระภิกษุณี แม่ชี ตลอดถึงหญิงรักษาศีล ๘ ศีลอุโบสถ

๙. สารักขา – หญิงทุกคนที่มีสามี

๑๐. สปริทัณฑา – หญิงที่กฎหมายบ้านเมืองคุ้มครองต้องห้ามไว้ เช่น หญิงในสถานสงเคราะห์บ้านปากเกร็ด เป็นต้น

๑๑. ธนักกีตา – หญิงที่ชายคนหนึ่ง คนใดซื้อเป็นเมีย

๑๒. ฉันทวาสินี – หญิงที่สมัครใจเป็นภรรยาของชายใดชายหนึ่ง เช่น เมียน้อย เป็นต้น กระมัง

๑๓. โภควาสินี – หญิงที่ชายได้มาเป็นภรรยา เพราะใช้โภคทรัพย์แลก

๑๔. ปฏาวาสินี – หญิงที่ชายให้ผ้านุ่งห่มก็ยอมเป็นภรรยา

ประเภทที่ ๑๓ และ ๑๔ นี้ เกจิอาจารย์ระดับฎีกา และอนุฎีกา อธิบายว่า "ได้แก่หญิงที่ยากจนในชนบท ผู้ชายให้เพียงครกและสากตำข้าวและให้ผ้านุ่งห่มก็ยอมเป็นเมีย"

๑๕. โอทปัตตกินี – หญิงที่กำลังเข้าพิธีแต่งงาน

๑๖. โอภฏจุมพตา – หญิงที่เพิ่งเสร็จจากพิธีแต่งงาน

๑๗. ทาสี จะ ภริยา จะ – หญิงที่ทำหน้าที่เป็นทั้งคนรับใช้และเป็นภรรยา

๑๘. กัมมการี จะ ภริยา จะ – หญิงที่ทำหน้าที่เป็นทั้งคนงานเช่นลูกน้องและเป็นภรรยา

๑๙. ธชาหฏา – หญิงเชลยหรือนางเชลยที่ถูกไล่ต้อนมาในกองทัพ

๒๐. มหุตติกา – หญิงที่เป็นภรรยาชั่วคราว เช่น หญิงนครโสเภณี ที่ชายคนหนึ่งคนใดเหมามาชั่วเวลาวันหนึ่งกับคืนหนึ่งในราคา ๑ พันเหรียญ หรือเหมา ๑๕ วัน ราคา ๑ หมื่น ๕ พันเหรียญ เป็นต้น

หญิงเหล่านี้ ชายใดสมสู่เข้า ชายนั้นผิดศีลกาเมสุ มิจฉาจาร

หญิงต้องห้ามนอกจากหญิง ๒๐ จำพวก คือ

๑. เด็กหญิง

๒. หญิงชรา

๓. หญิงพิการไม่สมประกอบ

๔. หญิงที่กำลังเจ็บป่วย

๕. สิ่งที่มีชีวิตแต่ไม่ใช่หญิงมนุษย์ เช่นสัตว์เดรัจฉานทุกชนิด

หญิงต้องห้ามผู้ชายประกอบเพศสัมพันธ์ชายเป็นฝ่ายผิดฝ่ายเดียว ฝ่ายหญิงไม่ผิดศีลกาเมสุมิจฉาจาร มี ๘ จำพวก คือ หญิงต้องห้ามตั้งแต่หมายเลข ๑ ถึงหมายเลข ๘

ชายผิด เพราะขโมยผัสสะของผู้ปกครองหญิง มีบิดามารดาเป็นต้น ผัสสะนั้น คือ เพศสัมผัสที่ผู้ปกครองเขาหวงแหวน จะแปลว่า ไข่แดงก็ได้กระมัง

ฝ่ายหญิง ๘ นั้นจำพวกสบาย ไม่ผิด

ฎีกาจารย์อธิบาย ให้เหตุผลว่า "เพราะหญิง ๘ จำพวกนี้ เป็นเจ้าของผัสสะเอง ไม่ได้ขโมยของของใครให้ชายผู้นอนด้วยเลย"

เด็กสาวญาติห่าง ๆ ของผมที่บ้านสระบุรี เป็นเด็กใจแตก คบชายมากผู้หลายคน ใช้ผู้ชายเปลือง ยายด่าเปิงว่าไม่รักนวลสงวนตัว หลานสาวโต้ยายว่า "นมและ...ของฉัน ฉันจะให้ใครจับและยังไงก็ได้เรื่องของฉัน ยายไม่เกี่ยว"

ยายเดือดจัดว่า "อีดอกทอง! ผาเหล่าผ่ากอ"

หญิงต้องห้ามที่หญิงผู้ร่วมเพศสัมพันธ์แล้วชายผิดด้วย หญิงก็ผิดและจะต้องถูกบังคับให้

ปีนต้นงิ้วด้วยกันด้วย คือ หญิงตั้งแต่หมายเลข ๙ ถึงหมายเลข ๒๐

หญิงผิดเพราะขโมยผัสสะของตน ซึ่งชายผู้สามีเป็นเจ้าของ หรือเพราะนอกใจสามี

หญิงใดร่วมกิจกรรมเพศสัมพันธ์กับนักบวช นักบวชนั้นผิดแหง ๆ และหญิงนั้นก็ผิดกาเมสุมิจฉาจารด้วย หญิงในที่นี้หมายถึงหญิงทั้ง ๒๐ ประเภทนั้นด้วย นักบวชผิด ๒ กระทง คือ ผิดหญิงต้องห้ามและผิดจารีตธรรมของตน อันได้แก่ศีลพรหมจรรย์

หญิงผิดเพราะผิดจารีตเล่นกีฬาสิกนักบวช

ทั้งหมดนี้ คือ รายละเอียดเกี่ยวกับขอบเขตของการประพฤติผิดศีลข้อกาเมสุ มิจฉาจาร ซึ่งตามปกติชาวบ้านเข้าใจแคบ ๆ อยู่ในขอบเขตเพียงว่าได้แก่ผิดลูกเขา ผิดเมียเขา ผิดผัวเขาเท่านั้น

เหตุที่เข้าใจแคบนั้นเพราะไม่ใคร่มีใครอธิบายด้วยเห็นเป็นรายละเอียดของเพศสัมพันธ์ พระสงฆ์ท่านเวลาท่านเทศนาเรื่องศีล ๕ ท่านมักจะเน้นแต่ ๔ ข้อ เช่น ฆ่าสัตว์ ลักของเขา พูดปด ดื่มเหล้าหรือน้ำ มังสวิรัติ แต่พอถึงศีลข้อ **กาเมสุ มิจฉาจาร** ท่านมักจะรวบรัดกล้อมแกล้มแล้วผ่านไป

โถ! ก็น่าเห็นใจพระสงฆ์เพราะท่านอยู่ในเพศสูง จะอธิบายเรื่องนี้ต้องสำรวมระวัง

เมื่อพระพุทธเจ้า ทรงแจกแจงรายละเอียดของเมถุนธรรมว่าทำขนาดไหนเป็นปาราชิก ขนาดไหนต้องอาบัติอะไร พระพุทธโฆษาจารย์ชาวอินเดียผู้แต่งอรรถกถาอธิบายต่อยังออกตัวแทนพระพุทธเจ้าไว้ว่า

"ที่พระพุทธเจ้าทรงแจกแจงไว้อย่างนั้น ก็เพราะพระมหากรุณาจะได้เป็นประโยชน์แก่พระสงฆ์รุ่นหลัง จะได้รู้ความหมายว่าทำอย่างไรแค่ไหนผิดพระพุทธบัญญัติ ขอบรรดาพระหนุ่มเณรน้อยได้โปรดศึกษาด้วยความสำรวม พิจารณาให้เห็นเป็นกรรมฐานที่น่ารังเกียจ อย่าให้เห็นเป็นเรื่องชวนคุยขำขันหรรษาเฮฮาอ้าปากยิ้งฟันหัวร่อกันเลย"

ผมเองก็เขียนเรื่องเช่นนี้ลำบาก ใช้สติ ใช้ความสำรวมเต็มที่ ผิดพลาดพลั้งตอนใดก็ของปวงวิญญูชน อภัยด้วยเถิดครับ

ผมรับลูกที่คุณชายคึกฤทธิ์ ส่งมาดอกครับ

■■■■

อานิสงส์ของการรักษาศีล และ โทษของการผิดศีล

จาก **รายการ "ธรรมสู่สันติ"**

วัตถุประสงค์อันสำคัญยิ่งของการรักษาศีล ก็เพื่อเป็นเครื่องละบาปอกุศลจึงเป็นกิจที่บัณฑิตพึงกระทำ เพื่อความสงบและความบริสุทธิ์กายและวาจา อันจะเป็นผลให้ใจสงบด้วย ใจที่สงบย่อมสามารถจะได้รับการฝึกฝนให้หยุดเป็นสมาธิได้ง่าย เป็นทางชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์จากนิวรณ์ธรรมทั้งหลาย และใจที่สะอาดบริสุทธิ์จากนิวรณ์ธรรมแล้ว ย่อมสามารถเห็นอรรถเห็นธรรมได้โดยชัดแจ้ง ช่วยให้เจริญปัญญารู้แจ้งในสัจจธรรมและวิมุตติ หลุดพ้นจากอาสวะ เป็นทางดับทุกข์อันถาวร และ**เป็นทางให้ได้มรรค ผล นิพพาน**

และในขณะเดียวกัน การรักษาศีลยังเป็นเหตุให้เกิดคุณค่าหรืออานิสงส์อื่น ๆ เป็นผลพลอยได้อีกหลายประการ ดังต่อไปนี้

๑. **โภคสมฺปทา** เป็นเหตุให้ได้ทรัพย์สมบัติข้าทาสบริวาร เป็นต้น เพราะเป็นผู้มิได้ประมาท

๒. **กลฺยาณกิตฺติ** เป็นเหตุให้มีชื่อเสียงเกียรติคุณฟุ้งเฟื่องไปในทุกทิศานุทิศ

๓. **สมฺหวิสารทํ** เป็นเหตุให้เป็นคนแกล้วกล้าองอาจ เมื่อเวลาเข้าสังคม เพราะเป็นบุคคลที่ปราศจากโทษ ผู้อื่นติเตียนมิได้

๔. **อสมฺมุฬฺหํ** เป็นเหตุให้มีสติ ไม่หลงในเวลาใกล้ตาย เรื่องนี้ใคร่จะขยายความขึ้นอีกสักเล็กน้อย คือว่า ขณะที่มนุษย์หรือสัตว์ใกล้จะตายนั้นมักจะเกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งใน ๓ ประการ คือ **กรรมอารมณ์** ได้แก่กุศลและอกุศลกรรมที่เคยทำมาแต่อดีต มาปรากฏขึ้นในจิตของผู้จะตาย อย่างหนึ่ง **กรรมนิมิตอารมณ์** คือนิมิตของกรรมที่ตนเองเคยกระทำมาเป็นอาจิณมาปรากฏเป็นนิมิตให้เห็น อย่างหนึ่ง หรือ **คตินิมิตอารมณ์** ได้แก่อารมณ์ที่จะได้รับหรือได้เสวยในภพใหม่มาปรากฏให้เห็นเมื่อตอนใกล้จะตายอีกอย่างหนึ่ง ทั้งนี้เป็นไปตามอำนาจของกรรมตามสมควร และอารมณ์เหล่านี้เองที่ทำให้จิตของผู้ที่ใกล้จะตายเศร้าหมองหรือผ่องใส กล่าวคือ

อาการสะดุ้งหวาดกลัวหรือหลงเพ้อคลั่งด้วยอาการต่าง ๆ เมื่อจุติย่อมมีทุคคติเป็นที่ไป ดังพุทธบาลีที่ว่า **จิตฺเต สงฺกิลิฏฺเฐ ทุคฺคติ ปฏิกงฺขา** แปลความว่า **เมื่อจิตเศร้าหมองแล้ว ย่อมมีทุคติเป็นที่หวัง** คำว่า**ทุคติ** หมายถึง**ทางไปไม่ดี** ได้แก่ อบายภูมิทั้ง ๔ มี เปรต นรก อสุรกาย และสัตว์ดิรัจฉาน เป็นต้น

ผู้รักษาศีล ย่อมเป็นผู้มีสติ ไม่หลงในเวลาใกล้จะตาย และไม่ต้องไปบังเกิดในทุคติภูมิโดยเหตุนี้ **จึงพึงมั่นใจได้ว่า การรักษาศีลอย่างน้อยศีล ๕ ให้บริสุทธิ์และสมบูรณ์อยู่เสมอนั้นย่อมเป็นการช่วยปิดทางหรือประตูอบาย ได้เป็นอย่างดี**

๕. **สุคติปรายนํ** เป็นเหตุให้เกิดในสุคติดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

๖. **มลวิโสธนํ** การรักษาศีล เป็นเครื่องชำระมลทินโทษที่ติดอยู่ในจิตสันดานให้บริสุทธิ์ขึ้น

๗. **ปริฬาหวูปสมนํ** การรักษาศีล เป็นเครื่องระงับความเร่าร้อน กระวนกระวายภายในคือกิเลส ได้แก่อภิชฌา พยาบาท ราคะ โลภะ โทสะ เป็นต้น

๘. **ภยวิธมนํ** เป็นเครื่องกำจัดภัยอันตรายคือตนก็จะมิได้ติเตียนตน และผู้อื่นก็จะมาติเตียนมิได้

๙. **ปาโมชฺชํ** การรักษาศีลจึงยังความสรรเสริญปีติปราโมทย์แก่ตน ทำให้จิตใจเบิกบาน แจ่มใสไม่ขุ่นมัว อันเป็นเหตุให้จิตตั้งมั่นเป็นสมาธิได้เร็วอีกด้วย

หากผู้ที่กำลังจะตายนั้นเคยประกอบกุศลกรรม คือกรรมดี มามากในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ในขณะที่จิตเข้าสู่มรณสันตติวิถีนั้น จิตก็จะนึกถึงแต่คุณความดีที่ได้เคยสร้างสมอบรมมา หรือเห็นนิมิตอารมณ์อันเกิดแต่กรรมดีมาปรากฏขึ้นในจิต ทำให้จิตใจผ่องใสด้วยกุศลกรรมที่ได้เคยทำมา เมื่อจุติคือจิตเคลื่อนจากร่างก็จะไป**สู่สุคติ** อันเป็น**ทางไปดี** ได้แก่โลกมนุษย์หรือเทวโลกเป็นต้น ดังพุทธบาลีที่ว่า **จิตฺเต อสงฺกิลิฏฺเฐ สุคติ ปฏิกงฺขา** แปลความว่า **เมื่อจิตไม่เศร้าหมองแล้ว ย่อมมีสุคติเป็นที่หวัง**

แต่ในทางตรงกันข้าม สำหรับผู้ที่ได้ประกอบอกุศลกรรม คือ กรรมชั่ว เป็นต้นว่าประพฤติผิดศีลมามาก เมื่อขณะใกล้จะตายก็จะนึกถึงแต่กรรมชั่ว หรือนิมิตอารมณ์จากกรรมชั่วมาปรากฏให้เห็นทำให้จิตใจหดหู่เศร้าหมอง บางรายก็จะมี

เพราะฉะนั้น ผู้หวังความสุข ความสงบและสมบัติดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง **โลกุตตรสมบัติ** พึงรักษาศีลของตนให้บริสุทธิ์และสมบูรณ์ดี ไม่ให้ด่าง ไม่ให้พร้อย ด้วยประการทั้งปวง พึงรักษาให้ดีเท่าชีวิต เหมือนนกต้อยตีวิดรักษาไข่ เหมือนจามรีรักษาขน เหมือนมารดารักษาบุตรน้อย และเหมือนคนผู้มีตาดีข้างเดียวที่ระวังรักษาดวงตาของตนฉะนั้น เมื่อปฏิบัติได้ดังนี้ ย่อมจะได้รับประโยชน์สมความปรารถนา ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

การรักษาศีลในระดับต่าง ๆ กัน

บัดนี้จะได้บรรยายถึงการรักษาศีลในระดับต่าง ๆ กัน กล่าวคือ การรักษาศีลขั้นหยาบ ๆ เรียกว่า **หีนศีล** ขั้นกลาง ๆ เรียกว่า **มัชฌิมศีล** และการรักษาศีลขั้นละเอียด เรียกว่า **ปณีตศีล** ว่ามีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร และท่านสาธุชนควรพยายามรักษาศีลให้บริสุทธิ์และสมบูรณ์อย่างไร จึงจะเป็นผลดีแก่ตนเองยิ่ง ๆ ขึ้นไป

การรักษาศีล ซึ่งประกอบด้วยภูมิปัญญาอันต่ำ ไม่เข้าใจในเหตุและผลที่ตนพึงรักษาและยังประกอบด้วยอาสวะกิเลส ตัณหา เป็นต้นว่ารักษาศีลด้วยความปรารถนาในลาภ ยศ สรรเสริญ สุข หรือสมบัติในภพ เช่นว่า จะได้ไปบังเกิดเป็นเทพบุตร เทพธิดา หรือการรักษาศีลด้วยมานะทิฏฐิ เช่นว่า เพื่อยกตนข่มผู้อื่นดังนี้ ได้ชื่อว่าการรักษาศีลขั้นหยาบ คือ **หีนศีล**

การรักษาศีล อันประกอบด้วยภูมิปัญญาปานกลาง พอจะเข้าใจเหตุและผลที่บุคคลพึงต้องรักษาศีล รู้อานิสงส์ของการรักษาศีลและโทษของการผิดศีลพอประมาณ มุ่งรักษาศีลเพื่อให้เป็นบุญ หรือโลกียศีล ซึ่งผู้รักษา แม้จะยังมีอาสวะอยู่ แต่ก็เบาบาง มิใช่มุ่งรักษาศีล เพื่อไว้ข่มผู้อื่นดังนี้ ได้ชื่อว่า **มัชฌิมศีล** คือศีลชั้นกลาง

ส่วนท่านผู้รักษาศีลซึ่งประกอบด้วยปัญญาอันอุดม เข้าใจในอานิสงส์ของศีลและโทษของการผิดศีลเป็นอย่างดี มุ่งรักษาศีลเพื่อเป็นเครื่องละบาปอกุศล หรือโลกุตตรศีล ซึ่งผู้รักษาเป็นพระอริยเจ้าผู้สิ้นอาสวะแล้ว เรียกว่า ปณีตศีล คือศีลขั้นละเอียด

เพราะฉะนั้น บัณฑิตจึงเพียรพยายามรักษาศีลให้เจริญเป็นขั้น ๆ ขึ้นไป จากขั้นหยาบไปขั้นกลางและละเอียด เพื่อเป็นเครื่องละบาปอกุศลและพาตนไปสู่ความเป็นอริยะ ด้วยเหตุนี้อาตมาจึงขอแนะนำให้ท่านสาธุชนทั้งหลาย พยายามรักษาศีลให้บริสุทธิ์และสมบูรณ์ ดังพระอริยเจ้าซึ่งทรง **อริยกันตศีล** แม้แต่การรักษาศีล ๕ หรือเบญจศีล, "อริยกันตศีล" คือศีลที่ประกอบด้วยคุณลักษณะ ๘ ประการดังต่อไปนี้

๑. **อขัณฑะ** คือ**ศีลไม่ขาด** ซึ่งหมายถึงไม่ล่วงสิกขาบทข้อต้นหรือข้อปลายข้อใดข้อหนึ่ง และที่ว่า "ไม่ล่วงสิกขาบท" นั้น หมายความรวมทั้ง "ไม่ล่วงสิกขาบทเอง" "ไม่ใช้ให้ผู้อื่นล่วงสิกขาบท" และ "ไม่ยินดีที่ผู้อื่นกระทำการล่วงสิกขาบท"

๒. **อฉิททะ ศีลไม่ทะลุ** อันหมายถึง ไม่ล่วงสิกขาบทข้อกลาง ๆ

๓. **อสพละ ศีลไม่ด่าง** คือไม่ขาดเป็นหมู่ ๆ หมู่ละหลายสิกขาบท และหลายหมู่

๔. **อกัมมาสะ ศีลไม่พร้อย** เพราะไม่ขาดแห่งละสิกขาบทหลาย ๆ แห่ง

๕. **ภุชิสสะ ศีลเป็นไท** คือ ไม่เป็นทาสตัณหา ไม่รักษาศีลแบบการค้า มุ่งเอาเครื่องตอบแทนต่าง ๆ

๖. **วิญญุปสัฏฐะ ศีลที่ผู้รู้สรรเสริญ** เป็นศีลที่ใช้ได้ เพราะผู้รู้ท่านใคร่ครวญเสียก่อน จึงสรรเสริญว่าดี ว่าชอบ

๗. **อปรามัฏฐะ ศีลที่ไม่ถูกลูบคลำด้วยตัณหาทิฏฐิ** หมายถึงศีลที่ตัณหาไม่แตะต้อง ทิฏฐิมานะไม่แตะต้อง เป็นต้นว่าไม่ถือศีลเพราะความอยากจนเป็นเหตุให้กระด้างกระเดื่อง หรือเป็นเครื่องยกตนข่มผู้อื่น และ

๘. **สมาธิสังวัตตนิกะ ศีลที่เป็นไปพร้อมเพื่อสมาธิ** คือ เป็นศีลที่ผู้รักษาเอาใจใส่พิจารณาตรวจสอบอยู่เสมอ ดุจดังโคแม่ลูกอ่อนใส่ใจดูแลลูกไม่ห่างตา แม้บดเอื้อง ตาก็คอยชำเลืองดูลูก กิริยาที่พิจารณาศีลเช่นนี้ นับเข้าในสีลานุสสติกรรมฐาน และจิตใจของผู้มีศีลอย่างนี้ใกล้สมาธิ และศีลเช่นนี้เป็นฐานรองรับสมาธิได้ดีทีเดียว

องค์ศีลอันประกอบด้วยคุณลักษณะ ๘ ประการที่กล่าวมานี้ นับว่าเป็นศีลบริสุทธิ์ คือ **วิสุทธิศีล** อันจะนำไปสู่ความบริสุทธิ์แห่งจิต คือ **วิสุทธิจิต** และความบริสุทธิ์แห่งปัญญารู้แจ้ง คือ **วิสุทธิปัญญา** สามารถช่วยให้บรรลุมรรค ผลนิพพานต่อไป พระพุทธองค์จึงได้ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายที่เชตวัน (มีมาใน **มหาอารวัคค์ สังยุตตนิกาย** พระไตร ปิฎกเล่ม ๑๙ หน้า ๔๖ ข้อ ๑๗๖) ว่า

"ภิกษุทั้งหลาย เรายังมองไม่เห็นธรรมชนิดอื่นแม้สักอย่างหนึ่ง ที่จะทำอริยอัฏฐังคิกมรรค อันยังไม่เกิด ให้บังเกิดขึ้น และที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ถึงความเจริญเต็มที่ เหมือนอย่างศีลสมบัติ (ความถึงพร้อมด้วยศีล) นี้เลย, ภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุสมบูรณ์ด้วยศีลแล้ว เธอต้องหวังข้อนี้ได้ คือว่า เธอจักอบรมอริยอัฏฐังคิกมรรค จักทำอัฏฐังคิกมรรค ให้มากขึ้นได้"

อนึ่ง ท่านสาธุชนพึงเข้าใจไว้ด้วยว่า **ศีลและปัญญาย่อมมีอุปการะต่อกัน** และอยู่คู่เคียงกันเสมอ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสแก่โสณฑัณฑพราหมณ์ว่า

"ศีล ย่อมชำระปัญญาให้บริสุทธิ์ และปัญญาเล่า ก็ชำระศีลให้บริสุทธิ์เหมือนกัน, ศีลอยู่ที่ใด ปัญญาอยู่ที่นั่น, ปัญญาอยู่ที่ใด ศีลอยู่ที่นั่น, ผู้มีศีลก็มีปัญญา ผู้มีปัญญาก็มีศีล, บัณฑิตทั้งหลายย่อมกล่าวถึงศีลและปัญญาว่าเป็นของเลิศในโลก" (มีมาใน **โสณฑัณฑสูตร สีลักขันธวัคค์ ทีฆนิกาย** พระไตรปิฎก เล่ม ๙ หน้า ๑๕๘ ข้อ ๑๙๓)

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของการรักษาศีล อานิสงส์หรือคุณค่าของการรักษา และโทษหรือทุกข์ของการผิดศีล

คราวก่อน ๆ ได้เคยยกตัวอย่างของการเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย ซึ่งสามารถช่วยให้เจริญปัญญาจากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็นโทษและทุกข์ของการประพฤติศีลไปบ้างแล้ว ต่อไปนี้ก็จะได้เล่าถึงอานิสงส์ของการรักษาศีลบ้าง ซึ่งก็เห็นจะต้องยกตัวอย่างประสบการณ์ของลุงจอนอีกตามเคย

คือว่า เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๓๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๙ นี้เอง มีท่านผู้ปฏิบัติธรรมร่วมกับลุงจอนอยู่เสมอครอบครัวหนึ่ง ซึ่งหัวหน้าครอบครัวนี้เป็นข้าราชการผู้ใหญ่ชั้นอธิบดี ท่านอยากจะทราบว่าคุณแม่ของภรรยาของท่าน ซึ่งได้ล่วงลับไปร่วม ๓๐ ปีมาแล้ว จะไปบังเกิดในภพหรือภูมิใด ด้วยผลบุญหรือบาปอกุศลใด เพื่อเป็นเครื่องประดับสติปัญญาและเป็นคติสำหรับการปฏิบัติธรรมยิ่งขึ้น จึงขอความอนุเคราะห์จากลุงจอน ให้ช่วยตรวจดูให้ด้วย ลุงจอนเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติธรรมของครอบครัวนี้ จึงตกลงที่จะช่วยตรวจดูให้ เมื่อได้เจริญภาวนาตามสมควรแล้ว ลุงจอนและบุตรที่ถึงธรรมกายต่างก็ช่วยกันตรวจดูด้วยญาณพระธรรมกาย และต่างก็ได้พบว่า **ท่านผู้ล่วงลับไปแล้วนั้น ไปบังเกิดในเทวภูมิ** คือเป็นเทวดาเสวยผลบุญเนื่องแต่การรักษาศีลและการบริจาคทานตั้งแต่ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่

และก็**ปรากฏเป็นความจริง** ตามคำบอกเล่าของผู้เป็นบุตร ซึ่งเป็นภรรยาของข้าราชการผู้ใหญ่ท่านนั้นได้เล่าให้ฟังในภายหลังว่า **ในบั้นปลายชีวิตของผู้เป็นมารดาได้รักษาศีลและบริจาคทานเป็นประจำ**

นี้ย่อมแสดงให้เห็นอานิสงส์ของการรักษาศีลว่า แม้จะยังมิได้บรรลุพระอรหัตผล อานิสงส์ของศีลก็ยังเป็นเหตุให้ได้สมบัติในสุคติภพเป็นผลพลอยได้อีกด้วย เพราะฉะนั้น จึงขอให้ท่านสาธุชนจงหมั่นรักษาศีล และเจริญภาวนาธรรม เพื่อความบริสุทธิ์กาย วาจา และใจ อันจะเป็นผลให้ได้รับแต่ความสันติสุขและร่มเย็นทั้งแก่ตนเองและ ผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคมต่อไป

ศีลเป็นเครื่องบำรุงอริยมรรค

วัตถุประสงค์สำคัญยิ่งของการรักษาศีล คือ เพื่อเป็นเครื่องละบาปอกุศล เพื่อความบริสุทธิ์และความสงบกาย และวาจา อันเป็นผลให้จิตใจสงบจากกิเลสหยาบ ๆ ด้วย และใจที่สงบจากกิเลสหยาบนี้เองที่สามารถจะได้รับการฝึกฝนให้หยุด

เป็นสมาธิได้ง่าย เป็นทางชำระจิตใจให้บริสุทธิ์จากนิวรณ์ธรรมทั้งหลาย ได้แก่ ความพยาบาทหรือผูกใจเจ็บอย่างหนึ่ง, ความครุ่นคิด กำหนัดยินดีในกามคุณทั้ง ๕ คือ ในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสทางกายอย่างหนึ่ง, ความคิดฟุ้งซ่านและวิตกกังวลต่าง ๆ อย่างหนึ่ง, จิตใจที่หดหู่ซึมเซา เหงาง่วง ไม่ปลอดโปร่ง อย่างหนึ่ง, และความลังเลสงสัยในผลของการปฏิบัติธรรม คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ตามแนวทางพระพุทธศาสนาว่า เป็นทางพ้นทุกข์ได้จริง นี้อีกอย่างหนึ่ง รวมเป็น ๕ ข้อด้วยกัน และก็ใจที่ปลอดจากนิวรณ์ธรรมเหล่านี้เอง ที่สามารถจะพิจารณาเห็นอรรถเห็นธรรมได้อย่างชัดแจ้ง เพราะไม่มีกิเลสเคลือบแฝงหรือดลจิตดลใจให้คล้อยตามอำนาจของมันได้ จึงช่วยให้เกิดปัญญารู้แจ้งในสภาวะธรรมตามความเป็นจริงเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นผลให้วิมุตติหลุดพ้นจากอาสวะ กิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายได้

การรักษาศีลให้บริสุทธิ์สมบูรณ์อยู่เสมอจนเป็นการปฏิบัติตามปกติหรือโดยอัตโนมัติ โดยที่ผู้ปฏิบัติมิต้องฝืนใจหรือรู้สึกคับแค้นใจนี้เอง ที่เป็นเครื่องบำรุงอริยมรรค ๓ องค์ให้เจริญขึ้น คือ **สมฺมาวาจา** การกล่าวแต่วาจาชอบ คือเว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียดหรือยุให้รำตำให้รัว พูดคำหยาบคายหรือรุนแรงต่าง ๆ และพูดสำรากเพ้อเจ้อ เหลวไหล ไร้สาระ ประการหนึ่ง, **สมฺมากมฺมนฺโต** การทำงานชอบ คือเว้นจากการเบียดเบียนหรือฆ่าสัตว์ที่มีชีวิต การลักฉ้อและการประพฤติผิดในกาม ประการหนึ่ง, และ**สมฺมาอาชีโว** คือการเลี้ยงชีพชอบ เว้นจากการเลี้ยงชีวิตในทางที่ผิดหรือหลอกลวงเขาเลี้ยงชีวิต อีกประการหนึ่ง

นี้เป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการรักษาศีลนอกจากนี้

ศีลย่อมเป็นไปเพื่อสมาธิ หรือเป็นอุปการะแก่สมาธิ, สมาธิก็ย่อมเป็นไปเพื่อปัญญา ทั้งสมาธิและปัญญาก็เป็นอุปการะแก่ศีล, และในขณะเดียวกัน ทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ต่างก็เป็นไปเพื่อกำจัดอาสวะ กิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ให้หมดไป จากกิเลสหยาบไปหากิเลสขั้นกลาง ๆ และขั้นละเอียด หรือที่เรียกว่า **"ดับหยาบไปหาละเอียด"** นั่นเอง ทั้งนี้ก็เพื่อให้**วิมุตติ**หลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย และ**ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน** อันเป็นจุดมุ่งหมายแท้ ๆ ของการปฏิบัติธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์จึงได้ทรงสรรเสริญศีลสมบัติว่าเป็นเครื่องบำรุงอริยมรรค

อนึ่ง การวิมุตติหลุดพ้นจากอาสวะ กิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์นี้ก็ย่อมเป็นไปเป็นขั้น ๆ อีก เหมือนกัน คือ **ตทงฺควิมุตติ** เป็นการหลุดพ้นชั่วคราว หรือโดยบังเอิญ **วิกขมฺภนวิมุตติ** เป็นการหลุดพ้นด้วยการข่มกิเลส และเมื่อปัญญาเจริญแก่กล้ามาก ๆ เข้าก็จะสามารถหลุดพ้นจากเหตุแห่งทุกข์เป็นการถาวร ที่เรียกว่า **สมุจเฉทวิมุตติ** ได้

เมื่อท่านทั้งหลายได้ทราบถึงความสำคัญของศีล ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ดังนี้ แล้ว ก็ขอได้โปรดหมั่นรักษาศีล อย่างน้อยศีล ๕ ให้บริสุทธิ์สมบูรณ์อยู่เสมอ และขอได้โปรดชักนำให้ผู้อื่นปฏิบัติดีปฏิบัติชอบดังกล่าวนั้นด้วย เพราะการรักษาศีลนั้น มิใช่แต่จะอำนวยคุณค่าหรืออานิสงส์แก่ตนเองเท่านั้น หากแต่จะช่วยให้สังคมและประเทศชาติตลอดทั้งสังคมของโลกให้มีความสันติสุขอีกด้วย ที่ชาวโลกและชาติบ้านเมืองขาดความสงบสุขและต้องเดือดร้อน วุ่นวายอยู่ในขณะนี้ เนื่องมาแต่ผู้คนประพฤติผิดศีลกันมาก เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งทีเดียว และ**สาเหตุที่คนละเลยต่อความดี ไม่มีศีลสัตย์ต่อกัน ก็เพราะความไม่รู้จักทุกข์ที่จะติดตามมาเนื่องแต่ผิดศีล ว่าร้ายแรงเพียงใด และไม่รู้จักคุณค่าหรืออานิสงส์ที่แท้จริงของการรักษาศีลว่ามีอย่างไร** จึงมักอภัยให้กับความชั่วและแก้ตัวให้กิเลส ตัณหา พาตนและสังคมให้เดือดร้อน วุ่นวายยุ่งเหยิงดังเช่นที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ ความเจริญแต่ในทางวัตถุไม่สามารถจะช่วยให้ตนเองหรือผู้อื่นมีความสุขอย่างสันติได้อย่างแท้จริงเลย

คณะศิษย์หลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ได้เล็งเห็นปัญหาดังกล่าวนี้ชัดแจ้ง พอสมควรแก่ภูมิธรรมของแต่ละท่านที่ปฏิบัติได้ จึงร่วมใจกันจัดรายการ "ธรรมสู่สันติ" นี้ขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน ของวัดปากน้ำฯ เพื่อเผยแพร่ธรรมปฏิบัติของพระพุทธองค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรักษาศีลเพื่อความสงบและบริสุทธิ์กายและวาจา และการเจริญภาวนา คือสมาธิและปัญญา เพื่อความสงบและบริสุทธิ์แห่งจิตใจ จากอาสวะ กิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงขอรับการสนับสนุนจากท่านสาธุชนและสื่อมวลชนทั้งหลาย เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยส่วนรวมด้วย

ทีนี้ จะกล่าวถึงการเจริญภาวนาธรรม หรือการเจริญสมถและวิปัสสนากรรมฐาน อันหมายถึงการเจริญสมาธิและปัญญา ซึ่งช่วยให้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจจธรรม แล้วกำจัดอาสวะ กิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ ให้หมดไป ยังผลให้บรรลุมรรค ผล นิพพานต่อไป

ในขั้น **"สมถ"** หรือ **สมาธิ** นั้น ได้มีการปฏิบัติกันมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาลแล้ว ต่างสำนักต่างก็มีวิธีปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันบ้าง แตกต่างกัน

บ้าง ตามภูมิธรรมของผู้เป็นศาสดาหรือครูบาอาจารย์แต่ละท่าน แต่ละสำนัก หรือแต่ละศาสนา พระพุทธองค์ก็ได้เคยเข้าศึกษาในสำนักของอาฬารดาบสกับอุธทกดาบส จนได้บรรลุถึงอรูปฌานมาก่อน แต่เนื่องด้วยเห็นว่ายังไม่ใช่ทางพ้นทุกข์อย่างถาวร พระพุทธองค์จึงได้ลาอาจารย์ทั้งสองไปศึกษาหาโลกุตตรธรรม อันเป็นเครื่องล่วงพ้นความทุกข์อันถาวรต่อไป จนกระทั่งพระองค์ได้บรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าด้วยพระองค์เอง ธรรมที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้นั้นก็คือ อริยสัจจ์ ได้แก่ **ทุกข์ สมุทัย** คือเหตุแห่งทุกข์ **นิโรธ** คือความดับเหตุแห่งทุกข์ และ **มรรค** คือ หนทางดับเหตุแห่งทุกข์ ๘ ประการ ซึ่งเรียกว่า **อริยมรรค** มีองค์ ๘ และด้วยพระกรุณาธิคุณ พระพุทธองค์จึงได้ทรงสั่งสอนเวไนยสรรพสัตว์ทั้งหลายให้รู้แจ้งเห็นจริงตามและปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์ตามภูมิธรรมของตนมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

การเจริญ **สมาธิ** หรือขั้น **สมถ** นั้น อำนวยคุณประโยชน์หรืออานิสงส์แก่ผู้ปฏิบัติมากมายหลายประการ ทั้งในทางโลกและทางธรรม และเนื่องจากมีการสอนกันมากมายหลายสำนักดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงมีปัญหาขึ้นว่า **วิธีใด เป็นวิธีที่ให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติดีที่สุด**

จากที่ได้ศึกษาในเหตุและผล และได้ทดลองปฏิบัติภาวนาธรรมมาพอสมควร คณะศิษย์หลวงพ่อวัดปากน้ำฯ จึงใคร่จะเชิญชวนท่านสาธุชนได้ฝึกปฏิบัติภาวนา แบบวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ซึ่งแต่เดิมวิชชานี้ได้มีผู้ปฏิบัติและรักษากันต่อมาดีอยู่ จนถึงประมาณ ๕๐๐ ปีภายหลังแต่ที่พระพุทธองค์ได้เสด็จเข้าปรินิพพานแล้ว หลังจากนั้น วิชชานี้ได้หายไป เพราะไม่มีผู้ปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายมาก แต่ก็เป็นบุญของเราอยู่ที่พระเดชพระคุณ พระมงคลเทพมุนี หรือหลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ได้ค้นคว้าคืนมาได้เมื่อประมาณ ๖๐ ปีที่แล้วมานี้เอง และได้สั่งสอนศิษยานุศิษย์เรื่อยมาจนกระทั่งพระคุณท่านได้มรณภาพลงเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ และหลังจากนั้น วิปัสสนาจารย์ซึ่งเป็นศิษย์ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อก็ได้ปฏิบัติและถ่ายทอด อบรม สาธุชน ผู้สนใจฝึกปฏิบัติธรรมเรื่อยมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ ปรากฏผลดีแก่ผู้ปฏิบัติเป็นอันมาก จึงมีผู้นิยมฝึกปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย ทั้งในและนอกประเทศ สำหรับเหตุผลในความดีพิเศษของการปฏิบัติภาวนาตามแบบวิชชาธรรมกายนี้มีอยู่มากและก็ได้นำมากล่าวบ้างแล้วในตอนต้น ๆ และจะได้นำมากล่าวอีกต่อไปเท่าที่จะพอเปิดเผยได้ โดยที่ไม่ถึงกับจะเป็นการอวดอุตตริมนุษยธรรม

■■■■

ละครชีวิต

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สนิธ เขมจารี ปธ.๙)
เจ้าคณะภาค ๑ เจ้าอาวาสวัดปทุมคงคา

...ชีวิตจะอยู่โดดเดี่ยวโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นไม่ได้ เมื่อแรกเกิดก็อาศัยบิดามารดา ต่อมาก็อาศัยญาติมิตร ครูอาจารย์ เป็นต้น เป็นอันว่าชีวิตหนึ่ง ๆ จะอยู่ได้ ต้องอาศัยชีวิตอื่น ๆ หลายชีวิต...

โลกนี้ท่านสมมติว่าเป็นโรงละครใหญ่ที่สุด ใช้ฉากธรรมชาติ เช่น ดินฟ้าอากาศ ภูเขา ป่าต้นไม้ แม่น้ำ ทะเล บ้าง ใช้ฉากตกแต่ง เช่น บ้านเรือน เรือนแพ โรงงาน โรงเรียน สำนักงาน หนทาง บ้าง

ตัวละครที่แสดง คือคนทุกคนที่เกิดมาในโลก เริ่มโหมโรงตั้งแต่บิดามารดาสมรสกัน เริ่มแต่งตัวตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เริ่มออกฉากตั้งแต่คลอดจากครรภ์มารดา แล้วก็ต้องแสดงเรื่อยไปทุกวันทุกคืน ปิดฉากเลิกแสดงต่อเมื่อตายเอาศพเข้าโลงแล้ว ถ้ายังอยู่นอกโลง ก็ยังแสดงได้อีก เช่น แสดงหน้าตาให้คนที่เห็นสลดใจบ้าง คิดถึงบ้าง กลัวบ้าง เกลียดบ้าง

เวลาแสดงก็ไม่เท่ากัน บางคนแสดงได้เพียงชั่วโมงก็เลิก บางคนแสดงได้เป็นวัน เป็นเดือน เป็นปี แต่บางคนแสดงได้ถึง ๑๐๐ ปี แต่ก็มีน้อยที่ต้องแสดงนานถึง ๑๐๐ ปี ก็ต้องเหน็ดเหนื่อยมาก แสดงเลอะ ๆ เทอะ ๆ หลง ๆ ลืม ๆ เพราะความอ่อนเพลียหมดเรี่ยวแรงในการที่จะแสดงได้เต็มที่ ส่วนบางคนเตรียมแต่งตัวแต่ไม่ได้ออกแสดง คือตายเสียในครรภ์ก็ยังมี

การแสดงก็ไม่เหมือนกัน บางคนแสดงได้ดีเรียบร้อยดีมาก แม้เลิกแสดงแล้ว (ตาย) ก็ยังมีคนเสียดาย บ่นถึงชมเชยอยู่นาน อยากจะให้กลับมาแสดงอีก คืออยากให้เกิดมาพบกันอีก แต่บางคนแสดงเต็มทีมาก มีแต่คนติเตียน แม้เลิกแสดงแล้ว ก็ยังติเตียนอยู่นาน ไม่อยากให้กลับมาแสดงอีก คือไม่อยากให้เกิดมาพบกันอีก

ในธรรมบทเล่าว่า มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่าพระเจ้าปิงคละ เป็นผู้มีพระทัยโหดร้ายมาก เมื่อพระองค์สวรรคตแล้ว ประชาชนต่างพากันชื่นชมยินดีร่าเริงกันทั้งเมือง แต่นายประตูคนหนึ่งกลับร้องไห้ อำมาตย์จึงถามว่า ท่านคิดถึงพระเจ้าปิงคละหรือจึงร้องไห้ นายประตูตอบว่า ไม่คิดถึงเลยจนนิดเดียว อำมาตย์จึงซักว่า ถ้าไม่คิดถึงทำไมจึงร้องไห้เล่า นายประตูตอบว่า พระเจ้าปิงคละโหดร้ายมาก เวลาพระองค์เสด็จเข้าก็ดี เสด็จออกก็ดี ต้องตีศีรษะทุกครั้งไป คล้ายกับศีรษะของข้าพเจ้าเป็นกลอง สวรรคตแล้วไปเกิดในเมืองนรก คงจะไปโหดร้ายต่อพระยายม เมื่อพระยายมทนต่อความโหดร้ายของพระเจ้าปิงคละไม่ไหว ก็จะส่งให้กลับมาเกิดเบียดเบียนพวกเราต่อไปอีก ข้าพเจ้ากลัวพระเจ้าปิงคละจะกลับมาเกิดใหม่ จึงร้องไห้

ผลของการแสดง บางคนแสดงได้ดีมาก ได้ค่าจ้างและรางวัลสูง สามารถสร้างบ้านเรือนอยู่ใหญ่โตกว้างขวาง มีรถยนต์เรือยนต์ใช้ มีอาหารดี ๆ มีเครื่องนุ่งห่มดี ๆ ซึ่งถือกันว่ามีความสุขมาก แต่บางคนแสดงแล้วกลับขาดทุน ต้องขายสมบัติ ขายบ้าน ขายของ เป็นหนี้สินเขารุงรัง

ผู้กำกับการแสดง คือ ผู้กำหนดหน้าที่ว่าใครจะแสดงเป็นตัวอะไร ก็คือกรรม การกระทำของตนนั่นเอง ทำกรรมอย่างใดไว้ กรรมนั้นก็บังคับให้แสดงเป็นตัวนั้น แม้จะต้องแสดงเป็นตัวดี ๆ แต่กรรมการกระทำไม่ดี ก็แสดงเป็นตัวดี ๆ ไม่ได้ กลับต้องแสดงเป็นตัวเสีย ๆ เช่น ตัวโกง ตัวผู้ร้าย

ตัวหลอกลวง เป็นเหตุก่อให้เกิดความกลัว ความเกลียดชังแก่ผู้ดูคือคนทั่ว ๆ ไป

ละครต่าง ๆ ก่อนจะแสดงก็ยังมีการซักซ้อมกันไว้ก่อนว่า ใครจะเป็นตัวอะไร จะต้องแสดงอย่างไร ส่วนละครชีวิตไม่มีการซ้อม ไม่รู้ตัวว่าจะแสดงเป็นตัวอะไรบ้าง แสดงเมื่อไร แสดงอย่างไร

จริงอยู่ ไม่มีใครรู้แน่ว่าตั้งแต่เกิดมาไปจนถึงตาย ชีวิตเราจะเป็นอย่างไร จะมีหรือจน จะสุขหรือทุกข์ จะสงบหรือวุ่นวาย ต้องสุดแต่กรรม คือการกระทำของตนเป็นสำคัญ ถ้าทำดีอยู่ตลอดไป ก็จะได้เป็นละครตัวดีเรื่อย ๆ ถ้าเผลอตัวขาดสติไปทำความชั่วเข้า ถึงแม้ไม่อยากแสดงเป็นตัวเสีย ก็ต้องเป็นตัวเสีย เช่น เป็นคนเสียชื่อเสียง เพราะกรรมของตนเป็นผู้กำกับการแสดงบังคับให้เป็นเช่นนี้ ซึ่งไม่มีทางจะหลีกเลี่ยง

ละครต่าง ๆ นั้น เป็นตัวละครกันแต่ในเวลาแสดง สุดแต่จะถูกสมมติให้เป็นตัวอะไร ก็ต้องเป็นตัวนั้นไปจนกว่าจะเลิกแสดง หรือจนกว่าจะถูกสมมติให้เป็นตัวอื่นต่อไป แต่ว่าเมื่อเลิกแสดงแล้วจะเป็นตัวนั้นอยู่อีกไม่ได้ เช่น สมมติให้เป็น พระเอก นางเอก ผู้ร้าย ก็เป็นกันแต่ในเวลาแสดง เมื่อเลิกแสดงลาโรงแล้ว ก็เลิกเป็นพระเอก นางเอก ผู้ร้าย จะเป็นพระเอกอีก นางเอก หรือบิดามารดาของนางเอกอาจไม่ยอม จะเป็นผู้ร้ายอีก ตำรวจคงไม่ยอม และเจ้าตัวก็คงจะไม่อยากเป็นด้วย

ละครชีวิตก็คล้ายกัน ถูกกรรมบังคับให้เป็นตัวนั้นตัวนี้ เช่น เป็นบุตรธิดา เป็นสามีภรรยา เป็นบิดามารดา เป็นอาจารย์เป็นศิษย์ เป็นนายเป็นคนใช้ ก็เป็นกันแต่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ เมื่อตายแล้วไปเกิดอีก ก็เปลี่ยนแปลงไปใหม่ สุดแต่กรรมจะนำไปให้เป็นตัวอะไรต่อไป เว้นแต่บางครั้งกรรมอาจบังคับให้กลับมาเป็นตัวเดิมได้อีกก็มี ก็เหมือนละครต่าง ๆ ที่ออกโรงแสดงใหม่ คนที่เคยได้รับสมมติให้เป็นตัวอะไร อาจจะได้รับสมมติให้เป็นตัวเดิมอีกก็ได้

ละครต่าง ๆ เมื่อผู้แสดงได้รับสมมติเป็นตัวอะไร ก็ต้องแสดงให้สมกับหน้าที่ที่ได้รับสมมติ ถ้าแสดงไม่สม ก็ถูกติว่าแสดงไม่ดี แสดงไม่เป็น แสดงยังใช้ไม่ได้ แต่ถ้าแสดงได้เหมาะสม ก็ได้รับชมเชยว่า แสดงได้ดี แสดงเป็น แสดงใช้ได้

ละครชีวิตก็คล้ายกัน เกิดมาเป็นอะไร เช่น เป็นบุตรธิดา สามีภรรยา บิดามารดา อาจารย์

ศิษย์ นายคนใช้ ญาติมิตร ก็ต้องเป็นบุตรธิดาดี บิดามารดาดี อาจารย์ดี ศิษย์ดี นายดี คนใช้ดี ญาติดี มิตรดี จึงจะได้รับยกย่องว่า แสดงละครชีวิตเป็น แสดงดี แสดงใช้ได้

ละครต่าง ๆ จะแสดงเพียงคนเดียวไม่ได้ ต้องแสดงกันหลายคน ละครชีวิตก็เช่นกัน ชีวิตจะอยู่โดดเดี่ยวโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นไม่ได้ เมื่อแรกเกิดก็อาศัยบิดามารดา ต่อมาก็อาศัยญาติมิตร ครูอาจารย์ เป็นต้น เป็นอันว่าชีวิตหนึ่ง ๆ จะอยู่ได้ ต้องอาศัยชีวิตอื่น ๆ หลายชีวิต แต่ละชีวิตก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ทรงอาศัยพระสาวกช่วยประกาศพระพุทธศาสนา จึงได้แพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้

เจ้าคุณศาสนโศภณ (จตฺตสลฺลเถระ) แต่งเป็นคำกลอนไว้ว่า

อันบ้านเรือนใหญ่โตรโหฐาน
มีเสาทานหลายต้นจึงทนไหว
เกิดเป็นคนอยู่เดียวก็เปลี่ยวใจ
ต้องมีพวกพ้องไว้อาศัยกัน

ในการแสดงละครชีวิตนั้น ถ้าผู้แสดงทุกคนหรือส่วนมากที่สุด ได้รับหน้าที่อะไรแล้ว ก็พยายามแสดงหน้าที่นั้นให้ดี ก็จะเป็นละครที่น่าดูน่าชม เป็นความสบายใจของผู้แสดงและของผู้ดู

ต่อไปนี้จะได้แสดงหน้าที่ของละครชีวิตตามหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หน้าที่บุตรธิดา

๑. เลี้ยงดูบิดามารดา
๒. ทำงานให้บิดามารดา
๓. ดำรงวงศ์ตระกูล
๔. รักษามรดก
๕. ทำความดีเพื่อบิดามารดาผู้ล่วงลับ

หน้าที่สามี

๑. ยกย่องภรรยา
๒. ไม่ดูหมิ่นภรรยา
๓. ซื่อสัตย์ต่อภรรยา
๔. มอบความเป็นใหญ่ให้ (มอบหน้าที่แม่บ้านให้)
๕. ให้เครื่องประดับประดา (เพราะสตรีมีปกติรักสวยรักงาม)

หน้าที่ภรรยา

๑. จัดงานบ้านเรียบร้อยดี
๒. รับรองแขกดี
๓. ซื่อสัตย์ต่อสามี
๔. รักษาทรัพย์ดี
๕. ขยันในการงานทั้งปวง

หน้าที่บิดามารดา

๑. ห้ามบุตรไม่ให้ทำความชั่ว
๒. แนะนำบุตรให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้บุตรได้ศึกษาวิชา
๔. หาคู่ที่สมควรให้
๕. มอบทรัพย์มรดกให้

หน้าที่ศิษย์

๑. รับรองอาจารย์ด้วยเคารพ

๒. คอยรับใช้อาจารย์
๓. เชื่อฟังอาจารย์
๔. บำรุงอาจารย์
๕. เรียนวิชาโดยเคารพ

หน้าที่อาจารย์

๑. แนะนำดี
๒. ให้ได้เรียนดี
๓. สอนวิชาแจ่มแจ้ง
๔. ยกย่องศิษย์
๕. ป้องกันศิษย์

หน้าที่ญาติและคนคุ้นเคยกัน

๑. เผื่อแผ่แก่กัน
๒. พูดจาอ่อนหวานต่อกัน
๓. ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่กัน
๔. เสมอต้นเสมอปลายต่อกัน
๕. ซื่อสัตย์ต่อกัน

หน้าที่มิตร

๑. รักษามิตรผู้เผลอสติ
๒. รักษาทรัพย์ของมิตรผู้เผลอสติ
๓. เมื่อมิตรมีภัยเป็นที่พึ่งได้
๔. ไม่ละทิ้งมิตรในยามวิบัติ
๕. นับถือตลอดถึงวงศ์ของมิตร

หน้าที่นาย

๑. จัดงานให้ทำตามสมควรแก่กำลัง
๒. ให้อาหารและรางวัล
๓. รักษาพยาบาลในเวลาเจ็บไข้
๔. แจกของมีรสแปลกให้กิน
๕. ปล่อยให้รื่นเริงในคราวที่ควร

หน้าที่คนใช้

๑. ลุกขึ้นทำงานก่อนนาย
๒. เลิกงานทีหลังนาย
๓. ถือเอาแต่ของที่นายให้
๔. ทำงานให้ดีขึ้น
๕. นำคุณของนายไปสรรเสริญ

หน้าที่พระพึงแสดงต่อฆราวาส

๑. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
๒. แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม
๔. ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
๕. ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่ม
๖. บอกทางสวรรค์ให้ (ทางดำเนินที่ดี)

หน้าที่ฆราวาสพึงแสดงต่อพระ

๑. ทำอะไร ๆ ด้วยเมตตา
๒. พูดอะไร ๆ ด้วยเมตตา
๓. คิดอะไร ๆ ด้วยเมตตา
๔. เปิดประตูรับเสมอ
๕. ให้อามิสทาน (สิ่งจำเป็นแก่การครองชีพ)

หน้าที่เหล่านี้ ถ้าผู้ใดทำไม่ได้ หรือทำได้อย่างบก ๆ พร่อง ๆ ครึ่ง ๆ กลาง ๆ ก็คือผู้ที่แสดงละครชีวิตไม่เหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับ จะต้องถูกติเตียนว่า แสดงไม่เป็น แสดงไม่ดี จะไม่ได้รับผลตอบแทนตามความต้องการ เช่น กับผู้แสดงละครต่าง ๆ ไม่เป็น ไม่ดี ก็จะไม่ได้ค่าจ้างหรือรางวัลตามที่ต้องการฉะนั้น

อนึ่ง ละครชีวิตนั้น **ชีวิตในบ้านมีความสำคัญกว่าชีวิตนอกบ้าน เพราะทุกคนต้องกินอยู่หลับนอนที่บ้านเป็นประจำโดยมาก ทุกคนจึงต้องร่วมใจกันสร้างบ้านให้เป็นสวรรค์** คือต่างทำหน้าที่ของตนโดยสมบูรณ์ บ้านก็จะเป็นสวรรค์ ชื่อว่าได้กินอยู่หลับนอนในสวรรค์ ตรงกันข้าม ถ้าต่างบกพร่องในหน้าที่หรือไม่ทำเลย บ้านก็จะไม่เป็นบ้าน แต่จะกลับเป็นนรก ชื่อว่ากินอยู่หลับนอนในนรก เป็นอันว่าจะต้องพบแต่ความทุกข์เสมอไป

การที่จะสร้างบ้านให้เป็นสวรรค์ก็ดี แก้ไขบ้านที่เป็นนรกให้กลับเป็นสวรรค์ก็ดี มิใช่เป็นหน้าที่ของใครโดยเฉพาะแต่เพียงคนเดียวจะพึงแก้ได้ เป็นหน้าที่ของทุกคนที่อยู่ในบ้านจะต้องช่วยกันแก้ทั้งนั้น เริ่มแก้ที่ตนเองโดยไม่ต้องรอผู้อื่น หรือรังเกียจผู้อื่น เพราะเป็นเรื่องที่จะสร้างความสุขให้แก่ตนเอง จึงไม่ต้องรอใคร ไม่ต้องรังเกียจใคร

ฉากละครชีวิตในบ้านของท่าน ขณะนี้เป็นฉากสวรรค์หรือนรก

■■■■

เห็นทุกข์พบสุข

โดย **วันวิสาข์**

ข้าพเจ้าเป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้มาปฏิบัติธรรมตามโครงการธรรมปฏิบัติของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายด้วยความบังเอิญหรือบุญบารมีเก่าที่ได้สร้างมาแต่อดีต จึงทำให้ข้าพเจ้ามีโอกาสได้เข้าถึงธรรม ได้รู้ได้เห็นธรรมตามสมควรแก่บารมี ได้เข้าถึงได้สัมผัสความสุขจากความสงบในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้นำธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อแก้ปัญหาชีวิต เพื่อดับเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย ได้รู้และสร้างเหตุที่ทำให้เกิดเป็นความสุขและความเจริญ

ชีวิตของข้าพเจ้าประสบปัญหาตั้งแต่เยาว์วัย อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจของบิดามารดา เพราะท่านทั้งสองมีทิฐิซึ่งกันและกัน จนบางครั้งถึงต้องใช้กำลังลงไม้ลงมือกัน ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวและได้รับความกดดันทางด้านจิตใจเป็นประจำ จนกระทั่งข้าพเจ้าโตขึ้นมา ทำให้ข้าพเจ้าเป็นคนเจ้าอารมณ์ ใจน้อย หวาดระแวง และเป็นคนคิดมากเสมอมา แม้ว่าข้าพเจ้าจะแยกออกมามีครอบครัวแล้วก็ตาม เจ้าสิ่งเหล่านั้นก็ยังฝังใจติดตามตัวข้าพเจ้ามาตลอดเวลา บางครั้งถึงกับรู้สึกโกรธ ไม่พอใจคนรอบข้างโดยไม่มีสาเหตุ จิตใจว้าวุ่นรุ่มร้อนกระวนกระวาย ทำให้มีอาการปวดศีรษะบ่อย ๆ และเป็นประจำ เป็นความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ข้าพเจ้าคิดว่าสาเหตุของความทุกข์เหล่านั้นเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นโดยเฉพาะภายในครอบครัว ต่างฝ่ายต่างก็เพ่งโทษซึ่งกันและกัน เป็นเหตุให้เกิดปัญหาขึ้นภายในครอบครัว บางครั้งก็มีปากเสียงซึ่งกันและกัน อันเนื่องมาจากสาเหตุเล็ก ๆ น้อย ๆ จนเกือบจะทำให้ชีวิตครอบครัวของข้าพเจ้าต้องถูกทำลายไป

ต่อมา สามีของข้าพเจ้าเริ่มสนใจในการปฏิบัติธรรม เริ่มศึกษาและหาแนววิธีการและแนวทางการปฏิบัติธรรม เริ่มแรกได้ไปปฏิบัติธรรมที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ โดยข้าพเจ้าและลูก ๆ ได้ติดตามไปด้วย ในตอนแรกนั้น ข้าพเจ้ายังไม่ศรัทธา ยังลังเลสงสัยในการปฏิบัติธรรมอยู่ แต่ก็ไม่ได้คัดค้าน ข้าพเจ้าก็ได้ลองปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของหลวงพ่อวัดปากน้ำ (สด จนฺทสโร) เมื่อปฏิบัติไปแทนที่จิตใจจะสงบกลับมีปัญหาสงสัยในธรรมปฏิบัติ ว่าเห็นอย่างโน้น เห็นอย่างนี้ จะเป็นไปได้อย่างไร จนกระทั่งข้าพเจ้าและครอบครัวได้มีโอกาสมาปฏิบัติธรรมแบบต่อเนื่องกับสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอ

** วิทยากรของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย*

ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๑ – ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ สามีและบุตรสาวของข้าพเจ้าได้ปฏิบัติธรรมจนสามารถได้ถึงธรรมกาย จากการที่สามีและบุตรสาวได้เข้าถึงและรู้เห็นธรรมกาย ทำให้ข้าพเจ้ามีศรัทธาในธรรมของหลวงพ่อวัดปากน้ำมากขึ้นกว่าเดิม ความลังเลสงสัยในธรรมปฏิบัติตลอดจนความลังเลสงสัยในการรู้เห็นของผู้ที่ได้เข้าถึงธรรมได้ลดลง ความฟุ้งซ่านภายในจิตใจของข้าพเจ้าก็น้อยลง ข้าพเจ้าจึงสามารถได้เข้าสัมผัสกับความสุขจากความสงบได้บ้าง ในที่สุดข้าพเจ้าก็สามารถได้เข้าถึงธรรมกายที่วัดสระเกศฯ ทำให้ความลังเลสงสัยภายในจิตใจความไม่แน่ใจในธรรมปฏิบัติหมดสิ้นไปจากใจ

พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล (หลวงป๋า) ได้กรุณาต่อวิชชาชั้นสูงให้ ด้วยการสอนให้พิสดารกาย ดับหยาบไปหาละเอียด เข้ากลางของกลางพระพุทธเจ้า ทำนิโรธเพื่อดับเหตุของเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ทำให้ข้าพเจ้าได้เห็นเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ความยึดมั่นในตัวเราตัวเขา ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา โดยเหตุนี้ เมื่อวันเวลาผ่าน ๆ ไป การปฏิบัติธรรมของข้าพเจ้าก็ยิ่งมากขึ้น ๆ กิเลสนิวรณ์ต่าง ๆ ภายในจิตใจก็ลดน้อยลง* สติสัมปชัญญะก็กล้าแข็งมากขึ้นทุกวันทุกคืน จิตใจของข้าพเจ้าก็มีแต่ความผ่องใสอ่อนใสอ่อนโยนยิ่ง ๆ ขึ้น เมื่อความผ่องใสเกิดขึ้นภายในจิตใจก็ทำให้มีความสุข ความสงบ ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า "นตฺถิ สนฺติ ปรํ สุขํ" สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบกาย วาจา และใจไม่มี ในตอนท้ายของการทำวิชชาหลวงป๋ามักจะสอนให้ตั้ง "วิชชาเป็น" ไว้เสมอ ทุกอิริยาบท ทั้งยืน เดิน นั่ง นอน ด้วยการเอาใจจรดที่ศูนย์กลางกาย พิสดารกายขึ้นมาให้มีความสว่างไสวเสมออยู่ในจิตใจ ข้าพเจ้าได้น้อมไปปฏิบัติตามคำสอนตามสมควรแก่โอกาส วันไหนที่

* *ประเด็นอธิบายผลของปฏิบัติธรรม แก้ปมในชีวิตคือคนเจ้าอารมณ์ น้อยใจ*

ข้าพเจ้าสามารถนั่งทำสมาธิได้ดี ก็สามารถที่จะกำหนดจิตเข้าศูนย์กลางกาย พิสดารกายจนจิตใสสะอาดสว่างไสวได้ดี จนสามารถมองเห็นความสุขความสงบ และสามารถรักษาความสุขความสงบไว้ได้นาน แต่เมื่อมีอารมณ์ภายนอกมากระทบกับอายตนะทั้ง ๖ คือ ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ทั้งที่เป็นอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์ คืออารมณ์ที่ชอบใจ และอารมณ์ที่ไม่ชอบใจเข้ามากระทบ ก็จะเห็นความกระเพื่อมของจิตใจ ถ้ามีอารมณ์ที่ไม่ชอบจิตใจก็จะกระเพื่อมมาก ถ้ามีอารมณ์ที่ชอบก็จะกระเพื่อมน้อยบางครั้งรุนแรงมากถึงกับทำให้จิตใจสูญเสียความสงบไป ความกระเพื่อมของจิตใจ ทำให้รู้สึกถึงความทุกข์ที่เกิดขึ้น ทุกข์จะมากหรือน้อยขึ้นกับความรุนแรงของอารมณ์ที่มากระทบ ความสงบจากสมาธินี้ ทำให้สามารถมองเห็นความทุกข์ได้ชัดเจนและละเอียดยิ่ง ๆ ขึ้น เมื่อทุกข์เกิดขึ้นก็สามารถเห็นเหตุที่ทำให้ทุกข์เกิดขึ้นแล้ว ก็ให้มีสติสัมปชัญญะน้อมเข้ามาที่ศูนย์กลางกาย พิสดารจนเข้าสุดละเอียด ก็สามารถกำจัดเหตุที่ทำให้ทุกข์นั้นได้ ก็จะเห็นได้ว่าแม้อารมณ์ที่รัก ที่ชอบ หรืออารมณ์ที่ไม่รักไม่ชอบ ทั้งสองอย่างก็เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เพราะว่าอารมณ์ที่รักที่ชอบ ทำให้เกิดกิเลส คือ โลภะ แม้อารมณ์ที่ไม่รักไม่ชอบ ก็ทำให้เกิดกิเลส คือ โทสะ เมื่อเห็นเหตุดังนี้แล้ว ข้าพเจ้าจึงหมั่นให้มีสติสัมปชัญญะคอยพิจารณาใจตนเอง และคอยประคับประคองใจให้อยู่ในความสงบที่ศูนย์กลางกาย ไม่ปล่อยจิตใจให้กระเพื่อมหวั่นไหวไปตามอารมณ์ที่รัก ที่ชอบ หรืออารมณ์ที่ไม่รักไม่ชอบ เมื่อจิตใจมีความสงบสว่างไสวอยู่ภายในความบริสุทธิ์ของจิตใจก็จะเกิดขึ้น อกุศลจิตและกิเลสนิวรณ์ต่าง ๆ ก็ไม่สามารถที่จะเข้ามาได้ วาจาและการกระทำทางกายของเราก็ย่อมบริสุทธิ์ไปด้วย ก็จะประกอบไปด้วยความเมตตาและกรุณาต่อมนุษย์และสัตว์ร่วมโลกทั้งหลาย ฉะนั้นการกระทำทางกายและวาจาอันประกอบไปด้วยกุศลจิตเป็นการสร้างกุศลกรรมซึ่งจะมีผลย้อนกลับไปให้เป็นความสุข ความเจริญ ทั้งมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ

เมื่อวันเวลาผ่านไป ข้าพเจ้าก็หมั่นพิจารณาดูให้เห็นว่าอะไรเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความสุข อะไรเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ สิ่งใดที่เป็นเหตุให้เกิดความสุขความเจริญ ถ้ามันเกิดขึ้นมาแล้ว จะพยายามรักษาให้ยิ่ง ๆ ขึ้น ถ้ายังไม่บังเกิดขึ้นมาก็พยายามปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดขึ้นมา สิ่งใดที่เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ถ้าบังเกิดขึ้นแล้วก็จะพยายามดับทุกข์นั้น สิ่งใดที่ยังไม่เกิด ก็ให้ระวังมิให้เกิดเหตุของทุกข์นั้น ด้วยการกระทำทั้งกาย วาจา ใจ ก็จะมีผลให้ข้าพเจ้ามีความสุข มีความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม สามารถที่จะแก้ปัญหาชีวิตทั้งทางด้านครอบครัว และทางเพื่อนร่วมงาน ให้ทุกคนมีความเข้าใจดีต่อกันได้ดียิ่งขึ้น

■■■■

รายชื่อเจ้าภาพร่วมสร้างอุโบสถ (เพิ่มเติม)
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

รายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป

คุณศุภชัย–อรพิน พรรณเชษฐ์
คุณมิเอ็ง–คุณอุดม–คุณทองเพียน และครอบครัวใจสมบุญ
คุณธงชัย วงษ์จริต
คุณชาญ–คุณพรวิมล พรนำพา และครอบครัว
ครอบครัว เตชะกมลสุข อุทิศให้คุณจือย้ง แซ่แต้–คุณเตียง แซ่อึ้ง
คุณปรีดา–จารุพรรณ ทิมดิษฐ์ และครอบครัว
คุณบัณฑูร–พัชรา อังสุรัตน์โกมล
พล.ต.ท. อากร ขันธดารา (พ่อ, น้าวิไล ใจเด็ด อุทิศส่วนกุศลให้)
คุณผดุง–คุณต่วน เจียรนัย และครอบครัวอัศเวศน์

รายละ ๑๐,๐๐๐ บาท

พระมหาสุเนตร สุนีโต
พระนิคม วุฒิกาโร
แม่ชีประยูร ระฆังสมบูรณ์ และครอบครัว
คุณสาลี ญาณอุดม
คุณแม่บุญส่ง แซ่ลิ้ม–คุณจินตนา รุจิรัชกร
คุณสายแก้ว อยู่ศรี
คุณเอนก–ธาราทิพย์ ฮุนตระกูล และครอบครัว
คุณชนิดา สุขพิเนตกุล–ชไมพร เอื้ออารี
คุณสง่า แดงประเสริฐ
คุณทองแดง ศิริมาศกูล
คุณประยงค์ กลั่นกลิ่น
คุณฉลวย ชูทรัพย์
คุณธีระ ธนพันธ์
คุณจำลอง–เมี้ยน นารอด
คุณสุพรรณี ศรีวิกรัยกร
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ
คุณไสว–เอมอร อรุณยงจิต
คุณเสริมสุข ทัตตะพันธุ์
คุณถนอม ปาละกูล
คุณบุญธรรม แย้มประยูร
คุณวิรุฬห์ เกรอต
ร.ต.อ. วิชัน–รวิวรรณ–ด.ญ. ชิตวรี ประเสริฐสำราญ
นางจงจิตร์–นางสาลี่ ทองตัน
พ.อ. นันทศักดิ์–นงเยาว์ บุญล้อม
คุณกาญจนา สิงห์โต
ดร. วรุณี ถิรมงคล และนางวนิดา พิสิฐพิทยเสรี

พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์	๑๐,๐๐๐
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ	๔๐,๐๐๐
ท่านเจ้าคุณพระภาวนาโกศลเถร วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ	๕,๐๐๐
พระกิจสุเมธ สุธมฺโม	๘,๐๐๐
พระทองสุข ธมฺมวิสุทฺโธ	๒,๐๐๐
พระนพพร ฉนฺทาโร และญาติโยม	๑,๕๖๕
พระวสันต์ อุปถัมภานนท์	๑,๑๐๐
พระบัญชา อริยโก	๑,๐๐๐
พระสมชาย สุธมฺโม	๑,๐๐๐
พระสุรพล ธมฺมวฑฺฒโณ วัดสระเกศฯ	๑,๐๐๐
พระสันต์ ทิพฺพสนฺโต	๑,๐๐๐
พระทองดี ธมฺมสโร	๑,๐๐๐
พระธวัชชัย และญาติโยม	๑,๐๐๐
พระมหาอภิชัย เปมสีโล วัดสระเกศฯ	๑,๐๐๐
สามเณรเจตน์ กมลรัตน์	๑,๐๐๐
แม่ชีพีร์ วงศ์ยะลา	๖,๐๐๐
แม่ชีกิมจู–กิมง้อ แซ่เต๋ง	๑,๐๐๐
คุณชุบ ศรีกลับ และคณะ	๒๘,๑๑๓.๕๐
คณะพนักงานองค์การโทรศัพท์และ คณะพนักงานการบินไทย	๑๑,๖๖๕
คุณฐิติ–สุภา–มานะ โรจนวุฒนนท์	๑๐,๐๐๐
คุณเฉลิม สิงหบุตร	๑๐,๐๐๐
คุณบักเซ้ง แซ่ซิ้ม	๑๐,๐๐๐
คุณแม่พวง กิ่งแก้ว	๑๐,๐๐๐
ขออุทิศส่วนกุศลให้นางซกเจ็ง แซ่ตั้ง	๑๐,๐๐๐
คุณจริยา สุขสมบัติ	๖,๐๕๐
คุณบุญไทย ลินตระกูล	๖,๐๐๐
คุณอบเชย วันชัยสิน	๕,๐๐๐
คุณวิรัช–นารีรัตน์ เต็มแสงสุขมณี	๕,๐๐๐
คุณเฮียง ทิพยทัศน์ และลูกหลาน	๕,๐๐๐
คุณธรรมพงษ์–สาวิตรี รังสิภัทร์	๔,๓๕๖
คุณยุพิน แซ่ลิ้ม	๑,๑๕๐
คุณสำราญ–ทองแท่ง กำรามัญ	๑,๑๒๐
ร้านเสริมสวยตลาดท่าผัก	๑,๑๐๐
ดร. กิตติ์–ดร. พรสวรรค์ วิสุทธิวิเศษ	๑,๐๓๐
คุณยายอนงค์ ศรีรุ่งเรือง	๑,๐๒๕
คุณวาศ–ละม้าย–สมศรี ทรงประสิทธิ์	๑,๐๒๐
คุณชุ่นหลี–เฉลิม ศรีมณียงค์	๑,๐๐๐
คุณสัณห์–กรรณิการ์ โรจน์เรขา	๑,๐๐๐
คุณพิชิต เตชะปณิต	๑,๐๐๐
พ.ต.ท. ชาลี–ภัทรา เภกะนันท์	๑,๐๐๐
คุณบุญรัตน์ พงศ์วิจิตรพันธุ์	๑,๐๐๐
คุณวิโรจน์ แพทย์โอสถ	๑,๐๐๐
คุณเปรมจิต ฟองธนกิจ	๑,๐๐๐
คุณแม่เฮียง แซ่ลิ้ม	๑,๐๐๐
คุณธงชัย ปัญญาวัฒนา และครอบครัว	๑,๐๐๐
คุณสุชาดา วีระพงษ์	๑,๐๐๐
คุณเอี้ยง ขำประเสริฐ	๑,๐๐๐
คุณอรุณศรี เผื่อนพงศ์	๑,๐๐๐
คุณวิไลวรรณ อักษรกิตติ์	๑,๐๐๐
คุณฮ่งเต็ก แซ่ลี้	๑,๐๐๐
คุณแสง–รัชนี คงคาเจริญ และครอบครัว	๑,๐๐๐
คุณคงศักดิ์ สุขสมบูรณ์	๑,๐๐๐
คุณสุทิน–วิภาพร จิรมณีกุล	๑,๐๐๐
ร.อ. หญิงชวนพิศ เทพมงคล	๑,๐๐๐
คุณอำพัน จันทร์ขยาย อุทิศให้คุณป้าน้อม ศรีจักรินทร์	๑,๐๐๐
คุณดนัย–สุดเสงี่ยม เพ็ชรกุล และครอบครัว	๑,๐๐๐
คุณปู–ปุ้ย–แม่	๑,๐๐๐
ร.อ. บุญช่วย ถารีพันธ์	๑,๐๐๐
คุณบรรเทา–กาญจนา– ด.ช. ธิปกร–ด.ช. ณัฐธนนท์ ผังเมืองดี	๑,๐๐๐
คุณสมชาย ศุภโอภาส	๑,๐๐๐
คุณกิตติมา ชมภูนุช–วิทูร ทิพรัตนราภรณ์	๑,๐๐๐

คุณยุพา ศรีรุ่งเรือง	๓,๓๐๐
คุณลำใย สระสมศรี	๓,๐๕๐
คุณทองเจือ อยู่แก้ว	๒,๕๐๐
คุณทองหล่อ พงษ์อริยทรัพย์	๒,๐๒๐
คุณเป้า แซ่เอี๊ยะ	๒,๐๐๐
คุณต๋อย อารีรอบ	๒,๐๐๐
คุณบุญช่วย เสาธงไชย และครอบครัว	๒,๐๐๐
คุณผ่องศรี แซ่เลี้ยง และบุตรธิดา	๑,๕๐๐
คุณวิศิษฐ์ อรรคอุดม	๑,๗๕๐
คุณชม–บุญตา ลำมะเจ็ด	๑,๕๐๐
คุณกิมช้วน แซ่โท้ว	๑,๒๕๐
คุณพรชัย–หมวยเอ็ง เจติยวรรณ	๑,๒๐๐
คุณสมบูรณ์ แสงสมชัยพิพัฒน์	๑,๐๐๐
คุณยุพิน อุดมวงศ์ และครอบครัว	๑,๐๐๐
คุณแบบ–สมปอง ทองแท้	๑,๐๐๐
บริษัท ดอนเมืองเซ็นเตอร์ จำกัด	๑,๐๐๐
คุณสันติ์–วันเพ็ญ–ด.ช. สุรพล จิตต์เจริญธรรม	๑,๐๐๐
คุณจารุพรรณ ชื่นสมทรง	๑,๐๐๐
คุณเปล่งศักดิ์ ธำรงเกียรติรัตนา	๑,๐๐๐
คุณอำนวย คงอำนาจ	๑,๐๐๐
คุณซิมลั๊ก แซ่เหลือ–คุณซิ้วเอ็ง แซ่ลิ้ม	๑,๐๐๐
คุณสุวรรณ ศรีสัมพันธ์	๑,๐๐๐
คุณนิยม ช่วยเจริญ	๑,๐๐๐
คุณมนตรี ไชยสายัณห์	๑,๐๐๐
คุณสุเมธ กระจ่างเนตร์	๑,๐๐๐
คุณอรุณี พ่วงทอง–วรกิจ ทองใย	๑,๐๐๐

บริษัท บางกอกสลักภัณฑ์ จำกัด เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรมทุกเสาร์ต้นเดือน
ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดือนละ ๒,๕๐๐ บาท

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง

รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

คุณภูวดล ชุมพลสกุลวงศ์	ถวาย – พระเทพญาณกวี วัดเขมาภิรตาราม อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย – พระครูพิศิษฏ์นันทการ วัดสระปทุม อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด ๔๕๑๙๐
	ถวาย – พระครูประกาศสิริธรรม วัดมิ่งเมืองพลาราม อ.พล จ.ขอนแก่น ๔๐๑๒๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย – พระราชปริยัติเวที วัดธาตุ อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย – พระราชคุณาภรณ์ วัดวังตะกู อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐
คุณจรัสศรี เข็มทอง	ถวาย – พระเทพวรเวที วัดไร่ขิง อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐
คุณบุญส่ง ดาวกระจาย	ถวาย – พระศรีรัตนโมลี วัดเสถียรรัตนาราม อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐
	ถวาย – พระราชสุพรรณาภรณ์ วัดป่าเลไลยก์ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐
	ถวาย – พระสิรินันทเมธี วัดดอนเจดีย์ อ.ดอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๗๐

คุณม่วย แซ่โง้ว	ถวาย – พระครูสุมณฑ์ภาวนานุรักษ์ วัดกลาง อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๕๐
	ถวาย – พระครูพิศาลวรกิจ วัดดงตาล อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๑๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย – พระครูวินัยธรสมบูรณ์ วัดวังมะนาว อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี ๗๐๑๔๐
คุณแววตา บูรณเจริญ	ถวาย – พระปรากรมมุนี วัดอมรญาติสมาคม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐
คุณสมพงษ์ ธรรมแสง	ถวาย – พระครูนวการโสภณ วัดมะกรูด ต.มะกรูด อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ๙๔๑๔๐
คุณสุนทรี ลี้	ถวาย – พระเทพเมธาจารย์ วัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐
คุณสุนทรี ลี้	ถวาย – พระศรีธรรมวงศาจารย์ วัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือ ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม) ในอัตราปีละ ๑๒๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์
ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

๑. หลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล และญาติโยม

๒. คุณสุนทรี ลี้

๓. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประวัติยนต์

ผู้มีรายนามข้างบนนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคโปรดติดต่อ ขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ธรรมสภา

โดย **วิมังสา**

เห็นไหมชั่วเวลาผ่านไปที่ดูเหมือนไม่นานในความรู้สึกของเรา บัดนี้ธรรมกายก็เป็นนิตยสารที่ให้ทั้งความรู้ และแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามพระธรรม พร้อมทั้งเน้นหนักถึงการให้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย แก่พุทธศาสนิกชนที่สนใจ ทั้งที่เลื่อมใสในธรรมกาย และไม่เลื่อมใสในธรรมกาย เพราะเรามีนโยบายสำคัญว่า เราจะเปิดกว้างในการถ่ายทอดและรักษาวิชชาธรรมกายนี้ ด้วยความจริงใจและความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งขณะนี้ก็ดำเนินมาจนถึงฉบับที่ ๑๒ แล้ว เชื่อเราเถอะ ถ้าท่านรักวิชชาธรรมกาย อยากจะรู้เรื่องธรรมกาย โปรดอย่าพลาดหาอ่านนิตยสารธรรมกายนี้ให้ได้แล้วท่านจะได้เข้าใจว่าหนังสือเล่มนี้ เป็นที่รวมของวิชชาธรรมกายทั้งเบื้องต้น เบื้องกลาง และเบื้องสูง ที่สมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่มีอยู่ในตลาดหนังสือธรรมะขณะนี้...

ถวายเพลิงศพพระศพสมเด็จฯ

หลังจากการสิ้นพระชนม์ของ **สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ** (วาสนมหาเถระ) **สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๘ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์** เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๑ ที่ ร.พ. ศิริราชแล้ว ชาวพุทธทั้งหลายในประเทศไทย ก็สูญสิ้นพระประมุขแห่งคณะสงฆ์ของประเทศ ด้วยความอาลัยยิ่ง เพราะทุกคนที่อยู่ในวงการพระศาสนาย่อมเข้าใจและยอมรับ ในพระปรีชาสามารถอันเป็นเลิศของสมเด็จว่า ทรงสมบูรณ์ด้วยพระสติปัญญาอย่างยิ่ง ในการบริหารงานพระพุทธศาสนา ทรงมีพระอัจฉริยภาพอันโดดเด่นในการแสดงพระธรรมประทานแก่ชาวพุทธ ให้เข้าใจในธรรมได้เป็นอย่างดี ทั้งยังทรงเป็นนักเขียนกลอนธรรมะชั้นแนวหน้าอีกด้วย ดังมีผลงานปรากฏอยู่ในหนังสือต่าง ๆ ที่ทรงพระนิพนธ์ขึ้นไว้เป็นอันมาก

ตลอดระยะเวลา ๑๔ ปีเศษที่ทรงอยู่ในตำแหน่งพระประมุขของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนานี้ อันนับว่าเป็นเวลาที่ยาวนานมากที่สุดกว่าสมเด็จพระสังฆราชองค์ก่อน ๆ ในรัชกาลปัจจุบัน อีกทั้งประวัติศาสตร์จะต้องจารึกไว้ว่า เมื่อเวลาเช้าประมาณ ๙ นาฬิกาของวันเสาร์ที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๒ ขบวนแห่พระอิสริยยศที่งดงาม โอฬารหลากหลายไปด้วยขบวนสีสรรของกองทหารรักษาพระองค์เหล่าต่าง ๆ ติดตามด้วยขบวนแห่พระศพของสมเด็จพระสังฆราช และขบวนเหล่าข้าราชการ ตลอดจนประชาชนและนักเรียนนักศึกษาจำนวนมากที่ปิดท้ายขบวนที่ยืดยาว ซึ่งเริ่มต้นจากวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ไปสู่วัดเทพศิรินทราวาส บนถนนที่สองฟากมีประชาชนเฝ้าถวายสักการะด้วยอาการอันสงบโดยตลอด

เมื่อพระศพขึ้นตั้งบนพระเมรุเรียบร้อย พอเวลา ๑๖.๓๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงเสด็จถึงวัดเทพศิรินทราวาส พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เพื่อพระราชทานเพลิงพระศพ จนกระทั่งเวลา ๒๐.๐๐ น. เริ่มพิธีสุมเพลิงที่พระเมรุ พระสงฆ์ ๓ รูปสดับปกรณ์

ท่านที่รัก แม้พวกเราจะรักและอาลัยในการที่สมเด็จฯ ได้จากไป แต่เราก็ต้องระลึกให้ได้ว่า **สพฺพํ เภทปริยนฺตํ เอวํ มจฺจาน ชีวิตํ** ความว่า **ทุกชีวิตที่เกิดมา จะต้องแตกทำลายในที่สุด**

สถาบันฯ ครบรอบ ๗ ปี

เมื่อระยะวันที่ ๔ – ๖ มีนาคม ๒๕๓๒ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ได้จัดให้มีกิจกรรมทางบุญทางกุศลขึ้น ด้วยเพราะครบรอบ ๗ ปี แห่งการเผยแพร่วิชชาธรรมกาย

ของสถาบันฯ โดย วันแรก (๔ มี.ค.) ร่วมกันถวายภัตตาหารเป็นสังฆทานแก่พระสงฆ์ และเจริญภาวนาธรรมน้อมอุทิศถวายแด่ หลวงพ่อวัดปากน้ำ วันที่สอง (๕ มี.ค.) สาธุชนได้ฟังโอวาทจากองค์ประธานสถาบันฯ **หลวงพ่อพระพรหมคุณาภรณ์** ถึงเรื่องจุดมุ่งหมายและงานที่สถาบันฯ ได้ทำและจะทำต่อไป และมีการแสดงนิทรรศการภาพถ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมที่ผ่านมา มีการถวายเพลแด่พระสงฆ์ที่มาร่วมงานอีก โดยมี**พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล** เป็นเจ้าภาพเลี้ยงทั้งพระทั้งฆราวาส วันที่สาม (๖ มี.ค.) เป็นวันที่ร่วมกันอุทิศส่วนบุญกุศลแก่บูรพาจารย์ของสถาบันฯ และแก่ผู้มีพระคุณของสาธุชนที่มาอยู่ปฏิบัติธรรม มีการเผารายชื่อของผู้ล่วงลับเหล่านั้นเป็นการทำพิธีบังสุกุลไปให้ ...ตลอดเวลาทั้ง ๓ วันนั้นได้มีพระเถระจากวัดสระเกศฯ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญมากมายหลายรูป ได้กรุณามาร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ด้วย จนผู้ที่มาอยู่ปักกลดตลอดเวลา ๓ วันนั้นพากันอนุโมทนาชื่นอกชื่นใจกันเป็นการใหญ่ และร้องขอให้ทางกรรมการมูลนิธิฯ ช่วยติดตามให้มีกิจกรรมเช่นนี้ทุกปีด้วย

เปิดอบรมนอกสถาบันฯ

ดังที่ได้มีข่าวว่าพระสงฆ์ที่ได้ผ่านการอบรมพระกัมมัฏฐานจากสถาบันฯ ได้ไปเปิดการอบรมพระและญาติโยม ตามวิธีและแบบอย่างเช่นที่สถาบันฯ ได้วางมาตรฐานไว้ จนประสพผลสำเร็จกันพอสมควรแล้วนั้น คราวนี้ก็มีข่าวว่าเมื่อต้นปีนี้เอง **หลวงพ่อผิว กนฺตสีโล** วัดตลาดพุทธภาวนา ผู้ผ่านการอบรมจากสถาบันฯ และเป็นพระวิทยากรช่วยสอนอยู่หลายรุ่น ได้จัดการอบรมพระกัมปัฏฐานขึ้นที่สำนักปฏิบัติธรรมวัดป่าอิสิปตนะ ต.สำโรง อ.อุทุมพรพิสัย จ.ศรีสะเกษ ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือกันอย่างขันแข็งจากพระวิทยากร เช่น **พระสุธรรม ปญฺญธมฺโม** จากนครศรีธรรมราช **พระสุรสิทธิ์ สุธมฺโม** จากสระบุรี **พระกวี สุขิโต** จากศรีสะเกษ และ**พระศรีสุมังคล์** จากขอนแก่น ร่วมกันจัดรูปแบบการอบรมพระกัมมัฏฐาน เช่น การเจริญภาวนารวม และแยกกลุ่ม จัดให้มีการปักกลดตามร่มไม้ชายป่า จัดให้มีการบรรยายธรรมที่ควรรู้ จัดให้มีการออกบิณฑบาตทำหน้าที่ของภิกษุออกโปรดญาติโยม และให้มีการสมาทานธุดงควัตรมีการฉันเฉพาะในบาตรเป็นต้น เมื่อข่าวการประพฤติปฏิบัติอันดีงามนี้ ส่งกลิ่นหอมอบอวลออกไปเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ ตลอดจนเจ้าคณะตำบล อีกทั้งข้าราชการหลายฝ่ายของจังหวัดก็ได้มาให้การสนับสนุนสัมมาปฏิบัตินี้ด้วยความศรัทธาเป็นอันดี ยังผลให้การอบรมพระเณร ๓๕ รูป และฆราวาสชายหญิง ๗๐ ท่าน รวมเป็น ๑๐๕ ท่านนี้ ได้รับผลจากการปฏิบัติธรรมที่น่าพอใจ **เพราะมีผู้เห็นดวงเห็นกายถึง ๕๐%** ...สาธุ

สร้างคนรักษาธรรม

จากคำกล่าวบางตอนของพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ที่ตีพิมพ์บนหลังปกหนังสือสร้างคนรักษาธรรม ที่แจกในงานครบรอบ ๗ ปีสถาบันฯ ความว่า **"...จะต้องสร้างคนของสถาบันฯ ของวัดหลวงพ่อสดฯ ให้เป็นตัวอย่าง ไม่เอาดีเลิศหรอก เอาพออย่าให้เขาตำหนิติฉินได้ พอให้ญาติโยมกราบได้สนิทใจ นำโยมไปในทางที่ถูกต้องตามพระสัทธรรมของพระพุทธเจ้าจริง ๆ อย่างให้มันบิดเบือน เฉเกออกไปนอกลู่นอกทาง เพราะเห็นแก่ลาภสักการะ หรือเพราะหลงมัวเมา ในสิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งความหลง อันบัณฑิตไม่พึงหลง..."** ก็คงจะพอมองเห็นจุดมุ่งหมายหรือมโนปณิธานของการผลิตบุคคลากรของสถาบันฯ ได้ชัดเจนว่า มีแนวทางเพื่อรักษาธรรมของพระพุทธเจ้าเอาไว้ให้ดีที่สุด

และเนื่องจากพระธรรมเป็นสรณะที่พึ่งอันประเสริฐของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย ผู้มีปัญญาจึงพยายามมุ่งหน้าที่จะให้เข้าถึงธรรมอันมี ปริยัติสัทธรรม ปฏิบัติสัทธรรม และปฏิเวธสัทธรรม บัดนี้บุคคลากรของสถาบันฯ ได้มีผลคืบหน้าในปริยัติสัทธรรม โดยสอบเปรียญธรรมประโยคบาลีสนามหลวง ประจำปีการศึกษา ๒๕๓๑ ดังนี้

พระมหาสุเนตร สุนีโต สังกัดวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ได้ ป.ธ. ๕

พระมหาวิมล วิมโล สังกัดวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ได้ ป.ธ. ๕

พระมหาอภิชัย เปมสีโล สังกัดวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ได้ ป.ธ. ๔

พระบุญเอี่ยม ปุญฺญทตฺโต สังกัด วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ได้ ป.ธ. ๓

พระปราโมทย์ ปโมทิโต สังกัดวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้ ป.ธ. ๒

พระสิงห์ชัย ธมฺมรโส สังกัดวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้ ป.ธ. ๒

พระมนัสชัย สุมโน สังกัดวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้ ป.ธ. ๒

พระประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ สังกัด วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้ ป.ธ. ๒

พระสุรพล สุรพโล สังกัดวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้ ป.ธ. ๒

สามเณรสุรชัย ก้านคำ สังกัดวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้ ป.ธ. ๒

ต้องขอกราบอนุโมทนาต่อท่านทั้งหลายที่ได้ตั้งใจฝึกฝนตนเองจนผ่านมาเป็นลำดับเช่นนี้ ฉะนั้นคำบาลีว่า **สุทนฺโต วต ทเม ผู้ฝึกตนดีแล้ว จึงควรฝึกผู้อื่น ย่อมอยู่ไม่ไกลเลย...**

จุดประกายธรรมที่มาเลเซีย

ด้วยคณะชาวพุทธในมาเลเซียทั้งชาวจีน ชาวมาลายู ตลอดจนชาวไทยที่ไปทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่ที่นั่นได้เกิดความศรัทธาในวิชชาธรรมกาย และมีมติของคณะกรรมการชาวพุทธว่าขอให้ประธานกรรมการของกลุ่มคือ พระอธิการเพียร สัจจฺธมฺโม เจ้าอาวาสวัดพุทธไทยเชตวัน ได้ติดต่อขออนุญาต

จากพระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ เพื่อขอนิมนต์พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล และคณะวิทยากรเดินทางไปเผยแพร่อบรมสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานแก่ พระภิกษุสามเณรและชาวมาเลเซียระหว่างวันที่ ๙ – ๑๙ มีนาคม ๒๕๓๒ และทุกอย่างก็เป็นไปตามประสงค์ของผู้ขอทุกประการ

ปรากฏว่าการอบรมพระกัมมัฏฐานต้องจัดให้มีวันละ ๓ รอบ ด้วยการสอนกันถึง ๓ ภาษา ตามผู้เข้าเรียนที่มีปะปนกัน คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนและภาษาไทย ตลอดจนมีการถวายสังฆทานทำบุญตักบาตรกันในวันอาทิตย์ที่วัดไทยด้วย ผลของการปฏิบัตินี้ปรากฏว่ามีผู้เข้าถึงดวงถึงกายหลายท่าน ทั้งยังได้มีโอกาสทำความเข้าใจที่ถูกต้องในสาระคำสอนของพระพุทธศาสนาให้แก่ศาสนิกชาวมาเลเซีย จนเกิดความซาบซึ้งและศรัทธาในพระธรรมยิ่งขึ้น นอกจากการเผยแพร่ธรรมที่วัดพุทธไทยเชตวันแล้ว ทางสำนักพุทธวิหารก็ได้นิมนต์พระอาจารย์เสริมชัยให้ไปแสดงธรรมบรรยายและสอนภาวนาเป็นภาษาอังกฤษด้วย โดยมีชาวมาเลเซียให้ความสนใจเข้าฟังกว่า ๒๐๐ ท่าน นับเป็นความสำเร็จของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอีกระดับหนึ่งในต่างแดน ได้ทราบว่าขณะนี้มีชาวมาเลเซียตั้งใจจะเข้ามารับการอบรมพระกัมมัฏฐานที่สถาบันอย่างเต็มหลักสูตรในเร็ว ๆ นี้ด้วย จึงย่อมเป็นเรื่องที่น่ายินดี

ก่อนจากกันครั้งนี้ขอย้ำถึงอานิสงส์ของการอบรมธรรมด้วย กามทสูตรที่ ๖ จาก สุ. ๑๕/๒๓๓ ว่า **"ชนเหล่าใดยินดีในความสงบแห่งจิต มีใจยินดีในการอบรมจิต ทั้งกลางวัน และกลางคืน ชนเหล่านั้น ย่อมได้แม้สิ่งที่ได้โดยยาก"**

■■■■

วันที่ ๔ มี.ค. ๓๒
ทำบุญอุทิศส่วนกุศลถวายหลวงพ่อวัดปากน้ำ

วันที่ ๕ มี.ค. ๓๒
ทำบุญวันครบรอบ ๗ ปี สถาบัน

วันที่ ๖ มี.ค. ๓๒
ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแด่บูรพาจารย์
ท่านผู้มีอุปการะคุณต่อสถาบันฯ ตลอดจนอุทิศต่อ
ผู้มีพระคุณของเหล่าสาธุชนที่มาร่วมพิธีในวันนั้น

การจัดนิทรรศการ
ครบรอบ ๗ ปี
สถาบันฯ ระหว่าง
วันที่ ๔–๖ มี.ค. ๓๒

การเผยแพร่ธรรมปฏิบัติวิชชาธรรมกายที่ประเทศมาเลเซีย โดยการนำของพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงคโล ได้รับความสนใจจากพุทธศาสนิกชนทั่วไป ในวันอาทิตย์มีพิธีทำบุญตักบาตรถวายสังฆทาน ทั้งชาวไทยและชาวมาเลเซียต่างมาร่วมบุญกันด้วยความตั้งใจเป็นอย่างยิ่ง

๑ ***Mr.Gi*** *(กำลังใส่บาตร) ครูสอนวิปัสสนา (แบบพม่า) ประจำวัดพุทธไทยเชตวัน เป็นผู้ฝึกปฏิบัติได้ผลดี และได้เปลี่ยนวิธีปฏิบัติมาเป็นแบบพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย*

๒ *ครอบครัว ร.ต.อ. วิชัน ประเสริฐสำราญ เลขานุการ สถานเอกอัครราชทูตไทย ประจำกัวลาลัมเปอร์ ผู้จัดให้มีการอบรมภาวนาธรรม ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ (๙–๑๙ มี.ค. ๒๕๓๒) ภายหลังจากฝึกเจริญภาวนาธรรมกับพระอาจารย์เสริมชัย แล้วปรากฏผลจากการปฏิบัติดีขึ้นกว่าเดิมมาก*

๓ ***Dr. Ton (Dr.of Dental Surgery)*** *และภรรยาเป็นอีกคู่หนึ่งที่ปฏิบัติภาวนาได้ผลดีพอสมควร (ในภาพ ดร. ตัน คนใส่แว่นกำลังจะใส่บาตร)*

๔ ***Ms. Salli*** *สุภาพสตรีชาวมาเลเซีย ผู้ฝึกอบรมปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายกับพระอาจารย์เสริมชัยฯ ได้ผลดีมาก*

คำกราบเรียนถวายรายงาน

ต่อ

พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์*

เจ้าอาวาสวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร

ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ในวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ ในโอวาสครบรอบ ๗ ปี ของสถาบันฯ

โดย

พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล

ผู้อำนวยการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระพรหมคุณาภรณ์ ท่านเป็นองค์ประธานของสถาบันฯของเรา ถ้าไม่มีหลวงพ่อพระพรหมฯ ก็คงไม่มีสถาบันฯ และพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านได้ตั้งใจสนับสนุนธรรมปฏิบัติที่ไม่ออกนอกลู่ทางทุกแห่งที่สามารถจะทำได้ ไม่เฉพาะแต่ที่นี่ แต่ที่นี่เป็นแห่งหนึ่งที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านได้ดูแลและทั้งให้คำแนะนำแก่อาตมาและคณาจารย์ทั้งหลายให้ดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสมบริสุทธิ์และยุติธรรม และนี่ก็คือความเป็นมาของสถาบันฯนี้ เพราะฉะนั้น วันนี้เป็นอุดมมงคลที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านมา ซึ่งปกติ พระมหาเถระมีเวลาน้อยท่านอุตส่าห์สละเวลามา และมาเสมอเป็นประจำด้วย อาราธนาแล้วเป็นอันว่าท่านมา เว้นแต่ติดธุระหลีกเลี่ยงไม่ได้จริง ๆ เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ในส่วนตัวของอาตมภาพเองที่ได้สร้างคุณความดีมานี้ พระเดชพระคุณหลวงพ่อเท่ากับว่าเป็นทั้งพ่อ เป็นทั้งครูบาอาจารย์ เป็นทั้งพี่เลี้ยง เป็นทั้งกัลยาณมิตรแท้ ๆ ที่ไม่ง่ายนักที่จะพบในโลกนี้ อาตมาเองไม่เคยได้กล่าวอะไรต่อหน้าพระเดชพระคุณหลวงพ่อ แต่วันนี้ ๗ ปีแล้ว อาตมาขอระบายเล็กน้อยว่า อาตมามีความรู้สึกอย่างไรกับหลวงพ่อ ซึ่งอาตมาได้ตั้งปณิธานไว้ว่า ถ้าอะไรที่อาตมาจะเสียสละได้เพื่อหลวงพ่อ แม้ชีวิตอาตมาจะถวาย และการถวายนั้นก็ยังไม่พอกับพระคุณของหลวงพ่อที่มีต่ออาตมา และที่มีต่อศิษยานุศิษย์ ผู้บริหารงานทุกท่าน

---

* *กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาค ๑๐ รองแม่กองพระธรรมทูต รูปที่ ๑*

และก็เช่นเดียวกัน องค์ที่กำลังขึ้นมานี้ ก็เป็นอีกองค์หนึ่งที่อาตมามีความรู้สึกเช่นเดียวกัน คือ เป็นทั้งพ่อ ทั้งครูบาอาจารย์ และเป็นทั้งกัลยาณมิตร เป็นพี่เลี้ยงตลอด ถ้าไม่มีหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร อาตมาก็คงไม่ได้วิชชาธรรมกายของหลวงพ่อวัดปากน้ำ ที่ถูกต้อง บริสุทธิ์ สมบูรณ์ ตามที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำท่านได้ถ่ายทอดเอาไว้ ท่านที่ขึ้นมานั่งหัวแถวที่อาตมาเจริญพรไว้แต่ต้น คือ พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร ท่านรองเจ้าอาวาส และพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ผู้เป็นองค์รองประธานสถาบันฯ และผู้นี้แหละ คือผู้ทรงวิชชาธรรมกายของหลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ท่านเป็นทั้งสัทธิวิหาริกและเป็นทั้งอันเตวาสิกของหลวงพ่อวัดปากน้ำ บางทีคำนี้ญาติโยมอาจไม่ค่อยเข้าใจ โปรดเข้าใจว่าหลวงพ่อวัดปากน้ำบวชให้หลวงพ่อพระภาวนาฯ และหลวงพ่อพระภาวนาฯ ก็เป็นลูกศิษย์ก้นกุฏิ ติดสอยห้อยตามหลวงพ่อวัดปากน้ำ วิชชาธรรมกายตั้งแต่เบื้องต้นจนถึงเบื้องสูง จึงมารวมอยู่ที่หลวงพ่อพระภาวนาฯ และหลวงพ่อพระภาวนาฯ ก็ได้เมตตาถ่ายทอดมายังอาตมาและถ่ายทอดมายังญาติโยมสาธุชนทั้งหลาย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา

พระคุณของพระเดชพระคุณหลวงพ่อทั้งสอง ซึ่งอาตมาไม่เคยพูดต่อหน้าท่านและต่อหน้าชุมชน แต่วันนี้ได้เจริญพรให้ญาติโยมทราบและขอประกาศว่า อาตมาขอถวายชีวิตให้แก่พระเดชพระคุณหลวงพ่อทั้งสอง ถ้ามีความจำเป็นอย่างไรที่จะต้องถวายชีวิต อาตมาก็ถวาย และแม้ว่าถวายแล้วก็ไม่พอแก่พระคุณของพระเดชพระคุณของหลวงพ่อทั้งสอง เพราะฉะนั้น ท่านจงเข้าใจว่า สถาบันฯของเรานี้เกิดขึ้นด้วยความอนุเคราะห์ อุปถัมภ์ ปกป้อง สารพัดของหลวงพ่อพระพรหมฯ และมีหลวงพ่อพระภาวนาฯ นี้แหละเป็นแกนกลางและกระดูกสันหลังของวิชชาธรรมกาย โดยมีอาตมาและคณะฯ เป็นโครงสร้างร่างกายผู้ทำงานของสถาบันฯ

เพราะฉะนั้น อาตมาจะขอกล่าวในวันนี้ เพื่อแสดงความจริงใจ จะขอกล่าวต่อหน้าท่านและญาติโยมสักครั้งหนึ่งในรอบ ๗ ปีที่อาตมาได้เป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อท่านมา เจ็ดปีนี้นับในส่วนที่สถาบันฯตั้งมา แต่ความเป็นลูกศิษย์นั้นเป็นมาก่อนหน้านี้นานนัก เฉพาะที่ส่วนตั้งสถาบันฯ ๗ ปี เราดำเนินงานกันมาเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้น ญาติโยมสาธุชนทั้งหลาย วันนี้อาตมาจึงปลื้มปีติที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านได้มา นอกจากนั้นแล้ว พระเถรานุเถระที่นั่งเรียงกันอยู่นั้น ท่านเป็นครูบาอาจารย์ของอาตมาแทบทั้งสิ้น และก็เป็นผู้มีพระคุณต่ออาตมา อาจจะเรียกว่า รักใคร่ ชอบพอนับถือกันเป็นพิเศษก็คงได้ และบรรดาท่านที่นั่งอยู่ทางโน้นคือ พระของสถาบันฯของเรา ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ทั้งที่สถาบันฯแห่งนี้ ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และที่วัดสระเกศฯ กำลังเรียนหนังสืออยู่ก็มี ช่วยงานที่นี่ก็มี ที่วัดปากน้ำ และที่วัดสระเกศฯ ก็มี ซึ่งในวันนี้ท่านก็มาดังที่เห็นกันอยู่นี้ หวังว่าท่านทั้งหลายคงเข้าใจ ต่อแต่นี้ไป อาตมาก็จะขออาราธนา พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระพรหมคุณาภรณ์ เพื่อขอพรและขอโอวาทจากท่าน ขออาราธนาพระเดชพระคุณหลวงพ่อครับ.

■■■■

สัมโมทนียกถา

ของ

พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์

องค์ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ท่านเสริมชัย และภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ทั้งหลาย วันนี้นับว่าเป็นวันสำคัญวันหนึ่งของสถาบันฯพวกเรา เพราะว่าสถาบันฯได้ก่อตั้งมาครบวาระ ๗ ปี ซึ่งควรแก่ความปีติยินดีในความเจริญก้าวหน้าในทางบุญทางกุศลอย่างมาก เวลา ๗ ปี นั้น ดูเหมือนกับว่าสัก ๒ - ๓ วัน ไม่มากไม่นานวัน แต่ผ่านไป ๗ ปีแล้ว เริ่มต้น บางท่านก็ได้เคยเห็นด้วยตัวท่านเอง บางท่านก็อาจไม่เคยมาเห็น เดิมนั้นมีแต่พื้นที่โล่ง กล่าวได้ว่าเป็นท้องนานั้นเอง มีหลังคามุงจากและมีที่ ๆ พระภิกษุ สามเณรพัก ก็เป็นอาศรมมุงจากเช่นเดียวกัน น้ำจะใช้ น้ำจะฉันก็ยังยาก แต่ว่าสิ่งเหล่านั้นก็ผ่านมาเป็นระยะ ๆ โดยไม่ทันรู้สึกตัวว่าได้ผ่านมาแล้ว และไม่เคยนึกกันมาว่า นั้นเป็นความลำบากยากเข็ญแต่ประการใด ผู้ที่ร่วมงานกันทั้งฝ่ายบรรพชิต และฝ่ายญาติโยมตั้งแต่เริ่มต้นมาต่างก็มีความมั่นใจว่าเราจะทำบุญ

ทำกุศลสร้างสถานที่ให้ดียิ่งขึ้นไปตามลำดับ เพื่อต้องการที่จะให้ผู้นับถือพุทธศาสนาทั้งพระ เณร ญาติโยมได้มีสถานที่หรือแหล่งที่จะปฏิบัติธรรม บำเพ็ญทาน ศีล ภาวนา และจุดประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องกล่าวนั้น ก็คือต้องการที่จะสร้างพระสงฆ์ที่จะเป็นครูบาอาจารย์หรือวิทยากรสอนวิชชาธรรมกายตามแบบของหลวงพ่อวัดปากน้ำให้มั่นคง แข็งแรง กว้างขวางแผ่ออกไปโดยลำดับ และคณะท่านผู้ดำเนินงานก็ได้ดำเนินงานมาตามวัตถุประสงค์นั้นทุกประการ มิได้ผิดเพี้ยนไปแต่ประการใด แต่อยู่ในลักษณะค่อยทำค่อยไป ไม่ใช่ว่าต้องการที่จะแสดงความยิ่งใหญ่อวดโตแต่ประการใด นึกว่าทำให้เต็มความสามารถและให้เจริญรุ่งเรืองไป นั้นเป็นความมุ่งหมาย แต่ว่าก็ต้องมีท่านผู้เป็นหลักคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เอาใจใส่อย่างจริงจัง เรียกว่าเป็นแกนหรือเป็นตัวยืนอยู่กับสถาบันฯไม่ขาดสาย นั่นก็คือ ท่านเสริมชัย ซึ่งขณะที่เริ่มต้นก็ยังเป็นคฤหัสถ์อยู่ และได้เข้ามาบรรพชาอุปสมบท ก็ได้ยืนเป็นหลักอยู่ตลอดเวลา พร้อมด้วยบรรดาพระเถรานุเถระ พระภิกษุ แม้แต่สามเณรที่ร่วมกันขวนขวาย การที่จัด ที่ทำทั้งปวงนี้ จุดสำคัญก็คือ ตั้งความประสงค์ไว้ ดังที่กล่าวมาแล้ว เป็นเหตุให้ท่านทั้งหลายได้มีโอกาสมาใช้สถานที่แห่งนี้ ซึ่งเรียกกันว่า สถาบันฯ เจริญทาน เจริญศีล เจริญภาวนาให้เกิดมีขึ้นในชีวิตจิตใจ ซึ่งยากที่จะหาได้ ขอพูดให้ยาวออกไปสักนิดหนึ่ง เวลามีจำกัดแล้วว่าคนนั้นแม้แต่เพียงในบ้านเมืองของเรานี้ก็มีมาก นับจำนวนเป็นสิบ ๆ ล้าน ๕๐ ล้านกว่าไปแล้ว แต่ที่จะได้มีโอกาสปฏิบัติให้จิตใจเกิดความสงบ โดยมีสถานที่ มีผู้คอยแนะนำอย่างใกล้ชิดนั้น ยังหาไม่ได้ง่ายนัก และจะหาผู้ดำเนินงานด้วยจิตใจที่คิดเป็นบุญ เป็นกุศล สร้างบุญบารมี อย่างตรงไปตรงมานั้นก็หายากเข้าไปอีก ท่านที่เป็นอุบาสก อุบาสิกาอาจจะยังไม่ทราบ แต่ฝ่ายพระนี้ ก็พอมองเห็นอยู่ว่า อะไรเป็นอะไร จึงตั้งใจกันแน่วแน่เป็นอย่างมากว่า เราจะทำบุญทำกุศล สร้างบุญ สร้างกุศลให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง และเกิดขึ้นแกผู้อื่นเป็นสำคัญ สิ่งที่จะได้เป็นวัตถุภายนอกอยู่ในลักษณะของโลกธรรม เป็นลาภบ้าง เป็นยศบ้าง เป็นสรรเสริญบ้าง เป็นความสุขอย่างโลก ๆ บ้าง แม้ยังเป็นปุถุชนอยู่ใจยังไม่หมดจากกิเลสโดยประการทั้งสิ้น แต่ก็ต้องให้ลดน้อยถอยไป ทุกองค์ต่างตั้งใจอย่างนั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ถ้าหากว่าเราไม่มีผู้ที่คอยแนะคอยนำซึ่งตั้งอยู่ในหลักดังกล่าวโดยย่อแล้ว เราก็หาที่พึ่ง หรือหาผู้ชี้ทางอย่างแท้จริงได้ยาก

สถาบันฯนี้มีความมุ่งหมายตรงไปตรงมาดังกล่าวนั้น แล้วก็ได้สมความปรารถนาเรื่อยมาตามลำดับ ยังไม่มีรูปใดที่แสดงให้เป็นที่ปรากฏว่ามีความมุ่งหมายไปเป็นอย่างอื่น นอกจากการสร้างบารมีให้แก่ตนเองและหาทางที่จะให้ผู้นับถือพระพุทธศาสนาได้ปฏิบัติธรรม จึงขอให้ท่านทั้งหลายที่ได้มาแล้วมีความมั่นใจและได้มีความมั่นใจแม้ในการจะบอกเล่าแก่คนอื่นว่า สถาบันฯไม่ต้องการอะไรนอกจากการปฏิบัติธรรมของท่านทั้งหลายให้ได้ผลนั้นเป็นจุดประสงค์ ไม่ต้องการสิ่งอื่นที่ท่านทั้งหลาย

จะต้องระแวงสงสัยแต่ประการใด ขอให้มีความมั่นใจอยู่เสมอและบอกแก่ผู้อื่นได้อยู่เสมอว่า สถาบันฯ นี้มีความต้องการอย่างนั้น และขอให้ทุกท่านที่มาถึงสถาบันฯแล้ว ได้ใช้สอยสถานที่นี้ให้เกิดเป็นบารมี เป็นทานบารมี ศีลบารมี เป็นต้น ขึ้นให้ได้ และให้นึกว่าสถาบันฯนี้เป็นของทุก ๆ คน พระสงฆ์ที่บริหาร มีท่านเสริมชัย เป็นต้น เป็นผู้คอยดูแล คอยเอาใจใส่ใกล้ชิดให้ท่านทั้งหลาย แต่ท่านทั้งหลายเป็นผู้มีส่วนเป็นเจ้าของด้วยกันทั้งนั้น จึงขอให้ช่วยกันปฏิบัติให้เกิดผล และช่วยกันรักษา ดูแลสถาบันฯนี้ด้วยใจที่เป็นกุศล

อาตมาพร้อมด้วยพระสงฆ์ ผู้เป็นผู้ดำเนินการ มีความรู้สึกปีติยินดีที่สถาบันฯได้ก่อตั้งก้าวหน้ามาในทางบุญทางกุศลตามลำดับ และเป็นเหตุให้ท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติธรรมกัน สร้างบารมีกันดังกล่าวแล้ว จึงขอถือโอกาสนี้กล่าวเพื่อให้ท่านทั้งหลายได้พลอยอนุโมทน และปีติยินดี และร่วมกันบำเพ็ญบุญบำเพ็ญกุศลเนื่องในวาระนี้โดยทั่วกัน

เวลามีจำกัดแล้ว ท่านทั้งหลายจะได้ฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สืบต่อไป อาตมาจึงขอกล่าวไว้สั้น ๆ เพียงเท่านี้ เป็นแต่เพียงแสดงความรู้สึกให้ท่านทั้งหลายได้รับทราบร่วมกันในวาระนี้ในสถาบันฯนี้ อีกครั้งหนึ่งเท่านั้นเอง ขอให้ท่านทั้งหลายได้ตั้งใจเป็นกุศลฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์บำเพ็ญกุศลที่เป็นส่วนทาน ส่วนศีล และภาวนา สืบต่อไป ณ โอกาสบัดนี้

■■■■

ประวัติสังเขป

ของ

อาจารย์แม่ชีปุก มุ้ยประเสริฐ

วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

โดย **เขต ต้นรัศมี** และ **พีรดา สิริจินตกานต์**

แม่ชีปุก มุ้ยประเสริฐ เป็นศิษย์เอกสำคัญและอาวุโสที่สุดผู้หนึ่งของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ท่านมีจริยวัตรอันงดงามและเป็นบุคคลตัวอย่างที่ทุกคนทั้งหลายทั้งปวงเคารพนับถือและเทิดทูนในความดีงาม

แม่ชีปุก มุ้ยประเสริฐ เกิดเมื่อวันจันทร์ เดือน ๖ ปีจอ พ.ศ. ๒๔๒๙ ที่ตำบลบางสะแก ธนบุรี ท่านเป็นบุตรคนที่หนึ่งของนายสมบูรณ์ และนางทองดี มุ้ยประเสริฐ ครอบครัวของท่านมีฐานะพอมีอันจะกินและประกอบอาชีพทำสวน และท่านได้ช่วยในการงานมาโดยตลอด

ท่านเป็นคนจริง ทำอะไรทำจริง ตั้งแต่สมัยเป็นฆราวาส ท่านได้ปฏิบัติธรรมภาวนากับหลวงพ่อวัดปากน้ำซึ่งท่านมีจิตศรัทธาเคารพเป็นครูของท่าน จนท่านได้เห็นดวงธรรมแล้ว ต่อมาท่านต้องการทำบุญ แต่ยังขาดปัจจัยอยู่ จึงได้เก็บผลไม้จากสวนของน้าท่านไปขายโดยไม่ได้ขออนุญาตแล้วนำเงินนั้นไปทำบุญ ความประมาทอันดูเสมือนเล็กน้อยเพียงเท่านั้น แต่ก็เป็นเหตุให้ดวงธรรมของท่านดับไป ทำให้ท่านเสียใจมาก เย็นนั้นท่านได้อธิษฐานใจก่อนนั่งธรรม **ถ้าหากไม่ได้เห็นดวงธรรมอีกก็จะไม่ขอลุกขึ้นจากที่** ท่านยิ่งนั่งนานไป ก็เกิดความปวดเมื่อยไปทั่วตัว ยุงก็รุมกัด ครั้นใจท่านระลึกถึงยามที่แม่ไก่ซึ่งกกไข่อยู่นั้นจะไม่ไปไหนจนกว่าไข่จะฟักเป็นตัว ท่านก็ปรารภไว้ในใจว่าจะไม่ยอมละจากความเพียรประดุจกัน เวลาก็ล่วงไปจนพ้นกลางดึก ท่านจึงได้เห็นดวงธรรมสุกใสสว่างอีกคำรบหนึ่ง แต่นั้นมาท่านก็ได้รักษาศีล และปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด มิได้ประมาทจนต้องสูญเสียดวงธรรมอีกเลย

ต่อมาบิดามารดาของท่านถึงแก่กรรม ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ เมื่ออายุได้ ๓๕ ปี ท่านก็ได้สละบ้านเรือนทรัพย์สมบัติออกบวชเป็นอุบาสิกาอยู่ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ด้วยจิตที่ศรัทธาต่อหลวงพ่อและประสงค์ที่จะใช้ชีวิตเพื่อธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายอย่างเต็มที่

ด้วยการรักษาศีลปฏิบัติธรรมโดยเคร่งครัดถูกต้องหมดจด อีกทั้งปุพเพกตปุญญตาอันเป็นบุญบารมีที่สะสมมาแต่อดีต กับวิริยะความพากเพียรในปัจจุบันของท่าน ท่านได้บรรลุธรรมกายและเป็นผู้ทรงวิชชาสูงผู้หนึ่ง

ท่านเป็นบุคคลที่หลวงพ่อไว้วางใจยิ่งผู้หนึ่ง มีความเคารพในธรรมคำสั่งสอนของหลวงพ่อ และมีความขยันขันแข็งในการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง อันเป็นเหตุให้ได้รับมอบหมายให้เข้าปฏิบัติกิจภาวนาสำหรับผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงในบริเวณที่สงวนไว้ สำหรับผู้มีกระแสจิตอันบริสุทธิ์ปฏิบัติภาวนา ซึ่งหลวงพ่อท่านเรียกว่า**โรงงาน**นั้น โดยท่านเป็นหัวหน้าควบคุมดูแลบรรดาแม่ชีที่ได้ธรรมกายและปฏิบัติหน้าที่ในโรงงานและเป็นหัวหน้าเวรในการปฏิบัติกิจภาวนา อีกทั้งเป็นครูผู้สอนวิชชาธรรมกาย

การปฏิบัติธรรมของอาจารย์ท่านนี้เป็นคติสอนใจคนทั้งหลายเป็นอย่างดี เช่น ครั้งหนึ่งท่านเกิดป่วยไข้ขึ้นมาในตอนเย็น และเกิดความหิวโหยเป็นอย่างมาก ผู้ใกล้ชิดได้ไปกราบนมัสการถามหลวงพ่อวัดปากน้ำว่า หากแม่ชีปุกจะทานข้าวต้มร้อน ๆ นั้น จะได้หรือไม่ หลวงพ่อได้สั่งกลับไปให้ถามแม่ชีปุกว่าถือสัจจะไว้หรือเปล่า เมื่อท่านทราบคำถามนั้นก็ระลึกว่าท่านถือสัจจะอยู่ จึงไม่รับประทาน **ตายเป็นตายก็จะขอถือสัจจะ**

บัดนั้นความปิติก็แผ่ซ่านอิ่มเอิบหายหิวโหยทันที จนท่านสามารถปฏิบัติธรรมต่อไปได้

ท่านได้ปฏิบัติกิจภาวนาที่โรงงานนั้นเรื่อยมาตามบัญชาที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อมอบหมายไว้ แม้ภายหลังหลวงพ่อมรณภาพแล้วท่านก็มิได้เว้นกิจนั้น จวบจนมีการก่อสร้างโรงงานขึ้นใหม่ แม่ชีปุกเมื่อถึงระยะนั้นมีอายุ ๘๐ ปีเศษ และชรามากแล้ว จึงได้อยู่ปฏิบัติธรรมและสั่งสอนอบรมการปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายเฉพาะในบริเวณที่พักของท่าน

ท่านเป็นผู้ที่พระเดชพระคุณพระธรรมธีรราชมหามุนี ท่านเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันของวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ยกย่องว่า **เป็นรัตตัญญูแห่งวัดปากน้ำ** ด้วยแม่ชีท่านนี้ได้บวชและยินดีอยู่ในพระพุทธศาสนาเท่านั้น อีกทั้งเคร่งครัดเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ยิ่งนักตลอดเวลากว่า ๖๐ ปีที่ท่านบวชอยู่

อาจารย์แม่ชีปุกเป็นผู้มีอารมณ์เยือกเย็นแจ่มใส โอบอ้อมอารี นุ่มนวล เป็นคนไม่โกรธไม่ผูกโกรธ ท่านมีน้ำใจงาม และมีความเมตตากรุณาสูงส่ง ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลลูกศิษย์และผู้มาขอความอนุเคราะห์แก่ท่านเป็นจำนวนมาก ใครทำสิ่งใดไม่ถูกต้องท่านก็จะเตือนว่า ระวังจะเป็นบาปนะ ท่านจะไม่ตำหนิวิพากษ์วิจารณ์ ไม่ลบหลู่ หรือยกยอปอปั้นผู้ใด ด้วยท่านมุ่งจะปฏิบัติธรรมด้วยจิตตั้งมั่น เพื่อถึงความหมดจดแห่งจิตโดยส่วนเดียว ยินดีแม้เพียงเท่านั้น มีทิฏฐิสมบูรณ์ ถึงพร้อมด้วยปัญญา วางตนสมฐานะแห่งความเป็นผู้ใหญ่และปูชนียบุคคล เป็นผู้ให้คำแนะนำสั่งสอนที่ตรงถูกต้องแท้จริง

คุณธรรมความดีที่ท่านปฏิบัติโดยเสมอต้นเสมอปลายนี้ ทำให้ผู้ใกล้ชิดและผู้ที่มีโอกาสรู้จักแม่ชีปุก เกิดความรู้สึกทั้งอบอุ่นและเยือกเย็นเป็นอัศจรรย์ ด้วยรู้เห็น **ความเป็นแม่พิมพ์และแบบแผนที่ดีงามสมบูรณ์หมดจด** มีความเต็มใจที่จะรับคำแนะนำปฏิบัติตามคำสอนของท่านอย่างเต็มที่ และปรารถนาที่จะอยู่ใกล้ชิดสนิทสนมท่านผู้เป็นที่รักเคารพนับถือของทุกคนโดยมั่นคง

พระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺโม) ได้กรุณาเล่าถึงแม่ชีปุก ว่า "คุณโยมปุก มุ้ยประเสริฐ ได้ทำวิชชาธรรมกายกับหลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ มาเป็นเวลานานประมาณ ๖๐ กว่าปี ตั้งแต่อายุ ๓๕ และได้**ทำวิชชามา**

โดยตลอด มิได้ละทิ้งจนวาระสุดท้ายของชีวิต ก่อนจะถึงแก่กรรมคุณโยมรู้ตัวตลอดเวลา พอถึงเวลาใกล้อรุณ คุณโยมปุกก็ได้ประนมมือไว้ที่หน้าอก แล้วถึงแก่กรรมด้วยอาการอันสงบ"

อาจารย์แม่ชีปุก มุ้ยประเสริฐ ถึงแก่กรรมด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๗ รวมสิริอายุย่าง ๙๙ ปี อยู่ในเพศผู้ทรงศีล ๖๓ ปี และได้ฝากประวัติอันดีงามที่ทุกคนภาคภูมิใจไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้และประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างสมศักดิ์ศรีแห่งผู้ถึงธรรมกายและศิษย์ของหลวงพ่อวัดปากน้ำทุกประการ

■■■■

จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน : เหตุที่บุคคลพึงต้องเจริญ

โดย **พระเสริมชัย ชยมงฺคโล**

จิต นั้น เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของใจ มีชื่อเรียกเป็นภาษาบาลีในที่มากแห่งว่า "สังขาร" ทำหน้าที่คิดหรือน้อมไปสู่อารมณ์ และขณะเมื่อจิตทำหน้าที่ดังกล่าว ย่อมกระทบกระเทือนถึงธรรมชาติของใจอย่างอื่นอีกทั้ง ๓ ให้ทำหน้าที่ร่วมกันไปด้วยในตัวเสร็จ เป็นอัตโนมัติ คือ ธรรมชาติที่ทำหน้าที่รู้อารมณ์หรือรับรู้อารมณ์ ซึ่งเรียกชื่อกันในภาษาบาลีว่า **วิญญาณ** ธรรมชาติที่ทำหน้าที่เสวยอารมณ์ สุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ ซึ่งมีชื่อในภาษาบาลีว่า **เวทนา** และธรรมชาติที่ทำหน้าที่จดจำหรือรวบรวมอารมณ์ไว้ เรียกว่า **สัญญา**

จะเห็นว่า การทำหน้าที่ตามธรรมชาติทั้ง ๔ อย่างของ **"ใจ"** นี้นับว่า **จิต** เป็นประธานในสัมปยุตธรรมทั้งปวง ดังมีพระบาลีที่แสดงวิเศษณ์ลักษณะของจิตไว้ว่า ปุพฺพงฺคมรสํ และก็โดยเหตุที่ว่านี้ เมื่อพูดถึงจิต ก็เท่ากับพูดถึงธรรมชาติอื่นของใจ คือ วิญญาณ, เวทนาและสัญญาพ่วงกันไปด้วย เพราะต่างก็ทำหน้าที่เกี่ยวพันกันโดยใกล้ชิด ในสติปัฏฐานสูตรจึงแสดงสติปัฏฐานไว้แต่เฉพาะ **เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน** กับ **จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน**เท่านั้น เพราะย่อมครอบคลุมถึงธรรมชาติอื่นของใจ ครบหมดทั้งสี่กอง

จะกล่าวให้เห็นชัดแจ้งโดยง่ายก็คือว่า เมื่อจิตคิดไปถึงหรือจรดอยู่กับอารมณ์ คือ เรื่องราวหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ก็ย่อมรับรู้ในเรื่องหรือสิ่งนั้น และย่อมบังเกิดความรู้สึกยินดี พอใจ, หรือไม่ยินดี ไม่พอใจ หรือเฉย ๆ ต่อเรื่องนั้นหรือสิ่งนั้น และก็ย่อมระลึกได้และจดจำเรื่องราว หรือสิ่งนั้น ๆ ไว้อีกด้วยพร้อมกันไปในตัวเสร็จ

เมื่อจิตคิดไปถึงหรือไปจรดอยู่กับอารมณ์ คือ เรื่องราวหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วเกิด **เวทนา** เป็นต้นว่า เป็นสุข เพราะได้ประสบเข้ากับอิฏฐารมณ์ก็ดี, เป็นทุกข์ เพราะประสบเข้ากับอนิฏฐารมณ์ก็ดี หรือเฉย ๆ เพราะประสบเข้ากับอุเบกขารมณ์ก็ดี เมื่อประกอบด้วยมิจฉาทิฏฐิ คือความเห็นผิด หรือเป็นจิตที่ยังมีอวิชชา คือความไม่รู้ในสภาวะจริงของธรรมชาติตามที่เป็นจริงแล้ว ก็ย่อมจะเป็นช่องทางให้กิเลสอันได้แก่ โลภะและราคะ โทสะ และโมหะ อันมีความทะยานอยากคือ กามตัณหา ภวตัณหา หรือวิภวตัณหาเป็นมูลฐาน เข้าครอบงำจิตใจ พร้อมด้วยความยึดมั่นถือมั่นในตนเอง คือ ในรูป ในเวทนา ในสัญญา ในสังขาร และในวิญญาณของตนเอง และยึดมั่นถือมั่นในอารมณ์ต่าง ๆ ที่จิตคิดไปถึงหรือไปจรดอยู่นั้น แล้วดลจิตดลใจให้ปฏิบัติตามอำนาจของมัน ยังผลให้เกิดโทษหรือความทุกข์ เดือดเนื้อร้อนใจอีกต่อไป ตัวอย่างเช่น

เมื่อจิตน้อมไปสู่อารมณ์ คือ เรื่องราวหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ถูกใจที่เรียกว่า อิฏฐารมณ์แล้ว เกิดความโลภหรือตัณหา ราคะ ปรารถนา อยากได้ อยากมี อยากเป็น **เพียงแต่ความโลภ หรือตัณหา ราคะ เข้าครอบงำจิตใจดั่งนี้ ก็ย่อมเป็นผลให้ใจกระวนกระวาย เดือดร้อน เป็นทุกข์อยู่แล้ว**ตามส่วนอำนาจแห่งความโลภ หรือตัณหาราคะและอุปาทาน คือความยึดมั่นถือมั่นในตนเองและในอิฏฐารมณ์นั้น **แม้เพียงเท่านี้ จิตใจก็เป็นทุคติ คือจิตตกไปอยู่ข้างหรืออยู่ในภูมิที่เป็นทุกข์ไปแล้วในทันที** ดังบาลีพระพุทธภาษิตที่ว่า **จิตฺเต สงฺกิลิฏฺเฐ ทุคฺคติ ปาฏิกงฺขา** ซึ่งแปลความว่า **เมื่อจิตเศร้าหมองแล้ว ย่อมมีทุคติเป็นที่หวัง**

และก็จิตที่เป็นอกุศลด้วย ความโลภ หรือตัณหา ราคะ ซึ่งเป็นเหตุแห่งทุคติเช่นนี้ได้ มีพระบาลีแสดงประเภทของทุคติไว้อีกด้วยว่า **เยภุยฺเยน หิ ตณฺหาย เปตฺติวิสยํ อุปฺปชฺชนฺติฯ** แปลความว่า **สัตว์ทั้งหลายโดยมาก ย่อมไปเกิดเป็นเปรตบ้าง เป็นอสุรกายบ้าง ตามอำนาจแห่งโลภะ อันมีตัณหา คือความทะยานอยากได้ อยากมี อยากเป็น เป็นมูลฐาน**

ทีนี้ เมื่อบุคคลหรือสัตว์มีความโลภหรือตัณหา ราคะ ปรารถนา อยากจะได้ อยากจะมี อยากจะเป็น ในอารมณ์ที่น่ากำหนัดยินดี หรือที่น่าพอใจแล้ว ก็ย่อมจะเสาะแสวงหาสิ่งที่จะมาสนองอารมณ์ที่ถูกใจนั้น ไม่ว่าจะโดยวิธีการอันสุจริต หรือทุจริต ทั้งนี้ขึ้นอยู่ที่ว่า กิเลสหรือตัณหาราคะนั้น จะมีกำลังหรือมีอำนาจเหนือจิตใจเพียงใด ประกอบด้วยมิจฉาทิฏฐิหรือสัมมาทิฏฐิเพียงใด และการได้มาซึ่งสิ่งจะสนองอิฏฐารมณ์นั้นจะยากหรือง่าย จะต้องเป็นไปโดยวิธีการอันสุจริตหรือทุจริตเพียงใด เป็นต้น ถ้าสิ่งที่จะมาสนองอารมณ์ที่ถูกใจนั้น ได้มาด้วยยากมักจะเป็นทางสุจริต และถ้ากิเลสหรือตัณหา ราคะ และมิจฉาทิฏฐิมีกำลังหรือมีอำนาจเหนือจิตใจมาก จนธรรมสัญญาขาดจากใจแล้ว ก็ย่อมดลจิตใจให้ปฏิบัติตามอำนาจของมันโดยทางทุจริต เช่นว่า ประกอบอทินนาทาน – การลักฉ้อ, หรือกาเมสุมิจฉาจาร – การประพฤติผิดในกาม ซึ่งรวมเรียกว่า **กายทุจริต:** หรือ มุสาวาท – การพูดปด, ปิสุณาวาจา – การกล่าววาจาส่อเสียดยุให้รำตำให้รั่ว, สัมผัปปลาปะ – การกล่าววาจาที่เพ้อเจ้อ ไร้สาระ ซึ่งรวมเรียกว่า **วจีทุจริต:** หรืออภิชฌา คือความคิดเพ่งเล็งอยากได้อย่างรุนแรง และมิจฉาทิฏฐิ คือความเห็นผิด ซึ่งจัดเป็น **มโนทุจริต** เหล่านี้ย่อมเป็นโทษ อันยังผลให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อนแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น ดังที่ท่านจะเคยได้ยินได้ฟังข่าวจากสื่อมวลชนอยู่เสมอในทุกวันนี้

ครั้นเมื่อได้สัมผัส ได้มี ได้เป็นในสิ่งที่เป็นสิ่งที่เป็นอิฏฐารมณ์ตามที่ใจปรารถนาแล้ว ครั้นภายหลังต่อมาสิ่งที่ถูกใจนั้นกลับเปลี่ยนแปลงไปเป็นสิ่งที่ไม่ถูกใจ เพราะความเคยชินหรือความเบื่อหน่าย หรือกลับต้องเสื่อมสูญสลายไปก็ดี หรือปรารถนาที่จะได้ จะมี จะเป็น แล้วไม่สมปรารถนาก็ดี ย่อมทำให้จิตใจเศร้าหมอง เป็นทุกข์ และเกิดความโลภหรือตัณหาราคะ ปรารถนาอยากจะได้ อยากจะมี อยากจะเป็นต่อ ๆ ไปอีก แล้วก็สร้างกรรม และได้รับผลกรรมนั้นต่อ ๆ ไปอีกไม่มีที่สิ้นสุด เป็นไตรวัฏฏ์ คือความมีกิเลส เรียกว่า **กิเลสวัฏฏ์** แล้วก็สร้างกรรม เรียกว่า **กัมมวัฏฏ์** แล้วก็ได้รับผลกรรมนั้น เรียกว่า **วิปากวัฏฏ์** วนเวียน ต่อ ๆ ไปไม่สิ้นสุด

นี้เป็นตัวอย่างของจิตที่มีความโลภ ตัณหาราคะ และมิจฉาทิฏฐิ เพราะประสบเข้ากับอิฏฐารมณ์ คืออารมณ์ที่ถูกใจ หรือน่ากำหนัดยินดี และพึงพอใจ

สำหรับตัวอย่างของจิตที่เกิดโทสะ โดยมีวิภวตัณหาเป็นมูลฐาน และมิจฉาทิฏฐิเป็นแรงหนุน เมื่อได้ประสบเข้ากับอนิฏฐารมณ์ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ ย่อมเศร้าหมอง เร่าร้อนดิ้นรน เพื่อทำลายอารมณ์ที่ไม่พอใจนั้นให้สูญหายไป เมื่อธรรมสัญญาขาดจากใจ จิตก็ตกไปอยู่ข้างหรือในภูมิที่เป็นทุกข์ ที่เรียกว่าทุคติดังที่กล่าวมาแล้วอีกเช่นเดียวกัน แต่ในกรณีนี้มีพระบาลีแสดงประเภทของทุคติภูมิไว้ว่า **โทเสน หิ จณฺฑชาตตาย โทสสทิสํ นิรยํ อุปฺปชฺชนฺติฯ** ซึ่งแปลความว่า **สัตว์ทั้งหลาย ย่อมไปเกิดในนรกเป็นส่วนมากด้วยอำนาจแห่งโทสะ อันเป็นที่ทรมานสัตว์ให้เร่าร้อน เช่นเดียวกับสภาวะของโทสะที่ทรมานตนเองให้เร่าร้อนอยู่เสมอฉะนั้น** และเมื่อใดที่จิตถูกอำนาจของโทสะ โดยมีวิภวตัณหาเป็นมูลฐานและมีมิจฉาทิฏฐิเป็นแรงหนุนด้วยแล้ว ย่อมเป็นทางให้ประกอบ**กายทุจริต**

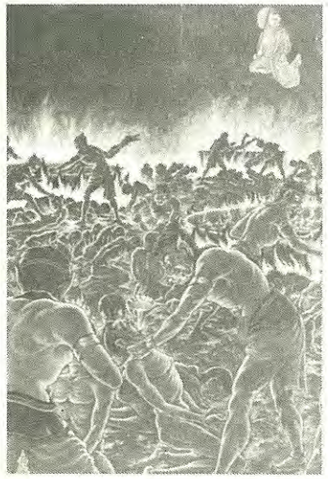

เช่น ปาณาติบาต-การเบียดเบียนชีวิตสัตว์ อทินนาทาน, ประกอบ**วจีทุจริต** เช่น มุสาวาท ปิสุณาวาจา ผรุสวาจา-กล่าววาจาที่หยาบคาย และสัมผัปปลาปะ และประกอบ**มโนทุจริต** ได้แก่ ความพยาบาทอันให้ผลเป็นโทษ และความทุกข์เดือดร้อนแก่ทั้งตนเอง และผู้อื่นได้อีกเช่นกัน

และเมื่อจิตมีโมหะ โดยมีอวิชชา คือความไม่รู้สภาวะจริงของธรรมชาติ ทั้งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง และที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ตามที่เป็นจริงเป็นมูลฐาน ย่อมเป็นเหตุให้ประกอบ**อกุศลกรรมทั้ง ๑๐ อย่างได้** คือ **กายทุจริต** ๓ ได้แก่ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิจฉาจาร **วจีทุจริต** ๔ ได้แก่ มุสาวาท ปิสุณาวาจา ผรุสวาจา และสัมผัปปลาปะ และ**มโนทุจริตอีก** ๓ ได้แก่ อภิชฌา พยาบาทและมิจฉาทิฏฐิ ซึ่งย่อมยังผลให้ทั้งตนเอง และผู้อื่นได้รับความทุกข์และเดือดร้อนอีกด้วย

จิตที่ถูกความโมหะเข้าครอบงำแล้วนั้น ย่อมหลงงมงาย ไม่รู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง จึงย่อมหลงใหลเพลิดเพลินไปตามความไม่รู้เท่าทันในอารมณ์นั้น ๆ และจิตที่ตกอยู่ในอำนาจแห่งโมหะ จนถึงกับยึดมั่นถือมั่นในตัวตนและในอารมณ์ทั้งหลาย ย่อมตกไปข้างทุคติ ซึ่งมีพระบาลีแสดงประเภทของทุคติไว้ว่า **โมเหน หิ นิจฺจ สมฺมุฬฺหา ติรจฺฉานโยนิยํ อุปฺปชฺชนฺติฯ** แปลความว่า **สัตว์ทั้งหลายย่อมไปเกิดเป็นเดรัจฉาน ด้วยอำนาจแห่งโมหะ อันเป็นสภาพที่ยังสัตว์ให้ลุ่มหลงงมงายอยู่เสมอ**

กล่าวถึงเรื่องราวของจิตมาถึงเพียงนี้ ท่านก็คงจะพอเห็นอำนาจของจิตได้พอสมควรว่า มีอำนาจหรืออิทธิพลต่อชีวิตของสัตว์ทั้งหลายเพียงใด อำนาจของจิตนี้ได้มีพระบาลีแสดงไว้ในปรมัตถทีปนีฎีกา ซึ่งแปลความโดยย่อว่า จิตที่เป็นกุศลหรืออกุศลย่อมมีอำนาจให้เกิดการกระทำทางกาย วาจา และทางใจ ที่ดีงามหรือชั่วช้าหรือแปลกประหลาดมหัศจรรย์ น่าพิศวง นี้ประการหนึ่ง, จิตนั้นมีสภาพต่าง ๆ นานา เป็นต้นว่า จิตที่เป็นกุศลหรืออกุศล เป็นวิบากหรือกิริยา เช่น จิตที่มีราคะ จิตมีโทสะ จิตมีโมหะ หรือจิตที่ฟุ้งซ่าน จิตที่มีศรัทธา หรือมีปัญญา และจิตที่สงบ เป็นต้น นี้ประการหนึ่ง, จิตมีการกระทำที่เรียกว่า มโนกรรม และมีกิเลส คือเครื่องทำให้จิตใจเศร้าหมอง หรือเป็นบุญกุศล คือ เครื่องชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ บรรดาที่ปรากฏขึ้นแก่สัตว์ทั้งหลายอยู่เป็นประจำนั้น เป็นเพราะได้เคยสั่งสมไว้ในจิตมาแล้ว ตั้งแต่อดีตทั้งในภพชาติที่ผ่านมาและในภพนี้ ครั้นมาได้รับอารมณ์ใหม่อีกในปัจจุบัน ก็จะสนับสนุนกรรมและกิเลสหรือบุญกุศล แล้วแต่กรณีให้ปรากฏขึ้นมาใหม่แล้วก็จะเก็บสั่งสมไว้ต่อ ๆ ไปอีก นี้ประการหนึ่ง, มโนกรรมที่เป็นทั้งกุศลและอกุศล และผลของมโนกรรม คือ วิบาก ก็จะไม่สูญหายไปไหน แต่จะคอยติดตามให้ผล เมื่อถึงโอกาส นี้อีกประการหนึ่ง และจิตที่ก่อให้เกิดกรรมคือการกระทำทางกาย วาจา และทางใจนั้น เมื่อได้ปรากฏแก่สัตว์ทั้งหลายอยู่เสมอเป็นนิตย์แล้ว ย่อมติดเป็นนิสัยเป็นสันดาน ทำให้เกิดความชำนาญในการกระทำอย่างนั้นต่อ ๆ ไปอีก เพราะเมื่อจิตดวงหนึ่งเกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป แล้วจิตดวงใหม่ก็เกิดขึ้นสืบต่อจากจิตดวงเดิมเรื่อยไป จิตดวงเก่าที่ดับไปนั้นย่อมถ่ายทอดหรือส่งมอบกิจการงานให้กับจิตดวงใหม่สืบต่อ ๆ ไปไม่ขาดสาย ในลักษณะที่เป็นอนันตรปัจจัย และอาเสวนปัจจัย นี้ประการหนึ่ง และจิตย่อมรับอารมณ์อยู่เสมอ สับเปลี่ยนวนเวียนอยู่ในอารมณ์ทั้ง ๖ คือ อารมณ์ที่ได้เห็นรูป ได้ยินเสียง ได้กลิ่น ลิ้มรส สัมผัส และรู้เรื่องราวต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น

ผลของจิตที่วิจิตรพิสดารอย่างนี้ นอกจากจะเป็นผลให้ตกไปอยู่ข้างทุคติ เพราะแรงบาปอกุศลดังที่ได้เคยกล่าวมาแล้วข้างต้น ยังจะเป็นผลให้ไปสู่สุคติด้วยผลบุญกุศลอีกด้วยเช่นกัน ดังบาลีพระพุทธภาษิตแสดงไว้ว่า **จิตฺเต อสงฺกิลิฏฺเฐ สุคติ ปาฏิกงฺขา** แปลความว่า **เมื่อจิตไม่เศร้าหมองแล้ว ย่อมมีสุคติเป็นที่หวัง**

เพราะฉะนั้น การคุ้มครองรักษาจิตใจให้ดำเนินไปแต่ในทางที่ดี เป็นบุญกุศล หลีกเลี่ยงหรือละเว้นการดำเนินไปในทางเสื่อมหรือที่เป็นบาปอกุศล และชำระจิตใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์อยู่เสมอ จึงเป็นสิ่งที่ผู้มีปัญญาหรือผู้เป็นบัณฑิตจะพึงกระทำ ดังบาลีพระพุทธภาษิตมีมาในพระธรรมบทภาค ๒ เรื่อง สังฆรักขิตเถระ ที่ว่า **ทูรงฺคมํ เอกจรํ อสรีรํ คูหาสยํ, เย สญฺญเมสฺมนฺติ โมกฺขนฺติ มารพนฺธนา** แปลความว่า **ชนทั้งหลายใดจักระวังจิต ซึ่งมักท่องเที่ยวไปไกลได้โดยลำพัง ไม่มีสรีระ มีคูหาเป็นที่อาศัยไว้ได้ ชนทั้งหลายเหล่านั้นจักพ้นจากเครื่องผูกแห่งมาร** และว่า **วิหญฺญติ จิตฺตวสานุวตฺติ** แปลความว่า **ผู้ประพฤติตามอำนาจจิต (ที่เป็นอกุศล) ย่อมลำบาก**

■■■■

ขี้ – เกลียด

พระนิพนธ์ในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถระ)
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

ขี้บ่นขี้ว่า ขี้หูขี้ตา ขี้เต่าขี้ฟัน,
ขี้ตีนขี้มือ ขี้ดื้อดึงดัน ขี้ไคลสารพัน ขี้มูกขี้ลาย.
ขี้เล่นขี้ลวง ขี้โกรธขี้หวง ขี้ลักขี้อาย,
ขี้ชุกขี้ชน ขี้จนจะตาย ขี้เกียจขี้กลาย ขี้โกงขี้กลัว.
ขี้อวดขี้โอ่ ขี้เซ่อขี้โซ ขี้เห็นแก่ตัว,
ขี้เย้าขี้หยอก ขี้หลอกขี้ยั่ว ขี้เมาขี้มัว ขี้เล่นพนัน.
ขี้เจ็บขี้ป่วย ขี้เหร่ไม่สวย ขี้หุนขี้หัน,
ขี้เห่อขี้หวง ขี้ทวงทุกวัน ขี้เท่อตื้อตัน ขี้ลวนขี้ลาม.
ขี้ยุขี้แหย่ ขี้ตาตุ๊กแก ขี้จี้ขี้จาม,
ขี้โป้ขี้ปด ขี้จดถ้อยความ ขี้เพ้อลามปาม ขี้ขันขี้คุย.
ขี้หลบขี้เลี่ยง ขี้บ่ายขี้เบี่ยง ขี้นอนหลับปุ๋ย,
ขี้เซาขี้เซอะ ขี้เงอะโง่งุ่ย ขี้กินพุงพลุ้ย ขี้ลืมขี้ล้อ.
ขี้ลักขโมย ขี้เจ็บโอดโอย ขี้แต่งตัวป้อ,
ขี้เหนียวตระหนี่ ขี้ดีคุยจ้อ ขี้งกขี้ง้อ ขี้ไม่เอาถ่าน.
ขี้ช่างสำออย ขี้ดุตะบอย ขี้ครั่นขี้คร้าน,
ขี้โรคขี้หลง ขี้กังรำคาญ ขี้เที่ยวจุ้นจ้าน ขี้หนาวขี้ร้อน.
ขี้ตื่นขี้เต้น ขี้คอยเอาเด่น ขี้ปลิ้นขี้ปล้อน,
ขี้ปากขี้ยา ขี้ด่ากระฉ่อน ขี้ง่วงขี้งอน ขี้ฉกขี้ฉ้อ.
ขึ้นต้นว่าขี้ ทุกคนร้องยี้ ทั้งเกลียดทั้งท้อ,
ถ้าใครมีมาก ก็มักถูกพ้อ ไม่มีใครรอ เร่ย่างห่างไกล.
อย่าลืมดูตัว ขี้เราให้ทั่ว มีบ้างอย่างไร,
ดีแต่เกลียดเขา ของเราถมไป ล้างขี้ตนให้ สะอาดเถิดแล.

๑๒ ส.ค. ๙๕

(คัดลอกจากหนังสือที่ระลึกงานฉลองพระชนมายุ ๙๐ พรรษา)

พระมหากัสสปเถระนิพพาน

...ดูกรสงฆ์ทั้งหลาย ท่านจงเล็งแลดูซากศพนี้ คือเปนพี่ชายของพระตถาคตเปนสาวกผู้ใหญ่ ในสาสนาพระโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้า มีนามกรปรากฏชื่อว่าอริยกัสสปเถระถือธุดงค์ได้สิ้นทั้ง ๑๓ ประการ ตราบเท่าสิ้นชีวิตของอาตมา อยํ เถโร พระอริยกัสสปองค์นี้ ถือบังสุกุลิกธุดงค์ได้ตราบเท่าสิ้นชีวิตร ถือเตจีวริกธุดงค์ ถือบิณฑปาติกธุดงค์ ถือสัปปทานจาริกธุดงค์ ถือเอกาสนิกธุดงค์ ถือปัตตปิณฑิกธุดงค์ ถือขลุปัจฉาภัตติกธุดงค์ ถืออรัญญิกรุกขมูลิกธุดงค์ ถืออัพโภกาสิกธุดงค์ ถือโสสานิกธุดงค์ ถือยถาสัณฐติกธุดงค์ ถือเนสัญชิกธุดงค์ ถือไว้ไม่เอนหลังนอนเลย ตั้งแต่วันอุปสมบทมาตราบเท่าถึงวันเข้าพระนิพพาน ดูกระสงฆ์ทั้งหลาย อริยกัสสปเถระองค์นี้ มีปรกติถือธุดงค์ทั้ง ๑๓ ประการ เปนอย่างอุกฤษฐ์ ประเสริฐยิ่งกว่าพระสงฆ์ทั้งหลาย แต่บรรดาสาวกแห่งพระโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้ามักน้อยขัดเกลาเสียซึ่งบาปธรรมมิได้ติดต้องอยู่ในตระกูลทั้งหลายจะเลี้ยงชีวิตก็บริสุทธิ์ปราศจากโทษ พระอริยกัสสปองค์นี้โสดย่อมปรากฏชื่อฎานามในพระสาสนา ปุณ์ณจันโทวิย อุปมาดังพระจันทร์เทวบุตรในวันเพ็ญผ่องแผ้วอยู่ในพื้นนภาลัย...

...อยู่มาเพลาเที่ยงคืนวันหนึ่งนั้น พระมหากัสสปเถระ ท่านจึงเข้าฌานสมาบัติ เปนที่สบายแห่งพระอริยเจ้า แล้วจึงออกจากผลสมาบัติมิได้ช้า จึงพิจารณาดูอายุสังขารพระผู้เปนเจ้าว่า อหํ โข ตัวอาตมานี้เล่าก็ชรา มีชนพรรษาอายุได้ร้อยยี่สิบปีแล้ว เอออาตมาจะมีอายุยั่งยืนไปอีกสักเท่าใด วิโลเกน์โต พระผู้เปนเจ้าเล็งแลดูไป ก็เห็นว่าอายุของอาตมาสิ้นแล้ว...

นมัต์ถุ ฯ อายัส์มา มหากัส์สโป ตัส์มึเยว เวฬุวนาราเม วิหรัน์โต กาลํ วีตินาเมสิ ฯ อัป์ปมาเทน สัต์ถุ สาสเน ปฏิปัช์ชตีติ

เถโร อันว่าพระมหากัสสปเถระผู้มีอายุ ครั้นเมื่อพระสัพพัญญูเสด็จเข้าสู่พระปรินิพพานแล้ว พระมหากัสสปอุสสาหะกระทำการสังคายนายร้อยกรองพระไตรปิฎก ๘ หมื่น ๔ พันพระธรรมขันธ์ แต่ล้วนเปนคำสั่งสอนของสมเด็จพระพุทธองค์เจ้าร้อยกรองเข้าไว้เปนหมวดเปนหมู่เปนแผนก พระวินัยปิฎกจัดเข้าไว้เป็นพวกวินัย พระสูตรจัดเข้าไว้ตามพวกพระสูตร พระอภิธรรมตามพวกพระอภิธรรม กระทำให้ถูกต้องตามพระพุทธฎีกา ครั้นสำเร็จการปฐมสังคายนายแล้ว พระมหากัสสปเถระผู้เปนเจ้าผู้มีอายุ ก็สำราญอิริยาบถอยู่ในเวฬุวนาราม อุส่าห์ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของสมเด็จพระพุทธเจ้ามิได้ประมาท อุส่าห์ให้โอวาทสั่งสอนภิกขุทั้งหลายซึ่งเปนสิสสานุสิส ผู้ใหญ่ผู้น้อยมาสิ้นกาลช้านาน

เอวํ คเต กาเล ฝ่ายพระมหากัสสปเถระพระผู้เปนเจ้า อยู่สำราญใจในเวฬุวันมหาวิหาร เปนที่สำราญอยู่มาโดยนิยมดังนี้ เอกัส์มึรัต์ติภาคสมเย อยู่มาเพลาเที่ยงคืนวันหนึ่งนั้น พระมหากัสสปเถระ ท่านจึงเข้าฌานสมาบัติ เปนที่สบายแห่งพระอริยเจ้า แล้วจึงออกจากผลสมาบัติมิได้ช้า จึงพิจารณาดูอายุสังขารพระผู้เปนเจ้าว่า อหํโข ตัวอาตมานี้เล่าก็ชรา มีชนมพรรษาอายุได้ร้อยยี่สิบปีแล้ว เอออาตมาจะมีอายุยั่งยืนไปอีกสักเท่าใด โวโลเกน์โต พระผู้เปนเจ้าเล็งแลดูไป ก็เห็นว่าอายุของอาตมาสิ้นแล้ว เออก็อาตมาจะเข้านิพพานเมื่อใดเล่า ปภาตาย รัต์ติยา เพลารุ่งพรุ่งนี้

แหละอาตมาจะปรินิพพาน กัต์ถ ปรินิพ์พายิส์สามิ เออก็อาตมาจะนิพพานที่ไหนหนอ เอออาตมาจะนิพพานในหว่างภูเขากุกกุฎสัมปาตบรรพต อันปรากฏอยู่ในที่ใกล้เมืองราชคฤห์มหานครบวรราชธานี เอวํ จิน์ เตต์วา พระมหากัสสปเถระท่านพิจารณาเห็นฉนี้แล้ว ครั้นเพลารุ่งเช้าพระผู้เปนเจ้าจึงชำระกายาสรงพระภักตราบ้วนพระโอษฐ์ ออกชำระปัดกวาดบริเวณวิหารสำเร็จแล้ว จึงให้ประชุมสงฆ์ทั้งหลายพร้อมกันแล้ว จึงมีเถระบัญชาสั่งสอนสงฆ์ทั้งหลายว่า อาวุโส ดูกรอาวุโสทั้งปวง ท่านอย่าประมาทอุส่าห์พยายามอย่าให้ขาดเวลา จงอุส่าห์ปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของสมเด็จพระพุทธเจ้า อหํ ตัวของเรานี้สิ้นอายุแล้ว จะนิพพานณเพลาเย็นวันนี้แล้ว เย เย ปุถุช์ชนาภิก์ขู ฝ่ายพระภิกขุทั้งหลายใด ๆ แต่บรรดาเปนปุถุชน ครั้นได้ฟังวาจาพระมหากัสสปท่านบอกแจ้งว่าจะเข้านิพพานณครั้งนั้น ก็ชวนกันโศกาจะทรงกายของอาตมาไว้มิได้ ปริเทวึสุ ก็ร่ำร้องไห้พิไรบ่นว่า อโห วต ดังอาตมาน่าเสียดาย เออก็เปนกรรมสิ่งใดเล่า องค์สมเด็จพระพุทธเจ้าก็เข้าพระนิพพานแล้ว ได้เห็นแต่พระมหากัสสปเถระท่านยังอยู่ ปานประหนึ่งว่าพระสัพพัญญูยังมีพระชนม์ ท่านได้สั่งสอนเราทุกคนมิได้ขาดวัน มาบัดนี้พระมหากัสสปเถระท่านจะนิพพานเสียแล้ว ตัวใครเล่าจะเทศนาส่งสอนเราสืบต่อไป พระภิกขุทั้งหลายร่ำโศกา ขีณา สวา ปน อนึ่งเล่าพวกพระขีณาสพทั้งหลาย ครั้นแจ้งเหตุว่า พระมหากัสสปท่านจะเข้านิพพาน ต่างองค์ต่างก็สงสารสังเวชว่า อนิจา เอ่ย เกิดมาเป็นสัตวเปนสังขารแล้ว มีแต่จะดับสิ้นสูญไปเปนที่สุด อุป์ปัช์ชิต์วา นิรุช์ฌน์ติ เกิดแล้วดับไป ๆ ถ้าแม้นระงับสังขารธรรมลงเสียได้แล้วนั่นแหละจึงจะเปนบรมสุขา อธุวํ อันเกิดมาเป็นสัตว์เปนสังขารไม่เที่ยงแท้ มีแต่จะสิ้นไปสูญไปมิได้ตั้งอยู่นาน แต่ล้วนเปนเครื่องสาธารณ์ปรวนแปรไปเปนธรรมดา พวกพระขีณาสวะเจ้าทั้งหลายได้ธรรมสังเวชฉนี้ เถโร ฝ่ายพระมหากัสสปเถระพระผู้เปนเจ้าเห็นพระภิกขุทั้งหลายพิไรโศกา สมัส์สาเสต์วา ท่านจึงประโลมปลอบให้ชอบธรรมตามพระพุทธฎีกาว่า สัพ์เพ สํขารา ดูกรอาวุโสทั้งหลาย อันเกิดมาเปนสังขารแล้วไม่เที่ยงแท้ ย่อมปรวนแปรไปมา สัพ์พพุท์เธหิ เทสิตา สมเด็จพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ได้ตรัสในอดีตและอนาคตปัจจุบันนั้น ย่อมเทศนาไว้ทุก ๆ พระองค์ว่า เกิดมาเป็นสัตว์เปนสังขารแล้วไม่แคล้วอนิจจํ เลย ปาโต ทิฏ์ฐา พหู ชนา มหาชนทั้งหลายเกิดมาในโลกนี้ ได้เห็นกันดี ๆ อยู่ในเพลาเช้า ครั้นเพลาเย็นลงค่ำลงเล่าก็สูญหายไป สายํ ทิฏ์ฐา พหู ชนา บางทีเล่า มหาชนทั้งหลายได้พบเห็นเจรจากันอยู่ในเพลาเย็น เพลาเช้าขึ้นก็สูญหายไปก็มีตกว่าคนทั้งหลายเกิดมาในโลกนี้ ย่อมเปนอนิจจํนั่นแหละ เปนเบื้องน่า โกชัญ์ญา บุคคลผู้ดังฤาจะรู้แท้แน่นอนในใจว่า อนิจจํย่อมเปนไปทุกตัวสัตว์ เมื่อเห็นชัดฉนี้แล้ว พึงเร่งกระทำเพียรพยายามยกตนให้พ้นอนิจจํให้จงได้ น หิ โน สํครัน์เตน อันพระยามัจจุราชนี้ใช้ ยากที่บุคคลจะข้ามพ้น เว้นไว้แต่พระอริยบุคคลที่ท่านสำเร็จพระนิพพาน

.....อนิจจํนี้เปนธรรมดาโลก ย่อมมีทั่วไปทุกสัตว ทุกสังขาร สมด้วยพระพุทธฎีกาพระพุทธเจ้าทั้งหลายโปรดประทานพระธรรมเทศนาไว้...

แต่บรรดาโลกิยสัตวเกิดมาในสงสารสิ้นด้วยกันที่จะพ้นอำนาจพระยามัจจุราชนั้นหามิได้ มหาเสเนนมัจจุนา อันพระยามัจจุราชนั้น ย่อมประกอบไปด้วยรี้พลสกลโยธานั้นมากมาย ย่อมเข้าไปต่อยุทธให้ปราชัย ซึ่งบุคคลจะต่อตีด้วยรี้พลช้างม้า ก็จะมีแต่ปราชัย แม้นจะมีมหิทธิฤทธิ์ศักดาเดชเท่าใด ๆ ก็คงจะพ่ายแพ้พระยามัจจุราชสิ้นทั้งนั้น มา พาฬ์หํ ปริเทเวถ อาวุโสทั้งหลายอย่าพิไรโศกาเลย อนิจจํนี้เปนธรรมดาโลก ย่อมมีทั่วไปทุกสัตว์ ทุกสังขาร สมด้วยพระพุทธฎีกาพระพุทธเจ้าทั้งหลายโปรดประทานพระธรรมเทศนาไว้ อาวุโสทั้งหลายจงเร่งอุส่าห์อย่าประมาท เร่งขวนขวายยกตนให้พ้นพระยามัจจุราชให้จนได้ อนึ่งเล่าพระภิกษุทั้งหลายจะใคร่เห็นเราในขณะเมื่อเข้าสู่พระนิพพาน จงชวนกันไปประชุมอยู่แทบเชิงแห่งภูเขากุกกุฏสัมปาตบรรพตนั้นเถิด จะได้เห็นเราเข้านิพพานในเพลาเย็นวันนี้ อิติ วัต์วา พระมหากัสสปเถระพระผู้เปนเจ้าบอกเล่าพระสงฆ์ฉนี้แล้ว เพลานั้นเล่าก็ควรจะบิณฑบาต พระมหาเถระจึงลุกขึ้นจากอาศน์ผลัดสบงทรงจีวรกายพันธน์ มีสีสันปานประหนึ่งว่าสายฟ้าแลบ แล้วจึงทรงมหาบังสุกุลจีวรทอด้วยเส้นป่าน ที่พระทศพลญาณชักบังสกุลได้มาแต่นางบุณณะทาสี มหาปฐพีไหวถึง ๓ ครั้ง พระพุทธองค์เอามาเย็บย้อมเปนจีวรทรงมาช้านาน พระพุทธเจ้าจึงประทานให้แก่พระมหากัสสปเถระ พระผู้เปนเจ้าจึงทรงบาตรมีสีเขียวงามสอาด ดังสีปีกแมลงภู่ แล้วจึงลีลาศออกจากเวฬุวนารามเพื่อจะไปบิณฑบาต งามสอาดดังพระยาไกรศรราชสีห์จรลีออกจากวิจิตรคูหา เพื่อประโยชน์จะแสวงหาอาหาร สันติน์ท์ริยํ ประกอบด้วยอินทรีย์สังวรสงบสงัดเปนอันดี ทอดตาไปตามวิถีประมาณสี่ศอกเปนกำหนด พระผู้เปนเจ้าก็บทจรเข้าสู่เมืองราชคฤห์ เที่ยวบิณฑบาตโดยลำดับกรอก ได้จังหันภอเปนยาบนะมัตรแล้ว บิณฑบาตปฏิก์กัน์โตหลีกออกจากบิณฑบาตกลับมาสู่ที่สำราญ จึ่งกระทำภัตตากิจฉันจังหันตามสบายของพระผู้เป็นเจ้าแล้ว

ตทา ภิก์ขุสํโฆ ครั้งนั้นฝ่ายพระภิกขุสงฆ์ทั้งหลาย ก็เอิกเกริกวุ่นวายทุกอาวาศ ปราถนาจะไปดูพระมหากัสสปเถระท่านเข้านิพพานต่างองค์ก็นำไปซึ่งเครื่องสักการบูชา พากันไปสู่กุกกุฏสัมปาตบรรพต อันมีอยู่แทบใกล้เมืองราชคฤห์มหานคร ทั้งเทวาและมนุษย์ทั้งหลายก็มาสโมสรประชุมกัน แทบเชิงกุกกุฏสัมปาตบรรพตเพื่อจะเห็นพระมหากัสสปเถระเจ้า เข้าสู่พระนิพพานครั้งนั้น แต่ล้วนนำเอาดอกไม้ของหอมเครื่องบูชามาทุกตัวตน จะได้นมัสการบูชาพระมหาเถระเจ้าเปนปัจฉิมที่สุด อุดตะหลุดโกลาหล มหาชนก็ชวนกันมาประชุมพร้อมกันในที่นั้น เถโร ฝ่ายว่าพระมหาเถระพระผู้เปนเจ้ากระทำภัตตากิจฉันจังหันสำเร็จแล้วจึ่งดำริอยู่ในใจว่า อยํ อชาตสัต์ตุราชา พระเจ้าอชาตศัตรูนี้ไซ้ เธอก็มีอุปการแก่อาตมาเปนอันมาก เธอศัรธาอุส่าห์บริจาคจตุปัจจัยถวายพระสงฆ์มิได้ขาด เคารพนบนอบพระรัตนไตรยพระไทยเธอปรีดาได้ช่วยอาตมายกย่องพระสาสนาของสมเด็จพระพุทธเจ้าในการปฐมสังคายนายจำอาตมาจะไปบอกกล่าวเล่าลา ให้พระยาอชาตศัตรูรู้ก่อนจึงจะสมควร อิติ จิน์เตต์วา พระมหากัสสปเถระ ท่านคิดฉนี้แล้ว จึงลุกขึ้นจากอาสน์นุ่งสบงทรงจีวรเปนปริมณฑลสมควรแก่สมณสารูปในพระสาสนาแล้ว ก็ลีลาเข้าไปสู่เมืองราชคฤห์มหานคร ในทันใดนั้นพระสุริโยทัยกำลังเที่ยงพระมหาเถระจึงเข้าไปสู่หน้าพระลานหลวง เพลานั้นเปนกาลบรมกระษัตรเสด็จเข้าสู่ที่บรรทมเหนือแท่นสิริไสยาศสนิทนิทรา อมัจ์จา ฝ่ายว่าอำมาตย์ทั้งหลายแลเห็นพระมหาเถระเจ้าท่านเข้ามาในพระราชวัง จึ่งชวนกันจินตนาอยู่ในใจว่าเออก็เหตุไฉน พระมหากัสสปท่านจึ่งเข้ามาในพระราชวังมาผิดเพลาฉนี้ ชรอยเหตุจะมีเปนมั่นคงปัจจุค์คัน์ต์วา อันว่าอำมาตย์ทั้งหลายคิดแล้ว จึ่งเดิรออกไปต้อนรับพระมหาเถระ ครั้นถึงจึ่งถวายอภิวาทน์พระมหาเถระแล้วยืนอยู่ณที่ควร พระมหาเถระจึ่งถามไปด้วยด่วนว่า ดูกรอุบาสก บัดนี้บรมกระษัตรเธอเสด็จอยู่ไหน อำมาตย์จึ่งบอกพระมหาเถระไปว่า ข้าแต่พระผู้เปนเจ้า บรมกระษัตรท้าวเธอเสด็จเข้าสู่ที่บรรทมแล้ว อำมาตย์ทั้งหลายบอกความเท่านั้น จึ่งถามพระมหาเถระว่า ภันเตข้าแต่พระผู้เปนเจ้ามหากัสสป พระผู้เปนเจ้าเข้ามาทั้งนี้จะมีประสงค์สิ่งใด พระมหาเถระจึ่งตอบอำมาตย์ไปว่า อ้อดูกรอุบาสกเรามาทั้งนี้จะประสงค์จะลาบรมกระษัตรเข้าสู่พระนิพพานณเพลาเย็นวันนี้แล้ว อำมาตย์ทั้งหลายจึ่งตอบไปว่า พระผู้เป็นเจ้าจะเข้าพระนิพพานที่ไหนเล่า พระมหากัสสปเถระจึ่งบอกว่าเราจะเข้าพระนิพพานในระหว่างกลางกุกกุฏสัมปาตบรรพตภูเขาทั้งสามลูกในเพลาเย็นวันนี้แล้ว เอต์ตกเมว วัต์วา พระมหากัสสปเถระพระผู้เปนเจ้า บอกเล่าเท่าดังนั้นแล้วก็กลับมาสู่เวฬุวันมหาวิหารเปนที่สำราญแห่งพระผู้เปนเจ้า ครั้นถึงจึ่งจับกราดเที่ยวปัดกวาดบริเวณวิหาร ทั้งน้ำใช้และน้ำฉันตั้งไว้เปนปรกติดังเก่าทั้งเสนาสนะเครื่องบริขารเล่าก็เก็บงำไว้ในที่สมควรวัตตะปฏิบัติสิ่งใดควรที่จะกระทำพระมหากัสสปเถระท่านก็ทำเสร็จทุกประการ มหตา ภิก์ขุสํเฆน

พระผู้เปนเจ้าจึงออกจากเวฬุวันมหาวิหาร พระสงฆ์บริวารแวดล้อมมาเปนอันมาก เยน กุกกุฏสัมปาตปัพพตา อันว่าภูเขาทั้งสามลูกมีนามกรชื่อว่า กุกกุฏสัมปาตบรรพตปรากฏอยู่ในทิศใด พระมหากัสสปเถระท่านก็พาภิกขุบริวารไปสู่ทิศที่นั้น โสเถโร พระมหากัสสปเถระพระผู้เปนเจ้า พาภิกขุสงฆ์บริวารไปถึงภูเขากุกกุฏสัมปาตบรรพต เพลานั้นก็เย็นย่ำสุริโยทัย จวนจะค่ำอยู่รอน ๆ ภาคพื้นอัมพรก็เย็นสบาย ฝ่ายพระมหากัสสปเถระท่านจึงเหาะขึ้นไปในเวหาสูงประมาณ ๗ ชั่วลำตาล จึงสำแดงพระปาฏิหารให้ปรากฏ เป็นท่อเพลิงท่อน้ำพลุ่งออกจากกายากายเบื้องซ้ายเปนท่อน้ำกายเบื้องขวาเปนท่อเพลิง กายเบื้องซ้ายเปนท่อเพลิงกายเบื้องขวาเปนท่อน้ำ กายเบื้องบนเปนท่อน้ำกายเบื้องต่ำเปนท่อเพลิง ท่อเพลิงกับท่อน้ำ ออก

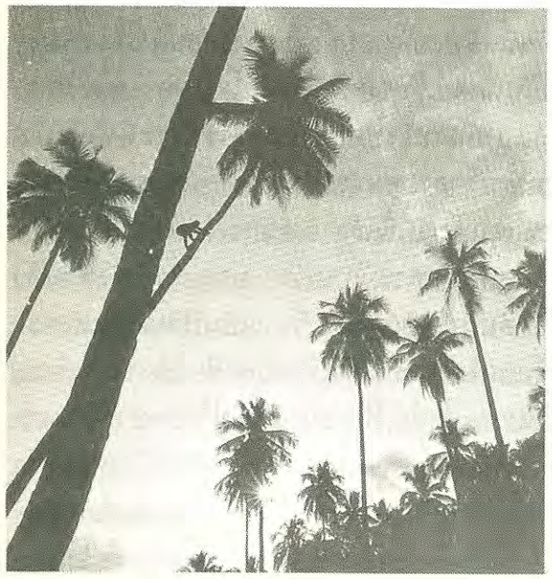

เปนคู่ ๆ เอกทา บางทีปรากฏเปนเปลวเพลิงรุ่งโรจน์โชติไปทั้งกาย บางทีก็เปนกระแสสายน้ำ พลุ่งออกทั่วทั้งองค์ พระมหากัสสปเถระกระทำปาฏิหารพลางทางเทศนา เอกทา บางทีพระมหาเถระสำแดงกายให้ปรากฏเปนบรมจักรพัตรา ประดับประดาไปด้วยเครื่องทรงสำหรับองค์บรมจักร มีจตุรงคเสนาแห่ห้อมล้อมมาไสว บางทีพระมหาเถระมีบริมณฑลกว้างขวางได้ ๑๒ โยชน์ ให้ปรากฏแก่มหาชนคอยทัศนา เอกทา บางทีสำแดงองค์เปนท้าวโกสีย์เทวราช มีพระองค์สูงสามร้อยเส้นโดยคณนา ประดับไปด้วยทิพยสรรพาภรณ์งามบวรประลาดตา เอกทา บางทีสำแดงกายเปนท้าวมหาพรหมสูงสามโยชน์ มีมหาพรหมเปนบริวารแวดล้อมแลไสว สำแดงให้ปรากฏแก่คนทั้งหลายแล้วจึงเทศนาโปรดประชาชนทั้งปวง ให้ลุล่วงเข้าสู่พระอริยภูมิเปนอันมาก โอตริต์วา จึงลงมาจากอากาศเวหา จึงอำลาพระสงฆ์ทั้งหลายว่า อาวุโสดูกรอาวุโสทั้งหลายทั้งปวง แต่บรรดามาประชุมกันจงค่อยอยู่เปนสุขเถิด อุส่าห์เจริญสมณธรรมอย่าประมาทในคำสั่งสอนของสมเด็จพระพุทธเจ้าเราจะลาอาวุโสทั้งหลายเข้าพระนิพพานแล้ว พระมหากัสสปเถระอำลาพระสงฆ์ทั้งหลายแล้ว จึงเข้าไปสู่ระหว่างภูเขาทั้งสามลูกแล้ว จึงคิดอยู่แต่ในใจว่าอาตมานี้ไซ้จะนิพพานในที่นี้ ขณะนั้นเทพยดาทั้งหลายรู้จิตรแห่งพระผู้เปนเจ้า จึงจัดแจงแต่งอาสนะที่ไสยาศปูลาดไปด้วยผ้าทิพยโกไสย แล้วจึงเอาดอกอุบลจงกลนีมีสีเขียวขาวแดงประดับประดาโดยรอบแท่นที่จะนิพพาน ทั้งหม้อน้ำตั้ง

...ตั้งแต่บัดนี้ไป มนุษย์ทั้งหลายอายุจะน้อยถอยลงทุกที ตราบเท่าถึง ๑๐ ปีเปนอายุไขย กาลครั้งนั้นไซ้จะเกิดสัตถันตระกัปฆ่าฟันกันตาย มิคสัญญีมนุษยทั้งหลายเห็นกันสำคัญว่าเปนเนื้อ ต่างคนต่างฉวยได้ก้อนดินและท่อนไม้ ๆ ก็กลับกลายเปนสาตราวุธ เข้าไล่สัปยุทธฆ่าฟันกันตายจนสิ้นสุด ยังเหลืออยู่แต่มนุษย์ที่หนีไปซอกอยู่ธารเขาแต่ผู้เดียว ๆ จึงอยู่ได้ ถ้าอยู่เปนสองสามคนแล้วก็ฆ่าฟันกันตายไม่เหลือหลอ สัต์ตาเห อติก์กัน์เต มิคสัญญีจะมีแต่ภอเพียง ๗ วันเท่านั้น ครั้งพ้น ๗ วันไปคนทั้งหลายที่เหลืออยู่นั้น จึงออกมาจากซอกห้วยธารเขามาพบกันเข้าก็บังเกิดเมตตาต่อกันและกัน ประพฤติแต่สุจริตธรรมทุก ๆ คน...

เต็มไปด้วยอุทกวารีเปนระเบียบกัน จตูสุ โกเณสุ มุมแท่นทั้งสี่มุมนั้นตั้งกระถางธูปตามบูชา จัต์ตาโรทัณ์ฑทีปกา แล้วปักเทียนตามถวายไว้ทั้งสี่มุมแท่นทั้งเครื่องสักการบูชาบุปผามาไลย ประทีปน้อยใหญ่แต่งไว้ในที่จะเข้าพระนิพพานนั้นงามตระการไปด้วยเครื่องบูชา เถโรปิ โข ฝ่ายพระมหากัสสปเถระพระผู้เปนเจ้า จึงขึ้นสู่ที่ไสยาศนั่งพับพะแนงเชิงเข้าสู่ผลสมาบัติเปนบรมสุขา ตโต ปัฏ์ฐาย ไม่ช้าก็ออกจากผลสมาบัติ จึงตั้งอธิษฐานไว้ฉนี้ว่ายทา อายุสังขาโร ถ้าแหละอาตมาดับสูญสิ้นอายุสังขารเข้าสู่นิพพานแล้วเมื่อใด อิเม ตโย ปัพ์พตาภูเขาทั้งสามนี้ไซ้จงมาประชุมกันเปนลูกเดียว ให้ปรากฏเปนห้องหับอยู่ในภายในภูผา อุปมาดังห้องที่ไสยาศอันมีศิริในกาลเมื่อนั้น อิมานิ ปุป์ผานิ อนึ่งเล่า บุบผามาลีแต่ล้วนสดชื่นชรอุ่ม ทั้งบานตูมผลิกลีบดูไสว อย่าได้เหี่ยวแห้งไปให้สดชื่นอยู่เปนปรกติดังนี้ จัต์ตาโร ทีปา อนึ่งเทียนทั้งสี่เล่มและกระถางธูปทั้งสี่มุมนี้ไซ้ อย่าดับอย่าสิ้นลงไปให้ตั้งเปนปรกติอยู่ในกาลบัดนี้เถิด ปุนาธิฏ์ฐาสิ พระมหากัสสปเถระจึงตั้งอธิษฐานอีกเล่าว่า อิโต จ ยถา ตั้งแต่บัดนี้ไป มนุษย์ทั้งหลายอายุจะน้อยถอยลงทุกที ตราบเท่าถึง ๑๐ ปีเปนอายุไขย กาลครั้งนั้นไซ้จะเกิดสัตถันตระกัปฆ่าฟันกันตาย มิคสัญญีมนุษยทั้งหลายเห็นกันสำคัญว่าเปนเนื้อ ต่างคนต่างฉวยได้ก้อนดินและท่อนไม้ ๆ ก็กลับกลายเปนสาตราวุธ เข้าไล่สัปยุทธฆ่าฟันกันตายจนสิ้นสุด ยังเหลืออยู่แต่มนุษย์ที่หนีไปซอกอยู่ธารเขาแต่ผู้เดียว ๆ จึงอยู่ได้ ถ้าอยู่เปนสองสามคนแล้วก็ฆ่าฟันกันตายไม่เหลือหลอ สัต์ตาเห

อติก์กัน์เต มิคสัญญีจะมีแต่ภอเพียง ๗ วันเท่านั้น ครั้นพ้น ๗ วันไปคนทั้งหลายที่เหลืออยู่นั้น จึ่งออกมาจากซอกห้วยธารเขา มาพบกันเข้าก็บังเกิดเมตตาต่อกันและกัน ประพฤติแต่สุจริตธรรมทุก ๆ คน ปาณาติบาตและอทินนาทาน ที่เปนอกุศลก็ละเสียได้ ไม่กระทำกาเมสุมิจฉาจาร เว้นจากมุสาวาทสุราเมรัย น้ำใจก็เปนกุศลทั้งหญิงชายคนทั้งหลายที่อายุ ๑๐ ปี ครั้นมีลูกหญิงชายแล้วลูกนั้นใจเป็นกุศลประพฤติแต่สุจริตธรรม อายุลูกหญิงชายนั้นก็ทวีถึง ๒๐ ปีเปนอายุไขย อายุมนุษย์ก็ทีวีขึ้นไป ๕๐ ปี ร้อยพันหมื่นแสนล้านโกฏิร้อยโกฏิพันโกฏิแสนโกฏิ คนทั้งหลายโสดก็อุส่าห์เจริญธรรมเปนนิรันดร อายุนั้นยืนขึ้นไป ๆ ถึงอสงไขยเปนที่สุด ตทาในกาลนั้นมนุษย์ทั้งหลายยังมิใคร่จะแก่ชราไม่ใคร่จะตาย คนทั้งหลายก็ประมาทมิได้ประพฤติธรรม อายุอสงไขยนั้นก็น้อยถอยเลื่อนลงมาตราบเท่าตั้งอยู่แสนโกฏิ มนุษย์ทั้งหลายโสดก็มีความประมาทขึ้นทุกที อายุมนุษย์ทั้งหลายก็น้อยถอยลงมา ๆ ตราบเท่าตั้งอยู่ ๘ หมื่นปีเปนอายุไขย โส ชัม์พุทีโป ในกาลครั้งนั้นไช้ ชมพูทวีปที่เราอยู่บัดนี้ ก็ราบรื่นเสมอสมานปานประหนึ่งหน้ากลอง ทั้งบ้านช่องชนบทราชธานีน้อยใหญ่ ก็มั่งคั่งไปด้วยเศรษฐีคหบดี สรรพจะมีไพบูลย์ทุกสิ่งทุกประการ ตทา ในกาลครั้งนั้นองค์พระพิชิตมารสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระนามชื่อว่าพระเมตไตรย ก็ลงมาตรัสในโลกนี้ พระเมตไตรยสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสแล้ว จึ่งเทศนาพระธรรมจักรโปรดเวนัยสัตว์ ให้สำเร็จมรรค

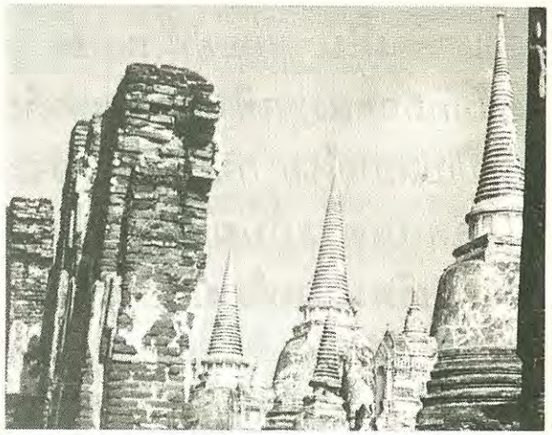

และผลเปนอันมาก พระองค์จะเสด็จมาสู่ที่อันนี้ มีบริษัทแห่ห้อมล้อมพระองค์มามีปริมณฑล ๑๒ โยชน์ องค์พระเมตไตรยนั้นโสด จะเอาพระหัตถ์เบื้องขวาช้อนเอาซากศพของอาตมาขึ้นชูไว้บนฝ่าพระหัตถ์อันกอบด้วยจักรลักขณะ แล้วจึ่งตรัสบอกแก่พระสงฆ์ว่า ภิก์ขเว ดูกรสงฆ์ทั้งหลายท่านจงเล็งแลดูซากศพนี้ คือเปนพี่ชายของพระตถาคตเปนสาวกผู้ใหญ่ ในสาสนาพระโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้า มีนามกรปรากฏชื่อว่าอริยกัสสปเถระ ถือธุดงค์ได้สิ้นทั้ง ๑๓ ประการ ตราบเท่าสิ้นชีวิตของอาตมา อยํ เถโร พระอริยกัสสปองค์นี้ ถือบังสุกุลิกธุดงค์ได้ตราบเท่าสิ้นชีวิตรถือเตจีวริกธุดงค์ ถือบิณฑปาติกธุดงค์ ถือสัปปทานจาริกธุดงค์ ถือเอกาสนิกธุดงค์ ถือปัตตปิณฑิกธุดงค์ ถือขลุปัจฉาภัตติกธุดงค์ ถืออรัญญิกรุกขมูลิกธุดงค์ ถืออัพโภกาสิกธุดงค์ ถือโสสานิกธุดงค์ ถือยถาสัณฐติกธุดงค์ ถือเนสัญชิกธุดงค์ ถือไว้ไม่เอนหลังนอนเลย ตั้งแต่วันอุปสมบทมาตราบเท่าถึง

วันเข้าพระนิพพาน ดูพระสงฆ์ทั้งหลาย อริยกัสสปเถระองค์นี้ มีปรกติถือธุดงค์ทั้ง ๑๓ ประการเปนอย่างอุกฤษฐ์ ประเสริฐยิ่งกว่าพระสงฆ์ทั้งหลายแต่บรรดาสาวกแห่งพระโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้ามักน้อยขัดเกลาเสียซึ่งบาปธรรม มิได้ติดต้องอยู่ในตระกูลทั้งหลาย จะเลี้ยงชีวิตก็บริสุทธิ์ปราศจากโทษ พระอริยกัสสปองค์นี้โสดย่อมปรากฏชื่อภานามในพระสาสนา ปุณ์ณจัน์โท วิยอุปมาดังพระจันทร์เทวบุตรในวันเพ็ญผ่องแผ้วอยู่ในพื้นนภาลัย ภควาองค์สมเด็จพระเมตไตรยสัมมาสัมพุทธเจ้า จะสรรเสริญคุณเราว่าลึกซึ้งแน่นหนาอุปมาดังเมทนีดล และน้ำในวังวนท้องทะเลหลวงและเขาสิเนรุราชบรรพต ย่อมปรากฏสูงใหญ่กว่าภูเขาทั้งหลายในโลกา องค์พระเมตไตรยสัมมาสัมพุทธเจ้า จะสรรเสริญคุณเราให้ปรากฏในท่ามกลางสงฆ์ด้วยประการฉนี้แล้ว ขณะนั้นเปลวเพลิงจึ่งบันดาลเกิดขึ้นในกายของอาตมา จึ่งสังหารซากศพนั้นให้สูญสิ้นนามบัญญัติ เหนือฝ่าพระหัตถ์พระเมตไตรยสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น เมื่อพระมหากัสสปเถระท่านตั้งอธิษฐานฉนี้แล้ว จึ่งอธิษฐานต่อไปอีกเล่า ถ้าแหละพระเจ้าอชาตศัตรูบรมกระษัตรเธอรู้ว่าอาตมาเข้าสู่พระนิพพาน จะเสด็จมากระทำสักการบูชาด้วยภักดี อิเม ตโย ปัพ์พตา ภูเขาทั้งสามลูกนี้จงหลีกออกไปให้โอกาศแก่พระยาอชาตศัตรูเธอกระทำนมัสการสักการบูชา ปูชาวสาเนครั้นสิ้นเสร็จสักการบูชาแห่งพระยาอชาตศัตรูแล้วภูเขาทั้งสามลูกนี้จงมาประชุมกัน ปกปิดกายของอาตมานั้นให้มิดชิดดังเก่านั้นเถิด เถโร ฝ่ายพระมหากัสสปเถระพระผู้เปนเจ้า ครั้นอธิษฐานด้วยประการฉนี้แล้ว จึ่งเอนองค์ลงเหนือแท่นที่ไสยาศโดยบุรพเบื้องทักขิณา ลำดับหัตถ์บาทาเปนระเบียบ บ่ายพระเศียรสู่อุดรทิศา นิพ์พานธาตุยา ก็ดับเบญจขันธ์เข้าสู่พระอมตมหานิพพานสูญสิ้นทั้งวิบากขันธ์และกรรมมัชรูปไม่เหลือหลอมิได้สืบต่อรูปกายให้ปรากฏในภพหน้า ก็ปรากฏชื่อว่าอนุปาทิเสสปรินิพพาน ตัส์มึ ขเณ ขณะเมื่อพระมหากัสสปเถระท่านนิพพานแล้ว ภูเขาทั้ง ๓ ลูกนั้นก็มาประชุมกันเข้า เหมือนพระผู้เปนเจ้าอธิษฐานไว้ ปิดปกรูปกายสนิทสนมเปนศิลาแท่งเดียวมีอาการดุจภาชนะตั้งลงไว้สนิทแน่น ภายในที่แท่นเปนห้องหับ ประดับประดาด้วยเครื่องต่าง ๆ สัพ์เพ เทวมนุส์สา ฝ่ายเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายที่มาประชุมกัน กับทั้งพระสงฆ์เปนสิสสานุสิส ครั้นเห็น ภูเขาปกปิดศพพระมหาเถระเจ้าแลไปมิได้เห็นพระผู้เปนเจ้าให้ร้อนเร่าในอุรา ชวนกันโศกาพิไรร่ำทุกตัวตน ทอดใจใหญ่พิไรบ่นอยู่อึงมีว่าโอ้แต่นี้และจะแลลับไม่เห็นแล้ว เหมือนดังดวงประทีปแก้วได้ส่องสัตว์ มาเกิดวิบัติดับสิ้นเสร็จที่เคยแจ้งก็มืดมน เหมือนฝูงคนเคยได้เห็นทุกเช้าเย็นเปนอัตรา ท่านเทศนาสั่งสอนเปนนิรันดร เออเมื่อกระนั้นจะกระทำไฉน มหาชนโศกาลัยละห้อยด้วยมิได้เห็นศพพระมหากัสสปเถระไนครั้งนั้น ทั้งอัศจรรย์ก็บังเกิดมีเปนโกลาหลเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายไม่เห็นศพพระมหาเถระเจ้าแล้ว ก็ชวนกันกระทำสักการบูชาแต่ภายนอกภูเขา แล้วถวายนมัสการกราบลาพระผู้เปนเจ้ากลับไป

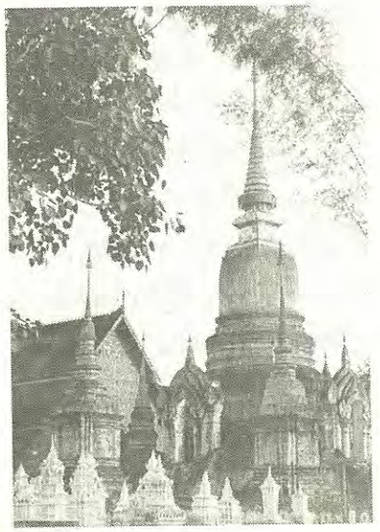

ตทา ในกาลครั้งนั้นไซ้ สมเด็จบรมกระษัตร-อชาตศัตรูราชบรมบพิตร เสด็จสถิตย์เหนือมณเฑียรแท่นที่บรรทม เปนบรมสุขสำราญพระกมลหฤทัย อำมาตย์ราชเสนาทั้งหลายจึ่งปฤกษากันว่า ดูกรชาวเรา เออก็เมื่อกระนั้นจะทำไฉนดี สมเด็จบรมกระษัตรเธอบรรทมตื่น จะทูลเรื่องราวพระมหากัสสปเถระว่าท่านเข้านิพพาน ท้าวเธอได้ทรงฟังก็จะบันดาลร้อนพระทรวงโศกา ด้วยความรักใคร่ในพระมหากัสสปเถระ เห็นท้าวเธอจะสิ้นพระชนม์เปนแม่นมั่น เออเมื่อกระนั้นเราจะคิดไฉนดี จำเราจะคิดอ่านรักษาชีวิตท้าวเธอไว้ในครั้งนี้ เอวํ มัน์เตต์วา หมู่มนตรีข้าราชการคิดอ่านกันแล้ว จึ่งให้หมอหลวงทั้งหลายมา จึ่งมีวาจาไถ่ถามว่า ดูกรท่านทั้งหลาย บัดนี้สมเด็จ-บรมกระษัตร ถ้าแหละได้ทรงฟังว่าพระมหากัสสป-เถระเข้าพระนิพพาน จะมีพระสันดานเหือดแห้งสูญสิ้นพระชนม์ ท่านทั้งปวงจะคิดผ่อนผันประการใด หมอทั้งหลายจึ่งตอบคำอำมาตย์ว่าอย่าวิตกเลยข้าทั้งหลายจะประกอบยา หมอทั้งหลายนั้นจึ่งให้เอารางทองมา ๕ ใบรางใบหนึ่งนั้นใส่เต็มไปด้วยน้ำอ้อยสด รางใบหนึ่งใส่น้ำนมสด รางใบหนึ่งใส่ทธิอันใส รางใบหนึ่งใส่เต็มไปด้วยของหอม รางใบหนึ่งใส่น้ำเย็นใสสอาด แล้วจึ่งประกอบโอสถใส่ลงทุกรางสำเร็จแล้ว จึ่งตั้งเรียงเคียงกันไว้ คอยสมเด็จบรมกระษัตรพระองค์จะบรรทมตื่นจากสิริไสยาศ อถ ปพุช์ฌิต์วา สมเด็จพระเจ้าอชาต-ศัตรูราช บรรทมตื่นฟื้นพระองค์ สรงพระภักตร์บ้วนพระโอษฐ์ เสด็จออกพระที่นั่งบัลลังก์รัตน์ภายใต้เสวตฉัตรอันโอโถงในท้องพระโรงมหา-วินิจฉัยมีหมู่อำมาตย์หมอบเรียงรายรับบัญชาบรมราชาสำราญพระไทย อำมาตย์ทั้งหลายจึ่งกราบทูลว่า เทว ข้าแต่พระองค์ผู้สมมุติเปนเทวราช เมื่อพระบาทเสด็จบรรทมเมื่อเพลาตะวันเที่ยง พระ-มหากัสสปเถระท่านเข้ามา จะถวายพระพรฝ่าละอองธุลีพระบาท เมื่อมิได้พบเสด็จแล้วท่านก็กลับไป ขอพระองค์จงทราบพระไทยดังข้าพระบาทกราบทูลพระกรุณา ราชา สมเด็จบรมกระษัตรได้ทรงฟังอำมาตย์กราบทูลว่าพระมหากัสสปเถระท่านเข้ามา จึ่งมีพระโองการซักถามว่าท่านจะไปไหนหรือ อำมาตย์จึ่งกราบทูลว่าท่านจะลาไปเข้านิพพาน พระโองการจึ่งซักถามว่า พระผู้เปนเจ้าจะนิพพานเมื่อใด อำมาตย์จึ่งกราบทูลว่า ท่านไปเข้านิพพานเสียแล้วแต่เพลาเย็นวันนี้ พระพุทธเจ้าข้า ตํ สุต์วา เมื่อสมเด็จบรมกระษัตรพระเจ้าอชาต-

...เออสิ่งใดในโลกนี้จะเปนที่พึ่งพายิ่งกว่าความสัจนั้นหามิได้ อิติจินเตต์วา ท้าวเธอทรงพระดำริแล้วจึ่งเสด็จเข้าใกล้ภูผา ชาณุมัณฑลํปติฏฐเปต์วา จึ่งคุกพระเพลาลงกับพื้นพสุธา จึ่งยกพระหัตถ์ทั้งซ้ายขวาขึ้นประนมน้อมพระกายลงถวายอภิวาทด้วยเบญจางคะประดิษฐ์ ๓ วาระแล้ว จึ่งประนมพระหัตถ์ไว้เหนือพระเศียร แล้วจึ่งตั้งความสัจจาว่า โภน์โต เทวสํฆาโย ดูกรหมู่เทพยดาทั้งหลายผู้เจริญ จงฟังถ้อยคำของข้าในครั้งนี้ อันตัวข้าพเจ้านี้จงรักภักดีต่อพระมหากัสสปเถระผู้เปนอุปัชฌาย์ เมื่อข้าพเจ้ามีความปีติยินดีมีกำลังล้นพ้นจะรำพรรณเดชะความสัจความจริงของข้านั้นภูเขาทั้ง ๓ นี้ จงหลีกออกไปให้ข้าเห็นศพพระมหากัสสปเถระเถิด เมื่อสมเด็จบรมกระษัตรทรงตั้งสัจจา-ธิษฐานฉนี้มิได้ช้า ตโย ปัพ์พตาอันว่าภูเขาทั้งหลาย ๓ ก็หลีกออกไปกายพระมหาเถระก็ปรากฏแก่มหาชน...

ศัตรูราชได้ทรงฟังอำมาตย์ทูลว่าพระมหากัสสป-เถระนิพพานเสียแล้วแต่เพลาเย็น พระกมลหฤทัยเธอเต้นอยู่ตึกตัก ทัฬ์หํ สิเนหวเสน ด้วยสามารถความรักใคร่ในมหาเถระเปนกำลัง มิอาจจะดำรงทรงพระกายไว้ได้ด้วยกำลังทรงพระโศกาพระกายาให้เร่าร้อนกำเริบสิ้นทั้งอินทรีย์ ก็ถึงกาลวิสัญญีสลบซบพระองค์เอียงเอนลงบนแท่นพระที่นั่งในกาลครั้งนั้น เต อมัจ์จา ฝ่ายว่าอำมาตย์ทั้งหลายจึ่งชวนกันเข้าพยุงพระองค์ ลงชุบแช่ในรางเต็มไปด้วยน้ำอ้อยสดให้ซึมซาบทั่วทั้งกายา แล้วจึ่งยกพระองค์บรมกระษัตรขึ้นจากรางน้ำอ้อยสดจึ่งให้ลงชุบแช่ในรางน้ำนมสดมิได้ช้า น้ำนมนั้นก็ซึมซาบเข้าไปรักษาพระหฤทัย ท้าวเธอก็ได้สติสมประฤาดีขึ้นมาแล้วจึ่งมีพระบัญชาตรัสถามเล่าอำมาตย์ก็กราบทูลเหมือนดังเก่าที่ว่ามาแล้ว ท้าวเธอได้ทรงฟังก็สลบไปอีกเล่า อำมาตย์ทั้งหลายจึ่งพยุงพระองค์ลงชุบแช่ในรางน้ำนมสด ครั้นซึมซาบพระองค์แล้ว จึ่งยกลงสู่รางสัปปี แล้วยกลงสู่รางเต็มไปด้วยปุ่มเปือกของหอม แล้วจึ่งยกไปชุบแช่ในรางน้ำเย็นใสสอาดมิได้ช้า ราชา สมเด็จบรมกระษัตรพระเจ้าอชาตศัตรู ครั้นท้าวเธอถูกต้องโอสถอันแพทย์ทั้งหลายประกอบยาถวาย

ก็กลับได้สติสมปฤดีเปนปรกติดังเก่า จึงมีโองการตรัสถามอำมาตย์ไปอีกเล่าว่า โภน์โต ดูกรอำมาตย์ทั้งหลายผู้เจริญ พระมหากัสสปเถระอุปัชฌาย์ของเรา บัดนี้พระผู้เปนเจ้าไปเข้านิพพานที่ไหน อำมาตย์จึงกราบทูลว่า ขอพระราชทานพระมหา-เถระท่านไปเข้านิพพานในกุกกุฏสัมปาตบรรพตโน้น สมเด็จบรมกระษัตรได้ทรงฟังอำมาตย์ จึงมีพระโองการตรัสสั่งให้เอากลองไชยไปตีป่าวชาวเมืองสิ้นทั้งนั้น ให้จัดแจงกันหาเครื่องสักการบูชาทั้งธงผ้าธงกระดาษฉัตรน้อยฉัตรใหญ่ ทั้งพิณพาทย์กลองไชยกลองชนะแตรสังข์บัณเฑาะว์ดุริยางคะดนตรี บุปผามาลีสุคันธรสของหอมเปนเครื่องสักการบูชาสำเร็จแล้ว จึงเสด็จออกจากพระภารามีจตุรงคโยธาแห่ห้อมล้อมมาไสว พระองค์เสด็จบ่ายพระภักตร์เฉภาะต่อกุกกุฏสัมปาตบรรพตในทันใด ครั้งถึงท้าวเธอจึงทอดพระเนตรมิได้เห็น

ศพพระผู้เปนเจ้า เห็นแต่ภูเขาทั้ง ๓ ประชุมกันเข้าเปนแท่งเดียว จึงเหลียวพระภักตร์มาตรัสถามอำมาตย์ว่า ภเณ ดูกร ภณาย ศพพระอุปัชฌาย์อยู่ที่ไหนจึงไม่เห็นเปนเหตุประการใด อำมาตย์ทั้งหลายจึงกราบทูลว่า เทว ข้าแต่สมเด็จบรมบพิตร พระมหาเถระสถิตย์อยู่ในระหว่างท่ามกลางภูเขาทั้ง ๓ นี้ บรมนราธิบดีจงทราบพระไทย ท้าวเธอได้ทรงฟังอำมาทั้งหลายกราบทูล จึงทรงพระดำริว่าไฉนอาตมาจะได้เห็นศพพระอุปัชฌาย์ จำอาตมาจะตั้งความสัจจึงจะได้ เออสิ่งใดในโลกนี้จะเปนที่พึ่งพายิ่งกว่าความสัจนั้นหามิได้ อิคิ จินเตต์วา ท้าวเธอทรงพระดำริแล้ว จึงเสด็จเข้าใกล้ภูผาชาณุมัณฑลํ ปติฏฺฐเปต์วา จึงคุกพระเพลาลงกับพื้นพสุธา จึงยกพระหัตถ์ทั้งซ้ายขวาขึ้นประนมน้อมพระกายลงถวายอภิวาทด้วยเบญจางคะประดิษฐ์ ๓ วาระแล้ว จึงประนมพระหัตถ์ไว้เหนือพระเศียรแล้วจึงตั้งความสัจจาว่า โภน์ โต เทวสํฆาโย ดูกรหมู่เทพยดาทั้งหลายผู้เจริญ จงฟังถ้อยคำของข้าในครั้งนี้ อันตัวข้าพเจ้านี้จงรักภักดีต่อพระมหา-กัสสปเถระผู้เปนอุปัชฌาย์ เมื่อข้าพเจ้ามีความปีติยินดีมีกำลังล้นพ้นจะรำพรรณ เดชะความสัจความจริงของข้านั้น ภูเขาทั้ง ๓ นี้ จงหลีกออกไปให้ข้าเห็นศพพระมหากัสสปเถระเถิด เมื่อสมเด็จบรมกระษัตรทรงตั้งสัจจาธิษฐานฉนี้มิได้ช้า ตโย ปัพ์พาตา อันว่าภูเขาทั้งหลาย ๓ ก็หลีกออกไปกายพระมหาเถระก็ปรากฏแก่มหาชน มีสมเด็จบรมกระษัตรเปนต้นเปนประธาน ด้วยกำลังสัจจาธิษฐานแห่งพระยาอชาตศัตรูแลกำลังอธิษฐาน

ที่พระมหาเถระตั้งไว้ในกาลเมื่อจะเข้าสู่พระนิพพานนั้น มหาชนกาโย ฝ่ายมหาชนพลนิกายกับทั้งราษฎรชาวพระนครทั้งหลายนั้น ครั้นเห็นก็อัศจรรย์ประหลาดตา ต่างคนก็ต่างตบมือหัวเราะร้องส้องสาธุการ เอิกเกริกถ้วนทุกตัวคน แล้วก็เปลื้องผ้าออกทำธงบูชาศพพระมหาเถระ ด้วยความปีติยินดีด้วยเห็นอัศจรรย์ประจักษ์ตา ราชา ฝ่ายสมเด็จบรมกระษัตรท้าวเธอทอดพระเนตรไปแต่ไกลเห็นศพพระมหาเถระไสยาศอยู่บนแท่นที่บรรทมมีเครื่องสักการบูชาตั้งเปนพนมแลไสว ที่เทพยดาตั้งไว้กระทำสักการบูชา ทั้งธูปเทียนชวาลาตามสว่าง สัญ์ชาตพลวโสโก ท้าวเธอทอดพระเนตรเห็นก็สลดพระไทย น้ำพระเนตรไหลลงโทรมพระภักตรา สาวพระบาทเข้าไปใกล้ทรงพระกรรแสงไห้พิไรรำพรรณพลางทางหมอบลงแทบพระบาททั้งสองเหยียดพระหัตถ์ทั้งสองประคองเท้าพระ-มหาเถระ ทรงพระพิลาปกราบกรานวันทาบูชาด้วยเครื่องสักการของหอม ราชวัดดอกไม้ฉัตรธงทั้งฆ้องกลองแตรสังข์ประโคมดุริยดนตรี ประโคมสมโภชพระมหาเถระสิ้น ๗ วัน ท้าวเธอเสด็จอยู่ในที่นั้นมิได้คลาศคลา กระทำสักการบูชา ๗ วัน ๗ ราตรี สัต์ตาหวสาเน ครั้นถึงวันที่สุดคำรบ ๗ วันแล้วภูเขาทั้ง ๓ ก็มาประชุมกันเข้าเปนแท่งเดียว กำบังศพมิให้ปรากฏแก่คนทั้งหลาย ราชา สมเด็จบรมกระษัตรพระเข้าอชาตศัตรูราช กับทั้งเสนาอำมาตย์ข้าราชการผู้น้อยผู้ใหญ่ เมื่อมิได้เห็นศพพระมหากัสสปเถระให้ร้อนเร่าในอุรา สัญ์ชาตพลวโสโก โรทิต์วา บังเกิดความโศกาในสันดาน

...ตกว่าซากศพพระมหาเถระนั้น ทุกวันนี้ก็ยังปรากฏเปนปรกติมิได้เปื่อยเน่า ทั้งธูปเทียนดอกไม้เครื่องสักการบูชานั้นเล่าก็ยังตั้งอยู่เปนปรกติมิได้ดังสาบสูญเหี่ยวแห้งไป ยังตั้งอยู่ดังเก่าเหมือนพระผู้เปนเจ้าอธิษฐานเมื่อยังมีพระชนม์ เครื่องสักการบูชาทั้งนี้จะปรากฏไปจนศาสนาพระ-เมตไตรยสัมมาสัมพุทธเจ้า...

ให้ร้อนรนกระวานกระวาย ร่ำร้องไห้รักพระมหา-เถระถ้วนทุกตัวคน ให้มืดมนในอุราอุปมาดังพระสุริโยทัยเธอผัสดงคตลับเหลี่ยมเขาพระสุเมรุราชเบื้องทิศตะวันตกสิ้นแสงอัสดงค์ ท้าวเธอทรงพระโศกาด้วยความวิโยคพลัดพรากจากอุปัชฌาย์อภิวาเทต์วา ท้าวเธอถวายอภิวาทกราบลาแล้วเสด็จเข้าสู่พระนครกับด้วยมหาชนพลนิกาย มีพระไทยละห้อยหาพระมหาเถระไม่วายวัน ความรักใคร่ผูกพันพ้นที่จะประมาณ ท้าวเธออุส่าห์รักษาศีลบำเพ็ญทานเปนเนื่องนิจด้วยพระไทยเธอคิดถึงคำสอนแห่งพระมหากัสสปเถระผู้เปนอุปัชฌาย์ยาวัช์ชัต์ตนา ตกว่าซากศพพระมหาเถระนั้น ทุกวันนี้ก็ยังปรากฏเปนปรกติมิได้เปื่อยเน่าทั้งธูปเทียนดอกไม้เครื่องสักการบูชานั้นเล่าก็ยัง

...จะว่าไปไยถึงท่านทั้งหลายเปน-โลกิยชน แต่ท่านที่เปนอริยบุคคลอันประเสริฐ เหมือนหนึ่งว่าพระ-มหากัสสปเถระ ก็ไม่อาจจะพ้นอำนาจอนิจจ์ยังรู้แก่รู้ชรายังรู้มรณะดับสูญสิ้นพระชนม์...

ตั้งอยู่เปนปรกติ มิได้ดับสาบสูบเหี่ยวแห้งไป ยังตั้งอยู่ดังเก่าเหมือนพระผู้เปนเจ้าอธิษฐานเมื่อยังมีพระชนม์ เครื่องสักการบูชาทั้งนี้จะปรากฏไปจนศาสนาพระเมตไตรยสัมมาสัมพุทธเจ้า เครื่องสักการบูชากับซากศพมิได้สาบสูญแต่สักสิ่งสักอันอนาคเต กาเล ครั้นนานไปเบื้องน่า องค์พระเมต-ไตรยสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสแล้วพระองค์จึ่งจะเสด็จมากับบริวาร มีปริมาณมณฑลกว้างยาว ๑๒ โยชน์ โดยคณนา พระองค์จึ่งเอาพระหัตถ์เบื้องขวาช้อนเอาศพพระมหาเถระเชิดชูไว้ในท่ามกลางสงฆบริวาร องค์สมเด็จพระทศพลญาณจึ่งสำแดงคุณพระมหากัสสปให้ปรากฏ แก่บริษัททั้งหลายดังกล่าวมาแล้วแต่หลังพระสงฆ์ได้ฟังก็ชื่นชมโสมนัสในเทศนา พระอริยเมตไตรยพรรณาคุณพระอริยกัสสปแล้ว ในทันใดเปลวไฟก็บังเกิดขึ้นในกายแห่งพระมหาเถระ สังหารศพให้เปนจุณสิ้นสูญไปบนฝ่าพระหัตถ์แห่งพระศรีอริยเมตไตรยสัมมาสัมพุทธเจ้าในกาลครั้งนั้น โลกนาโถ อันว่าองค์สมเด็จพระเมตไตรยบรมโลกนารถพระองค์จึ่งเอาธาตุแห่งพระมหากัสสปเถระบรรจุไว้ในพระสถูปในประเทศนั้น หวังจะให้เปนที่ไหว้ที่บูชาแห่งเทพยดามนุษย์ทั้งหลายสำเร็จแล้ว พระองค์จึ่งไปสู่ที่อยู่ของพระองค์ในกาลครั้งนั้น

สาธโว ดูกรสัปบุรุษทั้งหลายอันประกอบไปด้วยศรัทธา เมื่อมีสติปัญญาพิจารณาเห็นว่าเกิดมาในสังสารวัฏ มีแต่พรากพลัดกระจัดกระจายถึงแก่ความตายเปนต้นเปนประธาน อนิจจ์ตามล้างตามผลาญทุกตัวตน ไม่มีใครพ้นอนิจจ์เลย จะว่าไปไยถึงท่านทั้งหลายเปนโลกิยชน แต่ท่านที่เปนอริยบุคคลอันประเสริฐ เหมือนหนึ่งว่าพระมหากัสสปเถระ ก็ไม่อาจจะพ้นอำนาจอนิจจ์ยังรู้แก่รู้ชรายังรู้มรณะดับสูญสิ้นพระชนม์ สาธุสัปบุรุษทั้งหลายผู้มีปัญญาพิจารณาเห็นความอนิจจ์ดังกล่าวมาฉนี้ จงมีสติอุตส่าห์ขวนขวายหาสิ่งอันเปนแก่นสาร คือรักษาศีลบำเพ็ญทานการกุศลผลสุจริต ให้ตั้งจิตรจำเริญกุศลกรรมบถ ๑๐

...อย่าพึงเกียจคร้านในกองการกุศลจะมีผลในภพน่า จงอุส่าห์สร้างสมไปอย่าได้ขาดเหมือนภาชนะตั้งไว้กลางแจ้งยามฝนและยามแล้งรองน้ำฝน ๆ นั้นตกลงทีละน้อย ๆ เปนนิตย์ไป ภาชนะนั้นไซ้ก็เต็มไปด้วยน้ำฝน เหมือนดังคนมีปัญญาเขาอุส่าห์สร้างกุศลประสมไว้ นานไปก็มีบริบูรณ์ด้วยกุศล จะเปนเสบียงเลี้ยงตนไปในมรคาอันไกลคือวัฏฏะ-สงสาร ตราบเท่าสำเร็จพระนิพพานเปนที่สุดความปราถนา...

ประการ อย่าพึงเกียจคร้านในกองการกุศลจะมีผลในภพน่า จงอุส่าห์สร้างสมไปอย่าได้ขาดเหมือนภาชนะตั้งไว้กลางแจ้งยามฝนและยามแล้งรองน้ำฝน ๆ นั้นตกลงทีละน้อย ๆ เปนนิตย์ไป ภาชนะนั้นไซ้ก็เต็มไปด้วยน้ำฝน เหมือนดังคนมีปัญญาเขาอุตส่าห์สร้างกุศลประสมไว้ นานไปก็มีบริบูรณ์ด้วยกุศล จะเปนเสบียงเลี้ยงตนไปในมรคาอันไกลคือวัฏฏะสงสาร ตราบเท่าสำเร็จพระนิพพานเปนที่สุดความปรารถนา ครั้นสิ้นชนม์วรรษาลงในชาตินั้นไซ้ ก็จะตรงไปเมืองแก้วคือพระมหา-นิพพาน ดับชาติกันดารชรากันดารมิได้รู้เกิดไปในภพน่า จะเปนมหาบรมสุขสิ้นทุกข์สิ้นภัยอุบัทวะไม่แผ้วพาน ปานดังพระอริยบุคคลแต่ก่อนบห่อนที่จะมีทุกข์ จะเปนบรมสุขในเมืองแก้ว กล่าวแล้วคือพระมหานครนิพพาน

จบเรื่องพระมหากัสสปเถระนิพพาน

■■■■

วิสาขบูชามหามงคล

ขอเชิญร่วม

ทอดผ้าป่ามหากุศล ปฏิบัติธรรม เวียนเทียน

ถวายเป็นพุทธบูชา

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

วันศุกร์ที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

แวดวงธรรมกาย

โดย **วิชชาธร**

มีคำขวัญมากมายที่พูดถึงเด็ก ๆ โดยพยายามเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของเขาเหล่านั้นมาหลายยุคหลายสมัยแล้ว แต่ครั้นเมื่อเวลาได้ล่วงเลยไป เยาวชนจึงได้เรียนรู้ว่าอันเพียงคำขวัญที่ไพเราะเช่นนั้น ย่อมไม่อาจจะนำชีวิตของเขาให้เจริญเติบโตไปสู่โลกที่สวยงาม สงบและปลอดภัยจากทุกข์ได้ ยกเว้นจะได้พบแนวทางปฏิบัติที่สามารถชี้ให้เห็น จุดเริ่มต้นและจุดสำเร็จได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีผู้แนะนำและแสดงถึงวิธีปฏิบัติให้เข้าใจได้

ท่านพระอาจารย์ **ณรงค์ โฆสโก** รองเจ้าอาวาสวัดเกาะวาลุการาม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้สำเร็จการศึกษาขั้นปริญญาโททางวิศวกรรมจากประเทศฟิลิปปินส์ ที่ขณะนี้ยังมีวัยไม่เต็ม ๔๐ ปี ก็เป็นท่านหนึ่งที่เห็นความสำคัญและมีความห่วงใยในทางดำเนินชีวิตของเยาวชนอยู่มาก ยิ่งเมื่อท่านหันมาศึกษาปฏิบัติทางพระศาสนาลึกซึ้งเข้าไปแล้ว ท่านจึงได้เห็นถึงคุณประโยชน์อันมหาศาลของพระสัทธรรมคำสอนของพระบรมศาสดาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ความดำริที่จะปลูกฝังสิ่งที่ดีงามเหล่านี้เข้าไว้กับเยาวชนของชาติก็บังเกิดขึ้นโดยได้รับการแนะนำและสนับสนุนจากสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และคราวนี้ก็เป็นโอกาสอันดีที่เราได้มาพูดคุยกับท่าน

● ***มักมีคนพูดว่าคนที่มีความรู้ดีทางโลก เมื่อมาบวชเสีย ความรู้ก็จมหายไปด้วย ท่านมีทัศนะอย่างไร ?***

○ อันนี้เราก็สามารถทำประโยชน์ทางด้านอื่นได้นะ เพราะความรู้ทางโลกนั้น ถ้าจะเอามาใช้ทางธรรมมันก็คนละเรื่องกัน เนื่องจากไม่อาจนำมาใช้ได้เสียทั้งหมด จึงอาจใช้ประโยชน์ได้เพียงบางส่วนเท่านั้นนะ เพราะส่วนใหญ่จะต้องใช้พื้นฐานทางด้านธรรมะ เพราะเรามาบวชก็เพื่อธรรมะนี่ ไม่ใช่ว่าเราไปร่ำเรียนทางโลกมา เช่นจบทางด้านบริหารธุรกิจ พอบวชแล้วก็เลยมาทำมาค้าขาย มันก็วุ่น ผิดวัตถุประสงค์ของการบวชไป

● ***ท่านมีแผนการเผยแพร่ธรรมปฏิบัติในลำปางอย่างไรบ้าง ?***

○ ส่วนใหญ่คิดจะเน้นทางด้านเยาวชนนะ ด้วยการอบรมให้แก่นักเรียนระดับประถม อายุระหว่างตั้งแต่ ๘ - ๑๕ ปีก็รู้สึกว่าได้ผลดีทีเดียว ทั้งนี้จากการที่ได้ติดตามพฤติกรรมของเด็กที่ผ่านการอบรมออกไป จากคำบอกเล่าของครู จากผู้ปกครองบ้าง เช่นว่า เมื่อกลับไปบ้านแล้ว ก็มีอุปนิสัยที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีมากขึ้น มีความประพฤติเรียบร้อยดีขึ้นจนผู้ปกครองรู้สึกผิดหูผิดตา

● ***การอบรมที่ผ่าน ๆ มาเป็นอย่างไรบ้าง ?***

○ ก็อย่างเช่นกะว่าจะรับสัก ๗๐ รูป ก็เลยเป้าไป เพราะมีผู้สนใจเข้ามารับการอบรมมาบวชสามเณรกันถึง ๑๒๐ รูป

● ***เมื่อเด็ก ๆ มาอยู่มากินกันมาก ๆอย่างนี้ ท่านหนักใจบ้างไหม ?***

○ อาตมาไม่หนักใจอะไรเลย เพราะได้อาศัยบารมีหลวงพ่อวัดปากน้ำช่วย อย่างเช่น เมื่อปีก่อนนั้นเรารับมาเกือบ ๗๐ รูป ซึ่งตอนนั้นก็หนักใจพอสมควร แต่พอหลังจากที่สามเณรพากันปฏิบัติได้ธรรมะแล้ว นี่อาตมาพูดไปก็ขนลุกไปนะนี่ เพราะพอถึงช่วงนั้น อะไร ๆ ก็ดีขึ้นมาอย่างทันตาเห็นเลย ก็มีความเชื่อมั่นว่าถ้าหากคราวนี้จะมีมากถึง ๑๒๐ รูป พอเราอบรมไปสัก ๒ - ๓ วัน พอให้สามเณรได้ธรรมะกันแล้ว สถานะการณ์ก็คงจะดีขึ้นแล้วก็เป็นเช่นนั้นจริง เพราะได้มีผู้เข้ามาสนับสนุนโครงการนี้จนเกินความต้องการ จนสามารถที่จะเผื่อแผ่เจือจานออกไปที่อื่นได้ด้วย อาตมาคิดว่า การที่เราอบรมเด็ก ๆ นี้ ก็อุปมาดังผ้าขาวที่ย่อมแปดเปื้อนอะไรได้ง่าย ๆ ถ้าเราสามารถเข้าไปแก้ไขได้ตั้งแต่ปัญหาขั้นพื้นฐานให้ดีได้แล้ว ชีวิตของเด็ก ๆ ก็จะดำเนินไปในทางดีง่ายขึ้น

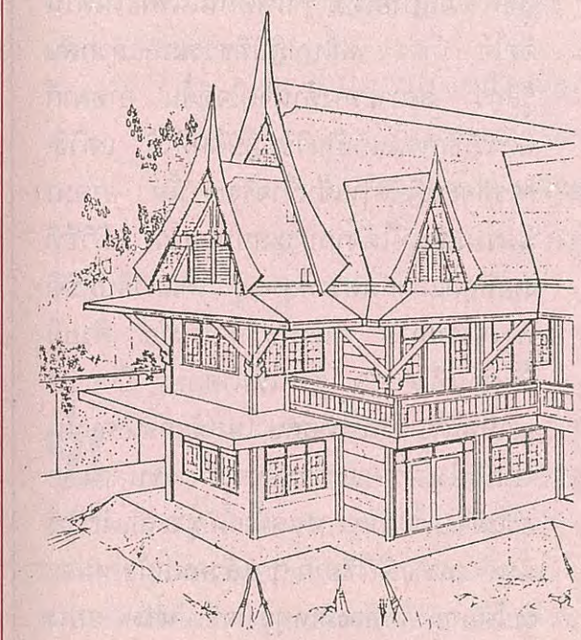

● ***รู้สึกว่าในวัดตอนนี้กำลังสร้างอะไรอยู่ ?***

○ กำลังเริ่มโครงการสร้างศาลาสำหรับปฏิบัติธรรม เพราะสถานที่ในการอบรมธรรม ปัจจุบันยังไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม จึงได้วางโครงการสร้างศาลา ๒ ชั้นเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อใช้ในการปฏิบัติธรรมกัมมัฏฐาน คือทุกวันนี้เราใช้พื้นที่ในการอบรมธรรมะที่มีลักษณะเปิด มีชาวบ้านเดินผ่านไปผ่านมาตลอด จึงมาคิดกันว่า วัดมีพื้นที่ด้านหลังเหมาะสม เพราะเป็นที่ไม่พลุกพล่าน สงบ สมควรเป็นพื้นที่ใช้สอยในการปฏิบัติธรรมได้ ก็เลยได้สร้างอาคารดังกล่าวขึ้น ตอนนี้ยังไม่เสร็จนะ

● ***การอบรมเยาวชนเช่นนี้ ท่านคิดว่าจะมีผลไปสู่ผู้ปกครองทางบ้านหรือไม่ ?***

○ มีผลที่เห็นได้เช่น เด็กจะเป็นส่วนสำคัญที่ชักจูงผู้ใหญ่ให้หันหน้ามาเข้าวัดกัน เพราะตอนนี้ก็มีผู้ปกครองหลายท่านได้เข้าวัดมาก็เพราะลูก ด้วยความรักลูกตามใจลูก ก็ลูกอยากบวชนี่นะ อันที่จริงผู้ปกครองส่วนใหญ่ในสมัยนี้ ไม่ค่อยจะมีเวลาให้ความสุขทางใจกับลูก มักให้แต่วัตถุสิ่งของ ให้เงินทอง เพื่อแสดงว่าตนนั้นรักลูก ทีนี้ปัญหามักเกิดที่ว่าการกระทำอย่างนี้มันไม่ได้ทำให้เกิดความอบอุ่นในใจแก่เด็ก ดังนั้นเมื่อเด็กขาดความอบอุ่น เด็กก็จะหันเหสิ่งชดเชยทางอื่นเข้าหาตนเอง นี่แหละโครงการของเราจึงพยายามดึงเด็กให้มาวัด มาปฏิบัติธรรม จากนั้นเด็กก็จะถ่ายทอดอะไร ๆ ที่แกพบไปสู่ผู้ใหญ่ผู้ปกครอง ให้ได้ฟังได้รับรู้กัน อย่างนี้แหละที่ผู้ปกครองจะเกิดความชื่นชม จนยอมเสียสละเวลาที่จะติดตามมากับลูก เรียกว่าเป็นการดึงผู้ใหญ่ผู้ปกครองทางอ้อม

● ***มีผู้ใหญ่มากน้อยสักเพียงใด ที่เข้าใจอย่างนี้แล้ว คราวหลังก็เลยมาศึกษาด้วยตนเอง ?***

○ มีเหมือนกันคุณ มีหลายรายทีเดียวที่มาเรียนมานั่งกัมมัฏฐานกันที่วัด ซึ่งในตอนเริ่มแรกก็มีไม่มากหรอก ต่อ ๆ มาก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

จึงเป็นแรงสนับสนุนอีกแรงหนึ่งที่ทำให้วัดจำต้องหาที่เหมาะสมกว่าเดิม ในการปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน

● ***ทุกวันนี้มีสำนักมากมายที่ตั้งตนสอนธรรมในหลายหลากวิธี ท่านพอจะให้หลักอะไรที่จะใช้เป็นแนวคิดแก่ผู้ที่เขาสนใจ เพื่อการตัดสินใจเข้าไปศึกษาเช่นนั้น ?***

○ สำหรับเรื่องที่จะเข้าไปศึกษาปฏิบัติธรรมได้ถูกจุดนั้น ดูจะเป็นเรื่องค่อนข้างยากแก่ผู้ที่ไม่เคยมีพื้นฐานมาก่อนเลย ฉะนั้นจะต้องใช้วิจารณญาณอย่างสูงมาใคร่ครวญดู ดังที่แนวทางปฏิบัติในพระพุทธศาสนานั้นมีเยอะหลายวิธี แบ่งเป็นใหญ่ ๆ ได้ ๔๐ วิธี จึงต้องมาดูกันที่ว่า ผลของการปฏิบัตินั้นจะสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ให้ตนประสบความสำเร็จในชีวิตได้หรือไม่ เช่น พอไปปฏิบัติธรรมมาแล้ว มีความเป็นอยู่ดีขึ้นไหม มีความสุขความสบายไหม นี่พูดกันเฉพาะในด้านจิตใจ ถ้าว่า พอไปปฏิบัติธรรมมาแล้วกลับรู้สึกว่า สภาวะทางด้านจิตใจดีขึ้น อาตมาก็คิดว่าวิธีการนั้นก็เป็นวิธีปฏิบัติที่ดีได้ แต่วิธีการที่จะปฏิบัติให้เข้าเป้าจริง ๆ นั้น อาตมามีความเห็นที่ได้จากประสบการณ์ว่า มีวิธีที่ง่ายที่สุดและลัดตรงที่สุดอยู่ ได้แก่วิธีปฏิบัติ**ทางธรรมกาย** เพราะว่าทำได้ง่าย ด้วยมีขั้นตอนที่เด่นชัด ชวนให้น่าศึกษา อีกอย่างจะเห็นได้ว่าวิธีการที่ศึกษาในสมัยก่อน ๆ นั้นจะเป็นในลักษณะที่จะต้องใช้การขบคิดมากอะไรต่ออะไรมาก คนสมัยนี้ก็ดูจะเบื่อวิธีการนั้น เพราะถ้าวิธียาก ๆ แล้วคนสมัยใหม่จะรับได้ยาก จึงต้องมีเหตุจูงใจที่เด่นชัด อย่างเช่นวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ที่หลวงพ่อวัดปากน้ำได้ค้นคว้านำกลับคืนมาเผยแพร่อยู่ แต่ก็ต้องเลือกสำนัก เลือกครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติได้ถูกต้องตามร่องรอยของจริงด้วย

■■■■

"คุณธรรมของผู้ทำงาน"

ณ สำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่ ๘ (บางขุนเทียน)
เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๓๒
แสดงโดย **พระเสริมชัย ชยมงฺคโล**
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ

ขอเจริญพรท่านหัวหน้าเขตและข้าราชการทุกฝ่าย ก่อนอื่นอาตมภาพขอให้ทุกท่านนั่งตามสบาย และใคร่จะขอถือโอกาสนี้เจริญพรทุกท่านว่า เราจะคุยกันในหัวข้อธรรมะที่สบาย ๆ ก่อนที่จะได้กล่าวถึงธรรมะที่เกี่ยวเนื่องด้วยคุณธรรมของผู้ทำงานนั้น ก็ใคร่จะกล่าวเล็กน้อยเพื่อที่ท่านทั้งหลายได้ทราบในเรื่องของศาสนพิธีว่า ข้อหนึ่งซึ่งพึงทราบและพึงปฏิบัติในหมู่ผู้รู้ หรือจะเรียกว่าสาธุชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็พุทธบริษัทว่าในการบูชาพระรัตนตรัยนั้น เมื่อท่านประธานได้กำลังจุดธูปเทียนอยู่นั้น ทุกท่านพึงพนมมือและส่งกระแสจิตหรือน้อมใจไปบูชาพระรัตนตรัยนั้นด้วย อันนี้เป็นข้อที่หนึ่งที่พึงทราบ และถ้าหากเป็นไปได้ในโอกาสสถานที่ที่เหมาะสม ก็พึงถอดรองเท้าด้วยนี่เป็นข้อที่สอง เพราะว่าพระพุทธองค์ทรงเคารพพระรัตนตรัย ไม่แต่เพียงให้เคารพพระองค์เท่านั้น สูงสุดก็คือการเคารพพระธรรม เพราะฉะนั้นกิริยาใด ๆ ที่แสดงความเคารพพระรัตนตรัยนั้นก็พึงกระทำให้ดีที่สุด แต่ว่า ณ สถานที่ราชการ หรือในบางโอกาส เช่น เวลาตามเสด็จอย่างนี้ก็มีเหตุจำเป็นที่จะถอดรองเท้าไม่ได้ก็ให้เรากำหนดใจว่า เราทำไปเพราะความจำเป็น แต่ว่าเมื่อเราบูชาพระอยู่ที่บ้านของเราก็ดี อยู่ที่วัดก็ดี อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมอื่น ๆ ก็ดี ขึ้นชื่อว่าพระรัตนตรัยเป็นของสูง พึงแสดงความเคารพตั้งแต่พึงถอดรองเท้าเมื่อเข้าไปในสถานที่มีการบูชาพระรัตนตรัย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประธานจุดธูปเทียนนั้นทุกท่านต้องพึงพนมมือส่งใจไปบูชาพระรัตนตรัยด้วย ทุกท่านจะได้อานิสงส์ อานิสงส์คือเป็นบุญเป็นกุศล บูชาพระรัตนตรัย นี่เป็นบุญเป็นกุศล และอีกข้อหนึ่งเมื่อพระภิกษุให้ศีล ก็ควรจะต้องเปล่งวาจา การเปล่งวาจาเป็นการแสดงความจริงใจ แสดงความจริงจังต่อพระรัตนตรัยที่จะยอมรับนับถือและก็ปฏิบัติตาม และนอกจากนี้โดยทั่ว ๆ ไปแล้วในกรณีที่พระสงฆ์ท่านให้ศีลก็ดีหรือแสดงธรรมก็ดี พึงพนมมือรับฟังด้วยความเคารพ แต่ว่าโดยกาละเทศะ โดยความสะดวกเหมาะสมแล้ว พระภิกษุ

ท่านจะบอกว่าตามสบาย แต่ถ้าโอกาสอำนวยเรา พึงเคารพทั้งศีลและธรรม ให้สังเกตดูว่าพระภิกษุนั้น ท่านเคารพทั้งศีลและธรรม เมื่อกล่าวคำให้ศีล ท่านต้องพนมมือท่านจะนั่งพับเพียบให้เรียบร้อย ถ้านั่งได้ กล่าวคำให้ศีลหรือแสดงธรรมก็ต้องพนมมือเหมือนกันทั้งผู้กล่าวและผู้รับฟัง นั่นขึ้นอยู่ที่กาละเทศะตามสมควรด้วย ข้อสำคัญที่สุดก็คือว่าจิตใจนั้นต้องพร้อมที่จะรับพระธรรมด้วยความเคารพ และพึงตั้งจิตด้วยศรัทธาเป็นกุศลว่า พระธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐสูงสุดที่จะนำคนไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุข ไม่ไปสู่ทางทุกข์เลย จงตั้งใจให้เป็นกุศลอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเราก็จะได้มีจิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์ เป็นภาชนะที่สะอาดบริสุทธิ์สมควรที่จะรองรับธรรมะอันเป็นสิ่งประเสริฐบริสุทธิ์ที่สุดในชีวิตของเรา วันนี้ก็ใคร่จะเจริญพรเพื่อทราบ บัดนี้เท่าที่สังเกตดูเราทั้งหลายเหล่าพุทธศาสนิกชนก็ได้ทราบในขนบธรรมเนียมประเพณีในเรื่องการเคารพบูชาและปฏิบัติในพระพุทธศาสนาดีอยู่แล้ว แต่ก็ใคร่จะเจริญพรเพื่อทราบเพื่อจะได้สั่งสอนสืบต่อ ๆ กันไป

ทีนี้มาถึงหัวข้อเรื่องที่จะบรรยายธรรมในวันนี้ จะมาคุยกันตามสบาย ในฐานะที่อาตมาก็เพิ่งบรรพชาอุปสมบทมา ๓ ปีเต็ม นี่ก็ใกล้จะถึงพรรษาที่ ๔ แล้ว ได้ลาออกจากราชการสหรัฐก่อนเกษียณตั้งใจมาทำหน้าที่ คือทั้งปฏิบัติและเผยแพร่ธรรม ก็เลยตั้งใจออกก่อนกำหนด เพราะฉะนั้นอาตมาก็จึงได้มีประสบการณ์ในการทำงานมาเช่นท่านทั้งหลายพอสมควร จนขณะนี้ก็อายุย่างเข้าปีที่ ๖๐ แล้ว ลาออกก่อนกำหนด ๓ ปี แม้แต่ท่านหัวหน้าเขตนี่ถ้าจำไม่ผิดละก็จะต้องเคยเป็นเพื่อนนักศึกษา ไม่รุ่นพี่ก็รุ่นเดียวกัน หรือรุ่นน้อง ก็จะต้องเคยรู้จักกัน แต่ว่าความที่ว่าจากกันนานจนแทบจะจำกันไม่ได้ อาตมาไปในหลาย ๆ ที่ ผู้ว่าฯบ้าง รองผู้ว่าฯบ้าง นายอำเภอบ้าง ก็ล้วนแต่ได้คุ้นเคยกันมาแต่ก่อน กว่าจะมาฟื้นฝอยถึงอดีตพอจำกันได้ว่าเคยพบกันมาที่ไหนอย่างไรก็ต้องคุยกัน

ทีนี้มาถึงเรื่องของธรรมะที่จะพูดในวันนี้ ก็จะเป็นธรรมะที่มาช่วยป้องกันและแก้ปัญหาในการบริหารงาน

กล่าวถึงการบริหารงานแล้วทุกท่านมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันหมด จะนึกได้หรือนึกไม่ได้

ก็ตาม ต้องมีความปรารถนาที่จะให้การดำเนินงานของหน่วยงานของแต่ละหน่วยแต่ละระดับนั้น "สำเร็จผลไปด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง" ด้วยกันทั้งนั้น ที่ว่าให้งานสำเร็จได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูงนั้นคืออย่างไร ? อันนี้ท่านนักบริหารทุกท่านย่อมทราบดี อาตมาจะได้กล่าวโยงไปถึงเรื่องหัวข้อธรรมะด้วย ก็หมายถึงอัตราส่วนของค่าลงทุนเมื่อเทียบประสิทธิผลของงานในแต่ละปีหรือในแต่ละชิ้นของงาน หรือในแต่ละชั่วระยะเวลางานเปรียบเทียบกันว่าอย่างไหนมีอัตราส่วน ค่าลงทุนต่อประสิทธิผลของงานว่า ได้ประสิทธิผลของงานในอัตราที่สูงกว่ากัน อย่างนี้ชื่อว่าประสิทธิภาพของงาน ทีนี้ในส่วนของประสิทธิผลนี่แหละคือสิ่งที่เราต้องการ เราต้องการอะไร ? เราต้องการผลผลิตที่สูง นี่เป็นสำคัญ เรียกว่าประสิทธิผลของงาน แต่ว่าในงานราชการนั้นเป็นงานสาธารณะ เพราะฉะนั้นประสิทธิผลของงานมองเห็นได้ด้วยยาก ต้องมีมาตรการในการวัดผลประเมินผลจึงจะทราบได้ และยังมีอีกสิ่งหนึ่งซึ่งควบคู่กันมากับประสิทธิผลของงานก็คือ "ความพึงพอใจของทุกฝ่าย" จัดอยู่ในประสิทธิผลของงานด้วย ความพึงพอใจนั้นมีอะไรบ้าง ? ของใครบ้าง ? คือความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือว่าพอใจสบายใจในผลงานซึ่งรวมไปถึงว่าผลของงานนั้นเป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่กำหนดให้หรือไม่เพียงใด ความพึงพอใจในระดับรองลงมาก็คือระดับของผู้บริหารและผู้ทำงานในหน่วยงานนั้นเองว่าอยู่ด้วยกันด้วยความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขดีอยู่หรือ หรือว่าเต็มไปด้วยความอึดอัดใจซึ่งกันและกัน ไม่สบายใจกัน และในขณะเดียวกันนั้นก็ความพึงพอใจของประชาชนซึ่งเป็นผู้รับการบริหารจากเรานั้นด้วย ว่าเป็นอย่างไรบ้าง ดีอยู่หรือ ? ความพึงพอใจ ๓ ประการนี้แหละที่จะนำมากล่าวกันในเรื่องของธรรมะ ซึ่งจะใช้ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาของการทำงาน การบริหารงาน

ทีนี้ในเรื่องค่าลงทุนหมายถึงอะไร ? หมายถึงงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งเราทราบดีอันนี้ แต่อีกประการหนึ่งคือบุคคลากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ถ้าบุคคลากรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นอันว่า ค่าลงทุนไปนั้นแม้จะสูงหรือต่ำ ผลิตผลของงานย่อมต้องให้สูงนี่อันนี้สำคัญ เพราะฉะนั้นคำว่า "ผู้ทรงคุณวุฒิ" หมายเอาอะไร ? เรื่องการเงินไม่พูดละ เพราะไม่เกี่ยวกับเรื่องธรรมะ ที่จะพูดในวันนี้จะมาพูดเรื่องคุณวุฒิของบุคคลากร

"คุณวุฒิ" ของบุคคลากร ถ้าจะแยกจริง ๆ แล้วหมายเอา "ความรู้" และ "ความสามารถ" ของผู้ทำงานในทุกระดับ ไล่ไปตั้งแต่ระดับของผู้บริหารซึ่งเป็นหัวหน้าสูงสุดของหน่วยงานนั้นลงไปจนถึงหัวหน้าย่อย ๆ รอง ๆ ลงไป ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าชั้นรอง ๆ ลงไปก็จัดเป็นผู้บริหารนักบริหารทั้งสิ้น นี่ไล่มาจนถึงผู้ทำงานในทุกระดับรับมอบงานเพื่อปฏิบัติงานในทุกระดับ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ ถ้ามีความรู้ดี และก็แน่ละเป็นอุปการะสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานนั้นเป็นไปด้วยดี ความรู้ได้มาจากไหน ? มีมาจากพื้นเดิมจากการศึกษาเดิมประการหนึ่ง ได้มาจากการ

ศึกษาอบรมในสถานที่ทำงานนั้นเองอีกประการหนึ่ง การศึกษาอบรมช่วงนี้สำคัญมาก เข้ามาทำงานแล้วก็มีการศึกษาอบรมตั้งแต่ปฐมนิเทศไปจนถึงการอบรมในหน้าที่การงานโดยตรง ที่เรียกว่า INSERVICE TRAINING ทุกท่านคงเข้าใจดี และช่วงนี้เป็นช่วงสำคัญว่า การอบรมพึงจะต้องมีพึงจะต้องทำ ความรู้ที่ได้จากการอบรมมาจากวิทยากรด้วยและได้มาจากเพื่อนร่วมงาน และมาจากผู้บังคับบัญชาด้วย ผู้บังคับบัญชาหัวหน้างานทุกท่านจะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถชี้แนะแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ ถึงไม่รู้ทั้งหมดก็ในส่วนสำคัญ และยังมีความรู้ประการสำคัญที่สุดอีก คือความรู้จากประสบการณ์ ประสบการณ์ในการทำงานนั่นเองก่อให้เกิดเป็นความรู้ความสามารถขึ้นมา ทีนี้เมื่อความรู้ทั้งหลายรวมกันเข้าจะต้องเป็นผู้มีความสามารถด้วย มีความสามารถคืออย่างไร ? บางคนมีความรู้แต่ไม่มีความสามารถท่านเชื่อหรือไม่ ? มีนักวิชาการบางท่านพูดเป็นถ่ายทอดเป็นทุกอย่าง แต่ทำงานเองไม่เป็น สู้คนที่พูดไม่เป็นไม่ได้ รู้ก็ดูเหมือนว่าไม่ค่อยรู้เท่าไรแต่ทำได้ แต่แน่ละความรู้ไปเสริมสร้างความสามารถของคนแน่นอน ความสามารถของคนต้องพึ่งความรู้ เพราะฉะนั้นความรู้ความสามารถจึงต้องไปด้วยกัน

คติธรรมอันนี้อาตมาจะให้ไว้ว่า คุณวุฒิของบุคคลากรหรือของคนดี คนมีความรู้ความสามารถคือจะต้องเป็นผู้ "จริงรู้" และก็ "จริงทำ" จริงรู้คือต้องรู้จริง จริงทำคือต้องทำจริง ต้องทำให้ได้

ถ้าไม่รู้ต้องขวนขวายให้รู้ ต้องติดตามให้ทัน และประการสำคัญซึ่งจะลงมาในเรื่องนี้ก็คือ เมื่อมีปัญหาในหน่วยงานจะต้องมีการพิจารณาวิเคราะห์งานให้รู้เหตุและผลของปัญหาเหล่านั้นโดยพลัน และพึงทั้งต้องแก้ไขและวางมาตรการป้องกันสืบต่อไปโดยพลัน ไม่รอให้ปัญหามันแก่ไปจนแก้ไม่ได้ ข้อนี้เรื่องสำคัญที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารทุกระดับ สมมติว่าในหน่วยงานซึ่งมักจะได้ยินแทบทุกแห่งมีการทะเลาะเบาะแว้ง แก่งแย่งชิงดีกัน มีการทิ้งบัตรสนเท่ห์อะไรต่อมิอะไรมากมาย มีเกือบจะเรียกว่าทุกแห่งทีเดียว มากน้อย แก่กล้ารุนแรงแค่ไหนเป็นอีกเรื่องหนึ่ง จะทำอย่างไรในแง่ของการบริหารงาน และนี่แหละมันจะส่งผลไปเป็นคุณวุฒิของผู้ที่จะทำงาน จะต้องมีการศึกษาปัญหาโดยพลัน และเมื่อศึกษา

วิเคราะห์ปัญหาให้เห็นเหตุในเหตุไปจนถึงต้นเหตุแล้ว พึงแก้ไขและวางมาตรการป้องกันโดยพลัน และก็การวินิจฉัยสั่งการในเรื่องของการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้น ผู้บริหารทุกระดับพึงเป็นผู้มี "ความถูกต้อง" คือยึดถือความถูกต้องตามระเบียบตามวินัยกฎข้อบังคับและกฎหมายต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด และในขณะเดียวกันพึงต้องมี "ความเหมาะสม" ความเหมาะสมนี่ขอเจริญพรเพื่อทราบว่า ได้ในคำภาษาอังกฤษว่า RATIONAL ไม่ใช่ REASONABLE คำว่า REASONABLE หมายถึงความมีเหตุมีผล ใคร ๆ ก็มี แต่ว่าจะมีเหตุผลถูกหรือผิด เหมาะสมหรือไม่ ไม่แน่ แต่ถ้า RATIONAL แล้วหมายเอาความสมเหตุสมผลคือถูกต้องด้วย เหมาะสมด้วย และการวินิจฉัยสั่งการใด ๆ ก็พึงเป็นด้วย "ความบริสุทธิ์" และ "ยุติธรรม" คือมีความบริสุทธิ์ใจและมีความยุติธรรม ไม่อคติ ไม่ถึงซึ่งความอคติใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเป็นไปอย่างนี้แล้วนี่มันเข้าข่ายของธรรมะแล้ว ผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับพึงต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความถูกต้อง ด้วยความเหมาะสม ด้วยความบริสุทธิ์ ด้วยความยุติธรรม

ความเหมาะสม ขออธิบายสักนิดเพราะเป็นปัญหา อาจจะมีในทุกหน่วยงาน ว่าผู้น้อยมีปัญหามีความอึดอัดในปัญหาจะทำอย่างไร ? ผู้น้อยที่มีความรู้สึกว่ามีปัญหานั้น พึงเข้าหาผู้บังคับบัญชาโดยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยความนับถือตามควรจริงใจต่อกัน กล่าวถึงปัญหาเหล่านั้นโดยธรรมคือโดยความถูกต้องเป็นจริง ไม่หลอกลวง แล้วก็ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยความยุติธรรม เมื่อเสนอปัญหาไปยังผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับแล้วแน่ละผู้บังคับบัญชาก็ต้องรับทราบปัญหานั้นด้วยความยินดี นำปัญหานั้นมาวิเคราะห์และหาวิธีการแก้ไขป้องกัน ได้อย่างนี้เรียกว่าความเหมาะสมถูกต้อง บริสุทธิ์ ยุติธรรม แต่ถ้าไม่เหมาะสมทำอย่างไร ? ผู้ทำงานเวลามีปัญหา ไม่รู้จะทำอย่างไรก็เกิดความอึดอัดมี ๒ อย่าง เรื่องจริงพูดไม่ได้เลยทิ้งบัตรสนเท่ห์ซะเลย เรื่องจริงบ้างไม่จริงบ้างก็ทิ้งบัตรสนเท่ห์ซะเลย หรือไม่ก็ฟ้องเจ้านายเรื่องจริงมีบ้าง นี้ไม่ถูกต้องทั้งหมด ไม่บริสุทธิ์ไม่ยุติธรรม เมื่อมีปัญหาอย่างนี้เกิดขึ้นก็แปลว่าผู้ที่เป็นต้นเหตุแห่งปัญหาเป็นผู้ที่ไม่มีคุณธรรมไม่มีคุณธรรมคือไม่มีความจริงใจ

ตอนนี้อาตมาได้ให้คติธรรมในการทำงานเพื่อเสริมคุณวุฒิของตนและผู้อื่นว่า พึงเป็น "จริงรู้" "จริงทำ" และก็ "จริงใจ" ให้มีความจริงใจต่อกันแล้วจะไม่มีปัญหา ทีนี้ความจริงใจนี้ได้กล่าวมาแล้วว่า อาศัย "ความถูกต้อง" "เหมาะสม " "บริสุทธิ์" "ยุติธรรม" ซึ่งหลักเหล่านี้มาจากไหน ? ก็มาจากหลักของ "พรหมวิหารธรรม" เป็นธรรมของเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ อันประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาต่อกันนั่นเอง อุเบกขาเป็นอย่างไร ? เมตตาเป็นอย่างไร ?

ตั้งแต่เริ่มต้น "เมตตา" นี้เราตั้งจิตปรารถนาซึ่งกันและกันว่า เราหวังดีต่อกัน ให้แต่ละท่านนี่มีความสุขความเจริญไปด้วยกัน "กรุณา" ล่ะ ถ้าเขาเป็นผู้มีความทุกข์ มีปัญหา มีความเดือดร้อน

ถ้าเราไปเหยียบย่ำ เหยียบไหล่เขา ไปให้ร้ายป้ายสีเขา ถ้าโดนเรามั่งล่ะจะเป็นอย่างไร ให้เรารู้จักเห็นใจ ให้มีความรู้สึกเวทนาคนอื่นเขาบ้าง เพราะฉะนั้นอะไรที่จะทำให้เป็นโทษแก่ผู้อื่นไม่ต้องทำ ให้มีความเมตตามีความกรุณาต่อกัน "มุทิตา" ล่ะ เมื่อคนอื่นเขามีความรู้มีความสามารถ มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เราก็พลอยยินดีไปด้วยเขา คนพลอยยินดีไปด้วยเขานั้นจะเป็นคนที่ไม่มีความอิจฉาริษยาใด ๆ ทั้งสิ้น เขาได้ดีก็คิดได้ว่าเออเขาทำดีเขาถึงได้ดี เรายังทำดีได้ไม่เท่าเขามันก็ยังไม่ได้ นี่มันเป็นอย่างนี้ ถ้าประกอบกันหมดอย่างนี้แล้วก็ไม่มีปัญหาในวงงาน เพราะฉะนั้นคุณธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ คำว่า "ผู้ใหญ่" เราอย่าไปนึกว่าคอยให้แต่หัวหน้าเป็นผู้ใหญ่ เราก็เป็นผู้ใหญ่เหมือนกัน แต่ละคน ๆ เป็นผู้ใหญ่โดยอายุ เป็นผู้ใหญ่โดยคุณวุฒิ โดยธรรม และเราต้องเป็นหัวหน้างาน หัวหน้าสังคม หัวหน้าครอบครัวในแต่ละระดับ ๆ รวมความว่าเราทั้งหมดเป็นผู้ใหญ่ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นคุณธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่จึงต้องมี

สรุปว่ามีอย่างไร? มีความรักใคร่ปรารถนาดีต่อกัน มีอะไรก็คอยช่วยเหลือกันด้วยจิตเมตตาช่วยเหลือด้วยอะไร? ด้วยกายกรรม กายกรรมทำอย่างไร? อะไรช่วยกันได้ก็ช่วยกัน มีความจริงใจ มีความรักใคร่ปรองดองกัน แล้ววจีกรรมล่ะ? วจีกรรมนี้ก็สำคัญ อะไรที่เป็นวาจาที่ดีต่อกันพึงแสดงต่อกัน ไม่กระเง้ากระงอดใส่กัน หน่วยงานที่มีปัญหาก็เพราะว่ากระเง้ากระงอดใส่กันบ้าง ไอ้-โน่นไอ้นี่บ้าง บางคนแตะต้องไม่ได้ โดนนิดโดนหน่อยไม่ได้อย่างนี้เป็นต้น ก็ขาดความสามัคคีพร้อมเพรียงปรองดองกัน เมื่อขาดความสามัคคีพร้อมเพรียงปรองดองกันแล้ว อะไรมันจะเกิดขึ้นความร่วมมือประสานงานกันในหมู่คณะหรือในหน่วยงานไม่มี นี่ไม่ใช่เรื่องของผม งานของคุณก็ทำไปซิ มีกันบ่อย พูดกันบ่อย หนัก ๆ เข้าก็ปะทะกันด้วยคารมบ้าง ด้วยกิริยาอาการบ้าง เกิดความขุ่นข้องหมองใจซึ่งกันและกัน เป็นโทสะโทสะถ้ายิ่งมีเชื้อของอิจฉาพยาบาทเข้าด้วยละก็เสร็จเลย ทีนี้แหละ "ใครจะตายก็ช่าง ขอให้ฉันสบายก็แล้วกัน" ก็ได้ใส่ร้ายป้ายสีกันด้วยประการต่าง ๆ เป็นเหตุเป็นปัญหาของหน่วยงานและเพื่อนร่วมงานให้ดำเนินไปด้วยไม่ดี ไม่มีประสิทธิ-

ภาพสูง เพราะฉะนั้นธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ใน ๒ ประการนี้จึงให้นึกอยู่เสมอว่า เราปรารถนาดีต่อผู้อื่นด้วยกายกรรม วจีกรรม แม้กระทั่งกิจการงานในหน้าที่ที่เรารู้ ผู้ที่ทำหน้าที่นั้นโดยตรงอาจจะไม่รู้ หรืออาจจะไม่ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่รู้ในวิธีการที่ทำ แต่เราอาจจะรู้ดีกว่า เราก็พึงประกอบจิตของเราให้เป็นเมตตาธรรม ไปช่วยแนะนำสั่งสอนกันด้วยความจริงใจซึ่งกันและกันไม่หวงวิชาความรู้ การหวงวิชาความรู้มีแทบจะทุกหน่วยงาน สำหรับคนที่มีจิตใจคับแคบหรือโลภมุ่งเพ่งเล็งให้ได้ดีแต่ผู้เดียว กอดงาน หวงแหนงาน ซึ่งผิดหลักของการบริหารงานที่จะให้ได้ดีมีประสิทธิภาพ เพราะอะไร? เพราะว่าถ้าเราขืนกอดงานอยู่ เราก็ทำได้เท่าที่เราทำได้เองผู้เดียว แต่ถ้าเราสั่งสอนแนะนำผู้อื่นให้รู้ด้วย เราสามารถที่จะมอบหมายหน้าที่การงานแก่ผู้อื่นให้เขาช่วย-เหลือแบ่งเบาภาระของเราได้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ และเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ย่อมมีความสามัคคีธรรม ความร่วมมือประสานงาน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานซึ่งกันและกัน ต่างหน่วยต่างแผนกกันในส่วนย่อยก็จะสามารถหมุนเวียนเปลี่ยนกันได้ด้วยดีมีประสิทธิ-ภาพสูง นี่มันเกี่ยวเนื่องกันหมด สรุปแล้วมันไปอยู่ที่ใจ ว่าจริงใจต่อหน่วยงาน ต่อผู้บังคับบัญชาต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาแค่ไหนความจริงใจนั้นจะเกิดได้ด้วยพรหมวิหารธรรม เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา นึกเสมอว่า ในทุกระดับของงาน พรหมวิหารธรรมเป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ที่จะพึงมีเมตตา กรุณา และมุทิตาพรหมวิหารต่อกัน และสุดท้ายก็มีอุเบกขาต่อกัน อุเบกขาเป็นอย่างไร? ถ้าเราช่วยแก้ปัญหาได้เราก็ช่วยสุดความสามารถ แต่ถ้าเราช่วยไม่ได้เราก็ต้องวางเฉย อย่าไปเป็นตัวทำให้ปัญหานั้นเกิดขึ้นอีกหรือไปเป็นตัวเสริมปัญหาให้รุนแรงขึ้นอีก เป็นคนวางเฉยเสีย นี่คือพรหมวิหารธรรม

ทีนี้เมื่อเข้ามาจุดนี้แล้ว อาตมาก็จะกล่าวหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสามัคคีธรรม มีพร้อม-เพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และให้เกิดความร่วมมือประสานงานซึ่งกันและกันด้วยดีว่า ธรรมะข้อนี้ก็เจริญเติบโตไปจาก "พรหมวิหารธรรม" นี่แหละเป็นที่ตั้ง ซึ่งเมื่อบุคคลเรามีพรหมวิหาร-ธรรม คุณธรรมข้ออื่นที่จะมาอุปการะกันย่อมเจริญ คุณธรรมข้อนั้นคืออะไร? คือ "สารณียธรรม" ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ให้มีความเคารพ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และให้เกิดความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน

ทุกท่านมีการให้ การเสียสละความสุข ประ-โยชน์สุขส่วนตนตลอดทั้งแม้ทรัพย์สินแก่ผู้อื่นบ้างเรียกว่า "ทานกุศล" หรือ "จาคะ" เสียสละประโยชน์ตนความสุขส่วนตน แม้ด้วยลาภยศสักการะ สรรเสริญสุขให้แก่ผู้อื่นบ้าง นี้ข้อที่ ๑ เราเสียสละ อย่างเช่นสละกำลังกาย สติปัญญาความสามารถ เราตั้งใจเสียสละเพื่อคนอื่นด้วยเมตตา กรุณาธรรม และแม้ด้วยใจของเราก็มีใจมุ่งที่จะให้เกิดประโยชน์ในกันและกัน ให้เป็นความสุข อย่าให้มีความทุกข์ซึ่งกันและกัน เมื่อคิดได้

อย่างนี้แล้ว ผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคมไหน ๆ ย่อมมีสุข อีกประการหนึ่งพึงมี "ศีล" เสมอกัน ศีลนี้เป็นเรื่องสำคัญในหน่วยงาน ถ้าว่าบุคคลในหน่วยงานใด เป็นผู้มีศีลคือมีความประพฤติเรียบร้อยด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ ด้วยกาย ได้แก่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ด้วยวาจาได้แก่ความประพฤติที่ไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจา นับตั้งแต่โกหกพกลม การให้ร้ายป้ายสี การยุแยกให้แตกสามัคคี และการพูดวาจาอันไม่เป็นสาระประโยชน์ ถ้าละวจีทุจริตเหล่านี้เสียได้ประกอบแต่วจีสุจริตซึ่งกันและกัน อย่างนี้แล้วก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีศีล คือเป็นผู้มีความประพฤติทางกาย ทางวาจา เรียบร้อยดีไม่มีโทษ แม้ทางใจก็อย่าให้กิเลสประเภทโลภโกรธหลงเข้าครอบงำกลายเป็นความแข่งดีแข่งเด่นในทางทำลาย กลายเป็นความอิจฉาริษยา กลายเป็นมานะทิฏฐิ มีความเห็นผิดดื้อดึง มั่นใจตัวในทางผิด ๆ แล้วกระทำในสิ่งที่ชั่วร้ายทั้งหลายทั้งปวง ถ้าปราศจากเสียซึ่งมโนทุจริตดังที่กล่าวมาแล้วนี้ แน่นอนละความประพฤติปฏิบัติทางกาย ทางวาจาก็เรียบร้อยดีไม่มีโทษ ก่อให้เกิดความสามัคคีธรรมในหมู่คณะแล้วก็ให้ความสามัคคีนั้นตั้งอยู่และก็เจริญยิ่งยืนนานไปได้ ด้วยคุณธรรมข้อทานกุศลและจาคะด้วยศีลกุศลคือความประพฤติปฏิบัติเรียบร้อยดีไม่มีโทษซึ่งกันและกัน และประการสุดท้ายด้วยจิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์มีทิฏฐิที่ถูกต้อง รู้จักบาปบุญคุณโทษเป็นเรื่องสำคัญ นี้เป็นคุณธรรมของบัณฑิต ด้วย

"บัณฑิต" ไม่ได้หมายเอาผู้ที่เรียนสำเร็จแล้วที่ชาวโลกเขาเรียกว่า "บัณฑิต" ในความหมายที่ทางโลกเอามาใช้มีความหมายเพียงว่าผู้รู้ ผู้รู้ตามที่เรียนรู้มา แต่ว่าบัณฑิตในความหมายในทางธรรมหมายเอาผู้รู้ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์อนาคต และประโยชน์สูงสุดยิ่ง คือพระนิพพานประโยชน์ปัจจุบันอยู่ตรงที่พูดกันอย่างนี้ว่าทำอย่างไรเราจึงจะมีการร่วมมือประสานงานกันด้วยดี ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันความรักใคร่ปรองดองกัน ด้วยเมตตาธรรมกรุณาธรรม และมุทิตาอุเบกขาธรรมนั้นเป็นเรื่องสำคัญอย่างนี้

ทีนี้ที่กล่าวว่าทิฏฐิคือความเห็นถูกต้องดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เราก็พอจะเห็นว่าคุณธรรมที่จะยังความสามัคคีให้เกิดขึ้น ให้ตั้งอยู่ และให้

เจริญขึ้นนั้น ว่ามีอย่างไรบ้าง กล่าวโดยธรรมโดยตรงของพระพุทธเจ้าท่านเรียกว่า สาราณียธรรม คือธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกันให้มีความเคารพกัน ช่วยเหลือกัน และให้มีความสามัคคีปรองดองพร้อมเพรียงกัน

สาราณียธรรม นี้ก็ได้กล่าวมาแล้วว่าพึงเข้าไปตั้งกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ที่จะช่วยเหลือเจือจานเพื่อน ๆ ร่วมงานหรือเพื่อนมนุษย์ด้วยความจริงใจ ด้วยพรหมวิหารธรรม ไม่อิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน และด้วยคุณธรรมของบัณฑิต คือผู้รู้ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์ปัจจุบันเรารู้แล้วทำอย่างนี้จะเป็นผาสุกอย่างนี้ ดังที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ว่า สุขา สงฺฆสฺส สามัคคี ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันยังประโยชน์ให้สำเร็จ ให้เกิดความสุขความเจริญได้ ทีนี้ยังรู้จักประโยชน์ภายหน้า ประโยชน์ข้างหน้าหมายความว่า เราเป็นผู้รู้บาปบุญคุณโทษ ทั้งที่เป็นสาระประโยชน์และที่มิใช่อย่างนั้นแล้วก็จะได้ผลดีในอนาคต คุณธรรมของบัณฑิตนั้น คือรู้ประโยชน์สูงสุดว่า ธรรมะของพระพุทธองค์ ถ้าได้ศึกษาอย่างแจ่มแจ้งแล้ว ปฏิบัติด้วยดีแล้วก็จะพบว่าธรรมนี้ช่วยบำบัดทุกข์และช่วยบำรุงสุขทั้งแก่ตนเองและของหมู่คณะได้ดีแน่นอนและรู้ถึงประโยชน์สูงสุดคือ ระดับพ้นโลก หมายความว่าในระดับมรรค ผล นิพพาน ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง อันนี้เป็นคุณธรรมของบัณฑิต ซึ่งอาตมาจะขอกล่าวโดยสรุปในช่วงหลังนี้ว่า

งานในหน่วยงานใดจะดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพสูงนั้นก็ย่อมประกอบด้วยค่าลงทุนที่ต่ำเมื่อเทียบกับประสิทธิผลของงานที่สูง คำว่าค่าลงทุนที่ต่ำไม่ได้หมายความว่าให้บุคคลที่ทำงานนั้นมีความสามารถต่ำ หรือมีงบประมาณน้อยแต่หมายความว่าให้ได้ผลดีที่สุด ให้ได้ผลสูงที่สุดเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายและค่าลงทุนต่าง ๆ อันรวมทั้งจำนวนบุคคลากร อุปกรณ์เครื่องใช้สอยปริมาณเท่า ๆ กัน แต่ว่าผลงานที่ได้ต่ำกว่ากันนี่หมายถึงว่าผลงานที่สูงกว่านั้นเอง และผลงานที่สูงกว่านั้นนอกจากมุ่งที่ผลิตผลของงานแล้ว ยังมุ่งที่ความพึงพอใจของทุกฝ่าย คือทั้งฝ่ายผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือ ฝ่ายในหน่วยงานนั้นเอง และเพื่อนร่วมงานทั้งปวง นับตั้งแต่ผู้บังคับบัญชาลงมาถึงผู้ร่วมงานในระดับล่าง และถึงประชาชนผู้รับบริการอีกด้วย

ผลของงานเหล่านี้จะสำเร็จด้วยดีไปได้ก็ด้วยว่าบุคคลากรในหน่วยงานนั้นเป็น "ผู้ทรงคุณวุฒิ" คือเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ถ้าจะเป็นคติธรรมคือ เป็นผู้ "จริงรู้" และ "จริงทำ" และ "จริงใจ" เป็นผู้มี "สาราณียธรรม" อันจักยังสามัคคีธรรมให้เกิดให้ตั้งอยู่แล้วก็ให้เจริญขึ้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือประสานงานที่ดีต่อกัน คุณธรรมที่ว่านั้นมีพื้นฐานมาจาก "พรหมวิหารธรรม" อันประกอบด้วยคุณธรรมปฏิบัติอื่น ๆ เช่น ทานกุศลหรือจาคะ ศีลกุศลคือความประพฤติต่อกันด้วยดีเรียบร้อย ไม่เป็นโทษ ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันและไม่เบียดเบียนตนเองด้วย มีทิฐิที่ดีที่ถูกต้องอันเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของซึ่งกันและกัน

เป็นสำคัญ คุณธรรมข้อนี้ถ้าจะรวบรวมยอดมาก็คือ "จริงใจ" ต่อกัน ทั้งผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงานและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และจริงใจต่อหน่วยงานของเราเอง ว่าจะต้องร่วมมือประสานงานกันปฏิบัติงานให้ได้ดีมีประสิทธภาพสูง เราต้องจริงใจต่อส่วนรวม ไม่มุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว โดยนัยนี้พึงปฏิบัติต่อกันในทุกระดับด้วยความถูกต้องด้วยความเหมาะสม ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และด้วยความยุติธรรม ซึ่งถ้าจะพูดก็คือจริงใจต่อกัน

เพราะฉะนั้นคติธรรมก่อนที่จะจากกันในวันนี้อาตมาฝากไว้ว่า ที่จะให้ได้ดีมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานทั้งโดยส่วนตัวและโดยส่วนรวมนั้น จะต้องเป็นผู้จริงรู้ จริงทำ และก็จริงใจต่อกัน เมื่อขยายความออกมาก็เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้มีคุณธรรม คือสาราณียธรรม เพราะฉะนั้นท่านทั้งหลายเมื่อเข้าใจดั่งนี้แล้วก็เพียรพินิจพิจารณาในเหตุสังเกตในผล แล้วก็ปฏิบัติให้ดี บัดนี้ก็สมควรแก่เวลาได้ยินวิทยากรบอกว่าอยากจะให้สอนภาวนาธรรมทำใจให้สงบสักเล็กน้อย ท่านทั้งหลายไม่ต้องเป็นห่วงอาตมาว่าจะเลยเวลาฉันเพล เพราะรู้เวลาฉันจริง ๆ นั้น ๑๕ - ๒๐ นาทีก็เสร็จ เพราะฉะนั้นขออย่าได้ห่วงกังวลก่อนที่จะจากกัน เมื่อได้ธรรมะนี้ไปแล้ว ลองไปนั่งทำใจให้สงบ ทำใจให้ผ่องใสและลองคิดตามที่อาตมาได้แนะนำแล้ว ก็จะเห็นในธรรมะข้อนี้ว่ายังคุณประโยชน์ให้เกิดแก่ตนเองแก่ผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่สำนักงานของท่านได้เป็นอย่างดีอย่างไร และเมื่อได้ศึกษา และอบรมจิตใจไปแล้วก็ให้เป็นผู้มีศีลเป็นผู้มีธรรม และก็พึงเป็นผู้ทำใจให้ผ่องใสเสมอ ๆ คุณธรรมข้อนี้จะประจักษ์แจ้งแก่ท่าน และก็จะเป็นคุณประโยชน์แก่ทุกท่านด้วย

โดยอาศัยเวลาที่เรามีเหลืออยู่ประมาณ ๑๕ - ๒๐ นาที อาตมาจะแนะนำการทำใจให้สงบเพื่อให้ครบถ้วนธรรมะของพระพุทธองค์ว่าละชั่ว ทำดี ทำใจให้ใส

ทุกท่านเตรียมนั่งสบาย ๆ นั่นคือนั่งตรง ๆ ถ้าพิงแล้วเดี๋ยวง่วง เดี๋ยวท่านหัวหน้าเขตง่วงไม่ได้ ต้องนั่งตัวตรง ให้ตัวตรง แล้วทุกท่านนั่งสบาย ๆ ธรรมดา แต่ตัวตรง ถ้าพิงแล้วจะมีความง่วง ซึ่งแม้น้อยหนึ่งสมาธิจะน้อยลงแล้วจะไม่เกิดเป็นผลดี หายใจลึก ๆ พอสบายแล้วปล่อยกายตามสบาย พยายามตั้งใจในเบื้องต้นว่าจะทำใจให้เป็นสมาธิขึ้น จะต้องตัดความรู้สึกวิตกกังวล ความฟุ้งซ่าน อย่าไปนึกถึงเรื่องอื่นใดทั้งสิ้น เราจะวางให้หมดภาระกิจทางกาย ทางใจ ณ บัดนี้เพียง ๑๐ นาทีเท่านั้น ในขณะที่เราหายใจเข้าออกอยู่นั้นให้นึกถึงเส้นทางลมหายใจเข้าออกของเราว่าลมหายใจเข้าออกของเรานั้นไปสุดตรงกลางกายระดับสะดือพอดี ถ้านึกถึงมะนาวผ่าซีกแล้วหงายขึ้น เหมือนเห็นที่ตรงกลางใส้มะนาว เรียกว่าศูนย์กลางกายอยู่ระดับแนวสะดือพอดี กลางเส้นทางลมหายใจเข้าออกพอดี แล้วเรานึกให้เห็นดวงแก้วดวงนี้แหละด้วยใจ ให้ศูนย์กลางดวงแก้ตั้งอยู่เหนือระดับสะดือประมาณ ๒ นิ้วมือ นึกให้เห็นด้วยใจเหมือนนึกมโนภาพ เพื่อให้ใจอันเป็นสภาพที่ไม่มีตัวตนมารวมหยุดอยู่ในอารมณ์เดียวคือดวงแก้ว คือความเห็นดวงแก้วด้วยใจ ความจำดวงแก้ว ความคิดอยู่ที่กลางดวงแก้วและให้มีสติรู้อยู่ที่กลางดวงแก้ว รวมกันเข้าเป็นจุดเดียว นึกให้เห็นศูนย์กลางดวงแก้วอยู่ตรงกลางศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ แล้วเราก็ท่องในใจ "สัมมาอะระหัง" "สัมมาอะระหัง ๆ ๆ" "สัมมา" มาจากคำว่า "สัมมาสัมพุทโธ" หมายเอาพระผู้ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ "อะระหัง" หมายถึงพระผู้ไกลจากกิเลส ก็คือพระพุทธคุณของพระพุทธเจ้า รวมเอาพระปัญญาคุณและพระวิสุทธิคุณของท่านเข้ามาสู่ใจเรา -- สัมมาอะระหัง ๆ ๆ นึกน้อมเอาพระพุทธคุณอันประกอบด้วยพระปัญญาคุณและพระวิสุทธิคุณด้วยใจที่ใสสะอาดบริสุทธิ์ น้อมมาสู่ใจเรา ท่องในใจ สัมมาอะระหัง ๆ ๆ ไปที่กลางของกลางจุดเล็กใสศูนย์กลางกาย พร้อมกับนึกให้เห็นดวงแก้วปรากฏอยู่ตรงนั้น กระทำต่อเนื่องกันไปทั้ง ท่องในใจสัมมาอะระหัง นึกให้เห็นด้วยใจเรียกว่า "บริกรรมนิมิต" ท่องในใจเรียกว่า "บริกรรมภาวนา" ให้กระทำคู่กันไปโดยไม่ต้องสนใจอะไรทั้งสิ้น จนกระทั่งเห็นดวงใสปรากฏขึ้นมา อย่าสนใจอื่นใด นั่งเพียง ๑๐ นาทีก็จะให้เลิกตัดใจให้หมดเลยนะทุกท่าน สัมมาอะระหัง ๆ ๆ นิ่งไปที่กลางจุดเล็กใสกลางดวงแก้วกลมใส จนเห็นดวงใสสว่างขึ้นมา ก็ให้หยุดนิ่งลงไปที่กลางของกลางจุดเล็กในกลางดวงใสสว่างนั้นให้เห็นใสสว่างทีเดียว รวมใจให้หยุดในหยุด กลางของกลางดวงสว่างนั้นจนใสละเอียดที่สุด แล้วศูนย์กลางจะขยายออก จะปรากฏเห็น กายในกาย ณ ภายในของเราเอง เบื้องต้นก็เห็น กายมนุษย์ละเอียด หน้าตาเหมือนเราเอง แต่สวยละเอียดประณีตกว่า บางรายก็เห็นกายธรรม เหมือนพระพุทธรูปเกตุดอกบัวตูม ใสสว่างปรากฏขึ้นก็ให้นึกดับหยาบไปหาละเอียด คือให้ละวางความรู้สึกอันเนื่องด้วยกายเนื้อเข้าไปสวมความรู้สึกเป็นกายละเอียดนั้น แล้วให้ใจของกายละเอียดนั้นหยุดนิ่งไปที่ศูนย์กลางกาย ให้เห็นใสละเอียดทั้งดวงธรรมและกาย ท่านจะประสบกับความสุขในเบื้องต้นนี้ เพราะความสงบแห่งใจที่เป็นสมาธิอย่างไม่เคยได้พบมาก่อน ทำไปทุก ๆ ท่านนะ

■■■■

สุขใจ

สุขเอ๋ย
สุขเพราะได้
ทำประโยชน์
เสียสละ
เพราะเห็นแก่
เราชูเชิด
ไม่คิดเห็น
มาร่วมใจ

สุขอะไร
ทำดี
ส่วนรวม
ส่วนตน
คุณธรรม
ความดี
แก่ตัว
สร้างสถาบันฯ

สุขใจ
มีกุศล
ร่วมกมล
ด้วยเต็มใจ
อันล้ำเลิศ
ที่ยิ่งใหญ่
มัวชิงชัย
ร่วมกันเอย

แม่ชีประยูร ระฆังสมบูรณ์

ตอบปัญหาธรรมปฏิบัติ

โดย **พระเสริมชัย ชยมงฺคโล**

ตอบปัญหา โยมบุญส่ง อ่วมทอง
อุบาสกสำนักปฏิบัติธรรมวัดหลวงสิริบุรณาราม อ.สรรพยา จ.ชัยนาท

ถาม : *ขอถามว่า ดวงแก้วมณีในรัตนะ ๗ นั้น อาราธนาเข้าจรดศูนย์กลางกาย แล้วกลั่นให้ใสจนสุดละเอียดแล้ว ปรากฏกายเหมือนเทวดาขึ้นมาในศูนย์กลางของดวงแก้วมณีนั้น จะเรียกว่ากายอะไร? และให้คุณประโยชน์อย่างไรบ้างแก่ผู้ปฏิบัติธรรม?*

ตอบ : เรียกว่า **จักรพรรดิ** หรือ **ภาคผู้เลี้ยง** ผู้เป็นประธานรัตนะ ๗ คือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว นางแก้ว ขุนพลแก้ว ขุนคลังแก้ว แก้วมณี และแว่นแก้ว กล้องแก้ว และกายสิทธิ์ ผู้เป็นบริวารรัตนะ ๗ อีกทีหนึ่ง

รู้เห็นได้ด้วยตาหรือญาณของพระธรรมกาย มีคุณประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติธรรมตามที่ **พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** อธิบายไว้มีปรากฏอยู่ในหนังสือมรรคผลพิสดาร ดังต่อไปนี้

ภาคผู้เลี้ยง

ที่เรียกว่า ผู้เลี้ยงมนุษย์นั้น คือพวกกายสิทธิ์ ซึ่งเป็นผู้เลี้ยง มีหน้าที่เลี้ยงดูและพิทักษ์รักษาพวกกายมนุษย์ พวกกายสิทธิ์มี ๓ ชั้น คือ จุลจักร ๑ มหาจักร ๑ บรมจักร ๑ ทั้ง ๓ ชั้นนี้มีกายสิทธิ์เป็นบริวารชั้นหนึ่ง ๆ นับหลายแสนหลายโกฏิอสงไขย มีหน้าที่ต่างกัน คือ

๑. จุลจักรพร้อมทั้งบริวารมีหน้าที่เลี้ยงรักษามนุษย์ที่มีบารมีอย่างต่ำ

๒. มหาจักรพร้อมทั้งบริวารมีหน้าที่เลี้ยงรักษากายมนุษย์ที่มีบารมีชั้นกลาง

๓. บรมจักรพร้อมทั้งบริวารมีหน้าที่เลี้ยงรักษากายมนุษย์ที่มีบารมีชั้นสูง

มนุษย์คนหนึ่ง ๆ มีจักรทั้ง ๓ พร้อมทั้งบริวารชุดหนึ่ง ๆ เป็นผู้เลี้ยง และอาจผลัดเปลี่ยนกันรักษาไปตามคราว ๆ เป็นต้นว่า คราวใดจุลจักรกับบริวารเลี้ยงรักษา ก็มีทรัพย์สมบัติและความสุขน้อย คราวใดมหาจักรกับบริวารเลี้ยงรักษาก็มีสมบัติและความสุขมัชฌิมา คราวใดบรมจักรกับบริวารเลี้ยงรักษาก็มีสมบัติและความสุขบริบูรณ์ทุกประการ ไม่เลี้ยงรักษาแต่เฉพาะกายมนุษย์เท่านั้น สิ่งไม่มีวิญญาณก็สมบูรณ์เหมือนกัน ถึงแม้สมัยยุคของโลกก็เลี้ยงทั่วไปเป็นสาธารณะเหมือนกัน

ถ้ายุคใดสมัยใด จุลจักรกับบริวารเลี้ยงรักษาโลกก็มีความสุขน้อย ทรัพย์สมบัติและอาชีพต่าง ๆ ก็อัตตคัดกันดารไม่สมบูรณ์

ถ้ายุคใดสมัยใด มหาจักรกับบริวารเลี้ยงรักษาโลกก็มีความสุขเป็นมัชฌิมา ทรัพย์สมบัติและเครื่องกินเครื่องใช้ก็พอปานกลางไม่ฟุ่มเฟือยนัก และไม่กันดารนัก พอปานกลาง

ถ้ายุคใดสมัยใด บรมจักรกับบริวารเลี้ยงรักษาโลกก็บริบูรณ์ไปด้วยความสุขทุกประการ ทรัพย์สมบัติ วิญญาณกทรัพย์ และอวิญญาณกทรัพย์ก็หาได้ง่าย มั่งคั่งสมบูรณ์ไปตามกัน ไม่เบียดเบียนกัน จักรทั้ง ๓ กับบริวารที่กล่าวมานี้เฉพาะกายมนุษย์ ส่วนกายอื่น ๆ ก็มีจักรทั้ง ๓ กับบริวารเลี้ยงรักษา มีประจำสำหรับทุกกายไปตลอดจนกายสุดหยาบสุดละเอียดเท่ากันเหมือนกัน ถ้าเลี้ยงรักษากายไหนรูปพรรณสัณฐานร่างกายก็เหมือนกายนั้น เช่น จักรเลี้ยงกายมนุษย์และกายทิพย์ เลี้ยงกายปฐมวิญญาณหยาบเลี้ยงกายปฐมวิญญาณละเอียด เลี้ยงกายธรรม เป็นต้น ก็มีรูปพรรณสัณฐานร่างกายเหมือนกันกับกายนั้น ๆ แต่ทว่าดีกว่า ใสสะอาดกว่า ละเอียดกว่ากายนั้น ๆ ส่วนรูปร่างเหมือนกับกายที่เลี้ยงนั้นตลอดจนกายสุดหยาบสุดละเอียด

จักรทั้ง ๓ นั้น เหตุไรจึงเรียกนามว่า จักร คือ กายสิทธิ์เหล่านี้มีตัวอยู่ในดวงแก้ว ดวงแก้วนั้นเป็นบ้านเรือนสำหรับอยู่อาศัยของเขาเหมือนมนุษย์อาศัยบ้านเรือนอยู่ ภายในดวงแก้วนั้นมีรัตนะเจ็ด คือแก้ว ๗ ประการดังต่อไปนี้

จักรแก้ว ๑
ช้างแก้ว ๑
ม้าแก้ว ๑
ดวงแก้วมณี ๑
นางแก้ว ๑
คฤหบดี (ขุนคลัง) แก้ว ๑
ขุนพลแก้ว ๑

ในแก้ว ๗ ประการนี้ จักรแก้วเป็นใหญ่เป็นประธานในแก้ว ๗ ประการทั้งหลายเหล่านั้น ในแก้ว ๗ ประการนี้ จักรแก้ว เป็นตัวอำนาจสิทธิให้สำเร็จอำนาจและกิจการน้อยใหญ่ ดุจดังมหาอำมาตย์ผู้ใหญ่เป็นผู้สำเร็จราชการทั้งปวง เพราะเหตุนี้แหละ จักรทั้ง ๓ นั้น จึงได้นามว่า จักร

ความต่างกันของจักรทั้ง ๓ นั้น คือ

จุลจักร เป็นดวงแก้วกลมใสสะอาดบริสุทธิ์ประณีต มีฤทธิ์อำนาจ และบริวารน้อยกว่าแก้วมหาจักร

มหาจักร เป็นดวงแก้วกลมใสสะอาดบริสุทธิ์ประณีตกว่าจุลจักร มีฤทธิ์อำนาจและบริวารมากกว่าจุลจักร

บรมจักร เป็นดวงแก้วกลมใสขาวสะอาดบริสุทธิ์ ประณีตกว่าแก้วมหาจักร มีฤทธิ์อำนาจและบริวารมากกว่า จุลจักร และมหาจักร

กายหนึ่ง ๆ ก็มี จุลจักร มหาจักร บรมจักร พร้อมทั้งบริวารชุดหนึ่ง ๆ เป็นผู้เลี้ยง มีประจำไปเช่นนี้ทุกกาย กายละพวก ๆ จนสุดหยาบสุดละเอียด ผู้เลี้ยงก็มีไปจนสุดหยาบสุดละเอียดของกายผู้เลี้ยงเหมือนกัน

ขนาดแก้วของจักรทั้ง ๓ กับแก้วบริวาร คือ.–

แก้วจุลจักรและบริวารขนาดตั้งแต่เล็กเท่าแววตาดำขึ้นไปจนถึงโตเท่าผลมะตูมหรือผลมะขวิด

แก้วมหาจักรและบริวารขนาดผลตาลขึ้นไปจนถึงผลมะพร้าวแห้ง

แก้วบรมจักรและบริวารขนาดตั้งแต่เท่าบาตรขึ้นไปจนถึงโตเท่าตะแกรงหรือเท่ากระด้ง

พวกผู้เลี้ยงหรือเรียกว่าพวกกายสิทธิ์ก็มีธาตุตายธรรมตาย เป็นต้นว่า ภพเป็นที่อยู่เหมือนกับพวกมนุษย์เช่นเดียวกัน

ถาม : *ผังสำเร็จ กับผังอุดมสมบูรณ์ต้องแยกกัน หรือรวมกันได้*

ตอบ : **"ผังสำเร็จ"** กับ **"ผังสุขสมบูรณ์บริบูรณ์"** ความจริงเป็นคนละผัง ให้ผลต่างกัน

"ผังสำเร็จ" ถ้าบังเกิดมีแก่ผู้ประกอบกิจการงานทางโลกและทางธรรมใดโดยชอบ ย่อมยังผลให้ผู้ประกอบกิจการงานโดยชอบนั้นสำเร็จลงด้วยดี ส่วน

"ผังสุขสมบูรณ์บริบูรณ์" นั้น ถ้าบังเกิดมีแก่บุคคลใดหรือคณะบุคคลใด เช่นวัดวาอาราม สถาบัน คณะรัฐบาล หรือประเทศใด ย่อมยังผลให้บุคคลหรือคณะบุคคลนั้นมีความร่มเย็นเป็นสุขและสมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วย **มนุษย์สมบัติ** อันได้แก่ ทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ คุณสมบัติ และบริวารสมบัติ ฯลฯ เป็นต้น **สวรรค์สมบัติ** ได้แก่สมบัติที่ละเอียดประณีตกว่ามนุษย์สมบัติ และ **นิพพานสมบัติ** มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ตามระดับภูมิธรรม ภูมิปัญญา และบารมี ที่ปฏิบัติสั่งสมอบรมมาของแต่ละบุคคล หรือคณะบุคคลนั้น ๆ

ผังทั้ง ๒ นี้ ผู้ปฏิบัติภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูงย่อมอาราธนาขอได้จากพระพุทธเจ้าองค์ต้น ๆ ให้ตั้ง **"ผังสำเร็จ"** และ **"ผังสุขสมบูรณ์บริบูรณ์"** เป็นทับทวี และให้ตั้งเป็น **วิชชาเป็น** ไว้ได้ตามระดับภูมิธรรมของผู้ปฏิบัติธรรมนั้น กล่าวคือ ถ้าผู้ปฏิบัติธรรมนั้นเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรงตามพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า ผังทั้งสองนี้ย่อมเป็นอยู่ คือ ให้ผลดีตลอด ชื่อว่าเป็น **วิชชาเป็น**อยู่เสมอ แต่ถ้าไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตรงตามพระธรรมวินัย ภาคมารก็จะสอดละเอียดมาตัดหรือปิดบังผังเหล่านี้เสีย มิให้เป็นผลดีตามที่อธิษฐานขอจากพระพุทธเจ้าองค์ต้น ๆ ได้

ธาตุธรรมที่ยังความสำเร็จและสุขสมบูรณ์บริบูรณ์จาก ณ ภายในผังทั้งสองใช่อื่นไกล ก็คือ **จักรพรรดิ รัตนะ** ๗ และ**กายสิทธิ์**ทั้งหลาย ผู้เป็นบริวารจักรพรรดินั้นเอง

ถาม : *มีบางคนกล่าวว่า เวลาคนที่ได้ธรรมกายจะต้อง**ตัวสั่น** ทำไมกระผมไม่เห็นเป็นอย่างเขาเป็น เพราะอะไร?*

ตอบ : คนที่ได้**ธรรมกาย**ที่แท้จริงนั้นไม่สั่นหรอก **ธรรมกายเป็นธาตุธรรมที่บริสุทธิ์ เป็นธรรมชาติสงบ** ผู้ปฏิบัติภาวนาธรรมที่ถูกวิธีตามธรรมของพระพุทธเจ้าย่อมเข้าถึงธรรมชาติที่บริสุทธิ์นี้ได้ เมื่อถึงแล้วย่อมสงบระงับจากกิเลส ตัณหา อุปาทาน อันให้สงบกายวาจา และใจ ผู้ปฏิบัติถึงธรรมกายและผู้ได้ธรรมกาย (นี้หมายเอาธรรมกายพระอริยบุคคล) ที่แท้จริงย่อมมีแต่ความบริสุทธิ์และสงบกาย วาจา ใจ ไม่สั่น

อาการของบุคคคลผู้ปฏิบัติภาวนาสมาธิที่สั่นนั้น มักเกิดจากการที่บุคคลนั้นเคยผ่านหรือเคยมีประสบการณ์จากการทรงเจ้าเข้าผี หรือการปลุกพระตามแบบวิธีทางไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องนอกพระพุทธศาสนา แล้วเกิดความประทับใจติดอยู่ในจิตสันดาน กลายเป็นวิบาก คือให้ผลยามเมื่อถึงโอกาสเหมาะ เช่น

เมื่อปฏิบัติภาวนาสมาธิ ใจสงบ และประกอบด้วยอารมณ์ปิติ (๑ ในอารมณ์แห่งฌาน คือ วิตก วิจาร ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์...) ก็จะมีความรู้สึกขนลุก ตัวโยก ประกอบกับวิบากกรรมจากประสบการณ์การทรงเจ้าเข้าผี หรือปลุกพระอันติดอยู่ในจิตสันดานลึก ๆ จิตใจก็อ่อนไหวไปตามอารมณ์ปิติ คือรู้สึกซู่ซ่า ขนลุก ตัวโยก แล้วก็สั่นแทนที่จะระงับใจให้สงบ หยุดนิ่ง ถึงอารมณ์สุขและเอกัคคตาจิต คือมีใจหยุดนิ่งสนิท มีอารมณ์เป็นหนึ่ง อันเป็นวิธีการปฏิบัติภาวนาให้ถึงฌานจิตอันถูกต้องตามธรรมปฏิบัติคือ มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิตและเห็นธรรมในธรรม ได้ถึงธรรมกายองค์จริงก็กลับสั่นเทิ้มไม่สงบ ย่อมจะถึงธรรมกายองค์จริงอันบริสุทธิ์และสงบไม่ได้

ผู้เข้าถึงธรรมกายตัวไม่สั่นถูกต้องแล้ว

■■■■

..อถวา นิจฺจภาวโต เสฏฺฐภาวโต จ
สภาวธมฺเมสุ สารนฺติ
ธมฺมสารํ นิพฺพานํ

แปลว่า ..อีกอย่างหนึ่ง ธรรมชาติใด เป็นสาระ ในสภาวะธรรมทั้งหลาย โดยความเป็นธรรมชาติเที่ยง และโดยความเป็นธรรมชาติประเสริฐที่สุด เหตุนั้นธรรมชาตินั้นชื่อว่า ธรรมสาระ คือ พระนิพพาน

(จาก มังคลัตถทีปนี เล่ม ๒ พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๒๙ ของมหามกุฏราชวิทยาลัย หน้า ๔๒๑ บรรทัดที่ ๒ ตอนแก้ด้วยอรรถกถาอิติอุตตก)

ขอเชิญเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ นั้น ทางสถาบันได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับทั้งชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางสถาบันใคร่ขอสนับสนุน**ให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี** (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และ**ไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป** และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว

สำหรับ**ท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตน จะขอใช้กลดของสถาบันก็ได้ โดยเสียค่าบำรุงกลด** เพื่อให้สถาบันพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุดและใช้การต่อไปไม่ได้ต่อไปด้วย ดังต่อไปนี้

อยู่ ๑ – ๕ วัน	บำรุงกลด ๑๐๐ บาท
อยู่ ๖ – ๑๐ วัน	บำรุงกลด ๒๐๐ บาท
อยู่ ๑๐ – ๑๕ วัน	บำรุงกลด ๒๕๐ บาท

๔. ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่ติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรม หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณสถาบัน เช่น ทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณสถาบัน

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับสถาบันทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔:๐๐ น. ตื่นนอน (สัญญาณเสียงระฆัง)

๐๔:๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม

๐๖:๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า

๐๗:๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต

๐๘:๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา

๐๙:๓๐ น. ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์

๑๑:๐๐ น. รับประทานอาหาร แล้วพักผ่อนตามอัธยาศรัย

๑๔:๐๐ น. รับฟังธรรมบรรยาย

๑๗:๐๐ น. ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรม แล้วพักทำธุระส่วนตัว

๑๙:๓๐ น. เจริญภาวนาธรรม

๒๑:๓๐ น. ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศรัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คุณตฺตโม) และ **พระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)**

๑. ที่**ศาลาการเปรียญ** วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทาน ภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

เวลา ๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

เวลา ๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

เวลา ๑๒.๓๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปโดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อยให้พระวิทยากรและวิทยากรฆราวาสควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

ที่**พระอุโบสถ** วัดสระเกศฯ ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษา ทุกวันพระ เวลา ๑๐.๓๐ น. (ก่อนเวลานี้มีพระธรรมเทศนา)

๒. **ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น** ที่วิหารเจริญภาวนา (ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. ที่**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี**

ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ (เฉพาะวันเสาร์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกัน) ทุกวันศุกร์มีรถออกจากศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ เวลา ๑๘.๓๐ น. และรับกลับในวันอาทิตย์ เวลา ๑๔.๓๐ น.

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ณ สถาบันฯ โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใดเป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดการดังนี้

๓๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับจากสถาบันฯ

๔. ที่**ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี** เวลา ๑๒.๑๕ น.

รายการ "ธรรมปฏิบัติ" ทางช่อง ๙ อสมท.

ทุกวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๓ และที่ ๕ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ น.

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน" ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. **สถานีวิทยุยานเกราะ** ๗๙๒ กรุงเทพฯ ทุกวัน**อังคาร, พฤหัสบดี** เวลา ๑๕.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.

๒. **สถานีวิทยุ ททท** (ภาคปกติ) ของ อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวัน**อาทิตย์** เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

๓.**สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** ของกรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวัน**อาทิตย์** (ก่อนปิดรายการ)

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงฯ ที่ฐานพระประธานประจำศาลาอเนกประสงค์

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายเปิดโอกาสให้สาธุชน บรรจุพระผงสมเด็จพระธรรมกาย พระบูชาต่าง ๆ ที่จัดสร้างโดยมูลนิธิฯ ไว้ที่ฐานของพระประธานปางปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ ประจำศาลาอเนกประสงค์ เพื่อเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาและบูชาพระรัตนตรัย ท่านสาธุชนที่มีจิตศรัทธาบูชาและบรรจุได้ตามกำลังศรัทธา หรือเป็นชุด ๆ ดังนี้ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

๑. บูชาตามกำลังศรัทธา มูลค่าบูชาองค์ละ ๒๕ บาท

๒. ชุดบูชาอริยสัจ ๔ เป็นไปในญาณ ๓ มีรอบ ๑๒ จำนวนพระ ๑๒ องค์ มูลค่าบูชา ๓๐๐ บาท

๓. ชุดบูชากิจ ๑๖ จำนวนพระ ๑๖ องค์ มูลค่าบูชา ๔๐๐ บาท

๔. ชุดบูชาโพธิปักขิยธรรม จำนวนพระ ๓๗ องค์ มูลค่าบูชา ๙๒๕ บาท

๕. ชุดพิเศษ

จำนวนพระ ๑๐๐ องค์ มูลค่าบูชา ๒,๕๐๐ บาท

จำนวนพระ ๒๐๐ องค์ มูลค่าบูชา ๕,๐๐๐ บาท

จำนวนพระ ๔๐๐ องค์ มูลค่าบูชา ๑๐,๐๐๐ บาท

ติดต่อบูชาได้ที่ **พระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร** หรือที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ท่านที่ต้องการบรรจุด้วยตนเองทางมูลนิธิฯ จะเปิดให้บรรจุได้ทุกวันเสาร์ต้นเดือน และระหว่างการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ เถรานุเถระ(๑ – ๑๕ พฤษภาคม และ ๑ – ๑๕ ธันวาคม ของทุกปี)

ท่านผู้มีจิตศรัทธาประสงค์ที่จะสนับสนุนการเผยแพร่ธรรมปฏิบัติประการหนึ่งประการใด เพื่อเป็นธรรมทานที่พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นทานที่ยิ่งกว่าทานใด ๆ โปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพตามกำลังศรัทธาได้ที่ :

๑. ท่านเจ้าคุณ**พระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ (ที่ตึกบวรเทพมุนี) กทม. ๑๐๑๖๐ (หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่ายเงินทาง ปณ. พลับพลาไชย)

๒. **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕ (หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง ปณ. พลับพลาไชย)

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งสถาบันฯ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์

☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....

เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไปเป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างพระอุโบสถ **เป็นจำนวนเงิน**.....บาท

☐ เป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงจำนวนพระ.....องค์

เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

เริ่มวันนี้ไม่มีคำว่าสาย ตอน พ่อแม่ผู้มีพระคุณ

โดย **ญาณรัตนะ**

ความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาเป็นหนึ่งในมงคล ๓๘ ประการ แต่บางคนได้มองข้ามหลักธรรมข้อนี้ละเลยสิ่งใกล้ตัวและไม่เห็นความสำคัญของบิดามารดา โดยเฉพาะในขณะที่ท่านมีชีวิตอยู่ ในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่นิยมทางวัตถุเพิ่มมากขึ้นแนวทางการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมจนเป็นขนบธรรมเนียมที่ดีเริ่มสูญหายไป คือแนวความคิดเดิมของครอบครัวที่บุตรเจริญเติบโตขึ้นขณะที่บิดามารดาชราลงและบุตรได้เลี้ยงดูบิดามารดาอย่างดี ดูแลเอาใจใส่ ขวนขวายช่วยเหลือปรนนิบัติแม้นมีครอบครัวและบุตรธิดาแล้ว ก็ยังดูแลเอาใจใส่บิดามารดาของตนอยู่ ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานรุ่นหลังสืบต่อไป

ในทางตรงข้ามถ้าสังคมครอบครัวที่บุตรละเลยที่จะดูแลปรนนิบัติบิดามารดา ผู้มีพระคุณ ผู้สูงอายุ และถือว่าการเลี้ยงดูบุตรเป็นหน้าที่ของบิดามารดาโดยทั่วไปที่จะต้องกระทำและไม่ขวนขวายที่จะดูแลเอาใจใส่บิดามารดาผู้สูงวัยแล้ว **ก็อาจจะเป็นวัฏจักรของวงจรชีวิต**

ที่วันหนึ่งข้างหน้าเมื่อมีบุตรธิดาแล้ว บุตรธิดาจะดำเนินรอยตามและกระทำเช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่เคยได้พบเห็นมาดังมีนิทานเล่าว่า มีชาวนาผู้หนึ่งได้ทำรางไม้สำหรับใส่อาหารให้บิดาผู้ชราของตนใส่อาหารรับประทานแยกต่างหาก เพราะความชราที่เวลารับประทานอาหารหกเลอะเทอะตามสภาพสังขาร วันหนึ่งชาวนาผู้นั้นก็เห็นบุตรชายของตนกำลังทำรางไม้ใส่อาหารเพื่อเตรียมไว้ให้เมื่อยามแก่ชรา

การดูแลบิดามารดาอันที่จริง**มิใช่มุ่งเน้นในเรื่องปัจจัย ๔ เพียงอย่างเดียว** เพราะในปัจจุบันมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นเครื่องใช้แล้ว ถ้ามีทรัพย์ก็สามารถจ้างคนดูและเอาใจใส่ได้ แต่เมื่อมีลมหายใจเป็นมนุษย์ย่อมมีความรู้สึกนึกคิดและชีวิตจิตใจ จึงต้องคำนึงและประคับประคองเอาใจใส่ทั้งกายและใจ มิให้กระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ เช่น อย่าให้ใจน้อยอย่าให้เสียใจ อย่าให้สะเทือนใจวิตกกังวลหรือทุกข์ใจ อันเนื่องมาจากบุตรเป็นสาเหตุ มิฉะนั้นก็เท่ากับเป็นการก่อกรรมให้กับผู้มีพระคุณอย่างไม่น่าอภัยให้กับตนเอง

ความจริงบิดา มารดา มีระยะเวลาที่จะอยู่กับเราไม่นาน และนับจากวันนี้ไปยิ่งอายุบุตรมากขึ้น อายุของบิดา มารดา ก็คงเหลือน้อยลง การกระทำสิ่งใดเพื่อท่านในช่วงสุดท้ายของชีวิต จึงเป็นสิ่งที่น่าจะคิดคำนึงให้มาก เพราะคนเป็นจำนวนมากมักจะเศร้าโศกเสียใจกับการจากไปของบิดา มารดา ทั้งที่รู้ว่าการจากไปนั้นวันหนึ่งจะต้องมาถึงอย่างแน่นอน การจัดงานศพที่ยิ่งใหญ่ เพื่อรำลึกถึงคุณความดีของท่าน หรือบางทีเพื่อชดเชยส่วนหนึ่งที่เรามิได้กระทำในความเป็นลูกที่ดีในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ จึงสู้การปฏิบัติท่านโดยตรงไม่ได้

เมื่อทุกคนเห็นสัจจธรรมในส่วนของไตรลักษณ์ คือไม่มีใครจะอยู่ค้ำฟ้า บิดา มารดาต้องจากไปสักวันหนึ่ง ก็น่าที่จะมาพิจารณากระทำในสิ่งที่ดี ที่จะกระทำในช่วงระยะเวลาที่เหลืออยู่น้อยที่สุดนี้ ให้ความสุขความพอใจ โดยการดูแลเอาใจใส่บิดา และมารดา อย่างเสมอต้นเสมอปลายให้อาหารใจ เข้าอกเข้าใจความรู้สึกของท่าน ไม่ก่อความเดือดร้อนใจ ไม่เห็นแก่ทรัพย์สมบัติ แบ่งเวลาให้กับท่านบ้าง และพยายามให้สิ่งที่มีค่าที่ดีที่สุดสำหรับท่านในการจะเป็นสมบัติติดตัวต่อไป คือการชักชวนสร้างกุศลและให้ท่านทราบถึงหนทางปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา เพราะสิ่งนี้เปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่หนทางที่ถูกต้องทุกภพทุกชาติ ตราบที่ยังเวียนว่ายตายเกิดอยู่ การที่จะชักนำบิดามารดามาสู่หนทาง ทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศลได้ ก็ต้องเริ่มที่ตัวเราเองก่อนที่จะต้องรู้จักกระทำทานกุศล ศีลกุศล และภาวนากุศล แล้วจึงชักชวนบิดา มารดามาปฏิบัติให้ถูกทางต่อไปจึงควรเริ่มต้นวันนี้เพราะ **เริ่มวันนี้ไม่มีคำว่าสาย**

■■■■

ใบบอกรับเป็นสมาชิกนิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

นาม_____บ้านเลขที่_____หมู่ที่_____ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ตำบล/แขวง_____อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____รหัสไปรษณีย์_____โทรศัพท์_____

(๑) ประสงค์จะ : ☐ เป็นสมาชิก (ไม่คิดค่าส่ง) ตั้งแต่ฉบับที่_____

☐ ต่ออายุสมาชิก

☐ เป็นเจ้าภาพจัดส่งถวาย/ให้แก่: _____

ที่อยู่_____

(๒) เป็นเวลา : ☐ ๑ ปี อัตรา ๑๒๐ บาท ☐ ๒ ปี อัตรา ๒๔๐ บาท ☐ ๓ ปี อัตรา ๓๖๐ บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕
หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย **ปณ. พลับพลาไชย แห่งเดียว**)
หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ใบบอกรับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

นาม_____บ้านเลขที่_____หมู่ที่_____ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ตำบล/แขวง_____อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____รหัสไปรษณีย์_____โทรศัพท์_____

ประสงค์จะ **รับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร** และให้ประกาศชื่อไว้ที่ :

☐ ปกหน้าด้านใน ๔,๐๐๐ บาท ☐ ปกหลังด้านนอก ๕,๐๐๐ บาท

☐ ปกหลังด้านใน ๓,๐๐๐ บาท ☐ หน้าสอดสี ๓,๐๐๐ บาท

☐ อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์ ๑,๐๐๐ บาท ☐ ประสงค์จะออกนาม ☐ ไม่ประสงค์ออกนาม

☐ อื่น ๆ_____จำนวนเงิน_____บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่ : **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕
หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย **ปณ. พลับพลาไชย แห่งเดียว**)
หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

การก่อสร้างอุโบสถ (วัดหลวงพ่อสดฯ) ในสถาบัน
พุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ด้วยอภินันทนาการจาก

บริษัท ไฟฟ้าฟิลิปส์แห่งประเทศไทย จำกัด

ขบวนแห่พระอิสริยยศและพระศพ
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สกลมหาสังฆปรินายก
(วาสนมหาเถระ) บนเส้นทางจากวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
สู่วัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๒